РІДНОКРАЙ В ІМЕНАХ

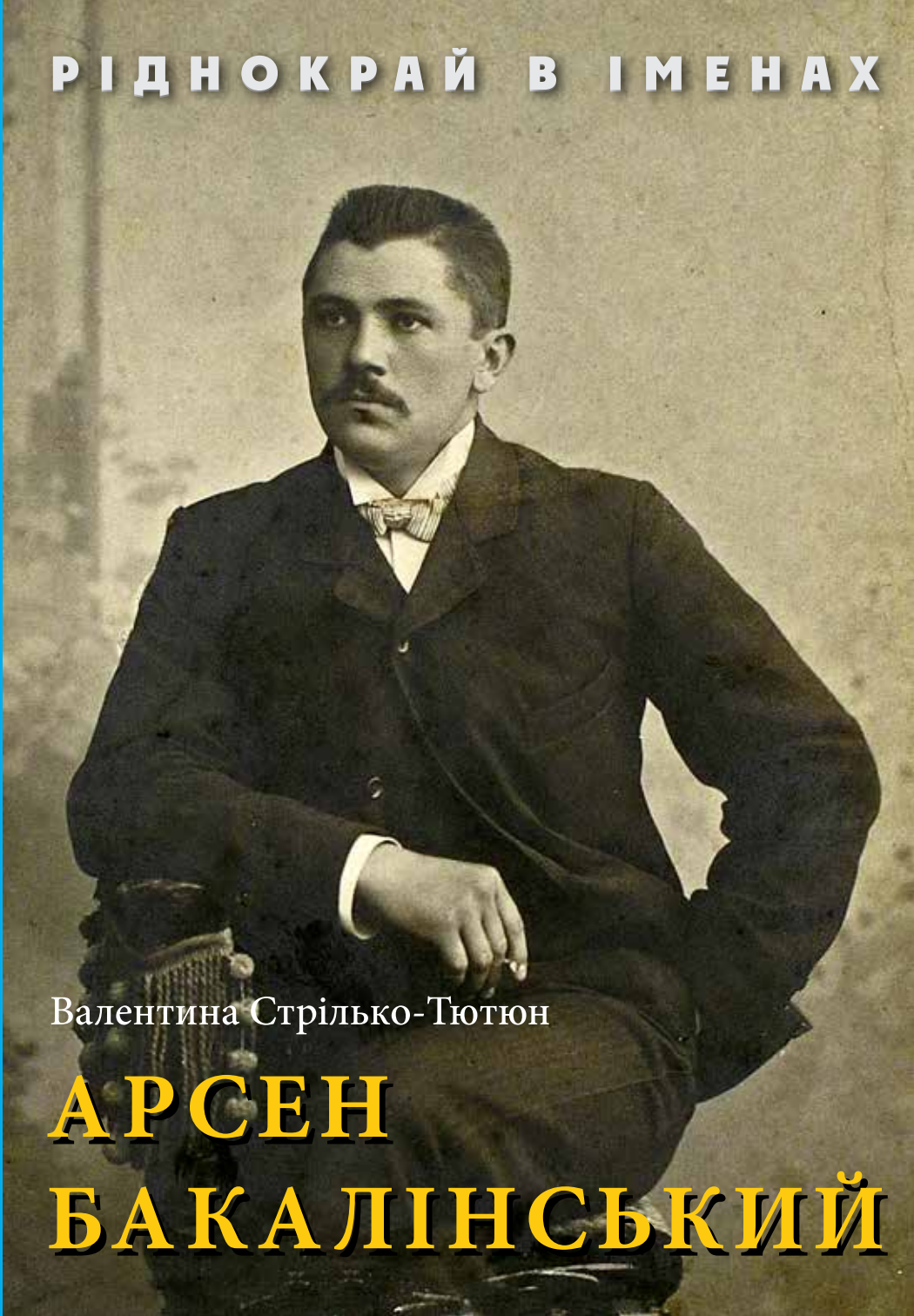

Валентина Стрілько-Тютюн

АРСЕН БАКАЛІНСЬКИЙ

Валентина Стрілько-Тютюн

БАКАЛІНСЬКИЙ
Арсен Якимович
(1878-1923)

Київ – Кам’янець-Подільський 2022

УДК 908(477)"19"(092)Бакалінський
С 85

Серія «Ріднокрай в іменах» заснована в 2022 році з ініціативи Валентини Стрілько-Тютюн

Рекомендовано до використання в освітніх закладах України:

Вченою радою Переяслав-Хмельницького Державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. (Протокол № 6 від 20.12.2021 року).

Науково-експертною радою Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого (Протокол № 1 від 05.01.2022 року).

Арсен Бакалінський. В.Стрілько-Тютюн. — К.: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудого; Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута». Видання перше — 2022 — 352 с.
ISBN 978-617-8021-77-1

Цим виданням започатковано серію книжок «Ріднокрай в іменах» про видатних українських діячів. Відкриває першу біографічну збірку постать Арсена Бакалінського (1878-1923) – активного творця нової української школи в часи Української Народної Республіки, активного будівничого Української Автокефальної Православної Церкви, талановитого соліста славнозвісного українського хору під керівництвом Олександра Кошиця та уславленого хору Миколи Лисенка, відданого поціновувача українського фольклору, письменника, обдарованого хорового диригента, великого українського патріота.

Книжка розрахована на широке коло читачів, особливо педагогів, всіх тих, хто цікавиться історією України.

Авторка висловлює щиру вдячність Заслуженій вчительці України Гриценко Надії Іванівні за допомогу у підготовці видання.

На обкладинці — світлина А.Бакалінського (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

ISBN 978-617-8021-77-1
© В.Стрілько-Тютюн, 2022
© МОФ імені Ярослава Мудрого, 2022

Зміст

Слово до читачів **6**

Розділ I. Видатний державний та громадський діяч **8**

Священник, громадський діяч, педагог, співак, диригент, поет і фольклорист **10**

Про Арсена Бакалінського та його побратимів **30**

Пам'ять крізь століття **50**

Розділ II. Поезія та проза **62**

Перша поетична збірка «Молоді поривання» **64**

Інші поезії в різних збірниках **96**

З життя на селі **106**

Мачуха **112**

Із щоденника **118**

Розділ III. Фольклорні записи **122**

Український співаник **124**

Слово до читачів

Ви тримаєте в руках першу книжку із серії «Ріднокрай в іменах», якою започатковується популяризація видатних українських діячів, що родом з Бориспільщини. Це саме ті українські патріоти, постаті яких в радянські часи XX століття замовчувались, свідомо стиралися з пам'яті українського народу, аби виросло покоління манкуртів, що не знає своїх Героїв, рідної мови, культури, української історії. Такий народ московії легше було тримати в покорі руському міру.

Незалежність України відродила святі істини та святі імена, окропивши живою водою українську історію і її многостраждальний народ. Видатні постаті повертаються із забуття і займають почесні місця на небосхилі Української Держави.

Повертається із замулених глибин трагічної минувшини і Арсен Бакалінський – видатний громадський діяч, один із перших творців української школи в 1917-1920 роках, талановитий співак і хормейстер, будівничий Української Автокефальної Православної Церкви, збирач і поціновувач українського фольклору, поет і прозаїк.

Щоб зрозуміти велич цієї особистості, варто лише назвати тих, з ким в різні роки його поєднала спільна справа в ім'я великої славної

місії відродження української культури, українського слова, української педагогіки та української, незалежної від Москви, церкви. Це видатний педагог Софія Русова, митрополит Української Автокефальної Православної Церкви Василь Липківський, композитор і хормейстер Микола Лисенко, керівник всесвітньо відомого українського хору Олександр Кошиць, один з перших дійсних членів Академії наук України Федір Міщенко, композитор і збирач фольклору Кирило Стеценко та багато інших непересічних патріотів, які внесли неоціненний вклад у становлення і розвиток української культури, освіти, духовності.

Донедавна в довідниках України про Арсена Бакалінського було записано лише декілька слів і зазначені неправильні дати його народження та смерті.

Хочеться, щоб повернення із забуття Арсена Бакалінського стало подією в історії України, особливо на Бориспільщині, де він народився, і де був похований. А стерта з лиця землі могила Великого українського патріота воскресла в серцях українців вдячною пам'яттю.

Валентина Стрілько-Тютюн,
членкиня Національної спілки
краєзнавців України,
кандидатка педагогічних наук

Розділ I

ВИДАТНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТА ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

СВЯЩЕННИК, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ, ПЕДАГОГ, СПІВАК, ДИРИГЕНТ, ПОЕТ І ФОЛЬКЛОРИСТ

Про Арсена Якимовича Бакалінського протягом всього XX та початку XXI століття поширювалась інформація, що він народився в селі Вороньків 13 січня 1880 року, а помер 1921 року.

Насправді дати його життя в офіційних джерелах подано неправильно, а повідомлення про його життєву діяльність занадто обмежені. Арсен Бакалінський — видатний український громадський діяч, священнослужитель, педагог періоду Української революції 1917—1921 років, співак, хормейстер, фольклорист та поет.

Просто цю величну постать ніхто ніколи, на жаль, не досліджував.

Народився Арсен Бакалінський 1878 року в селі Вороньків у сім'ї місцевого дяка та вороньківської акушерки. Це був час, коли у Вороньковi жило багато козаків, що добре пам'ятали звитяги Вороньківської козацької сотні Переяславського полку, яка передавалася із покоління в покоління.

Батьки дали сину гарне українське виховання і хорошу освіту: Арсен вступив до Київської духовної семінарії і відмінно її закінчив у 1900 році. Також він паралельно навчався в Учительській семінарії міста Києва, яку також закінчив у 1900 році. Спеціальність вчителя стала в нього головною в житті. Під час навчання в семінарії він знайомиться з багатьма майбутніми богословами, зокрема Федором Івановичем Міщенком (1874 року народження), його земляком із Сеньківки. Навчаючись у найкращому освітньому закладі України, що був головною школою плекання духівників та готував кандидатів у священство для Київської єпархії, Арсен Бакалінський глибоко занурюється у вивчення богословських наук, вивчає історичні стародруки та часто відвідує Церковно-археологічний музей академії, один з найбільших у Європі.

В XIX, на початку XX століть в Київській академії зберігалися самобутні традиції українського церковного співу, які вели свій початок від Києво-Могилянської школи. Хор Київської академії був одночасно і хором Братського монастиря. Арсен стає активним хо-

А. Я. Бакалінський у колі сім'ї біля рідної хати в с. Вороньків, Київ. обл., 1913 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1146)

ристом, а його голос бас — одним із основних складових усіх церковних співів.

Головними взірцями для хору семінарії стають твори українських церковних композиторів межі XVII—XIX століть і насамперед Д.С.Бортнянського та А. Л. Веделя. У 1898—1901 роках хором Київської духовної академії керував О. А. Кошиць. Він звернув увагу на молодого і талановитого співака Арсена Бакалінського, який після закінчення семінарії в 1900 році не переривав зв'язків з хором О. А. Кошиця впродовж багатьох років і брав активну участь у його гастролях за кордоном в 1919 році.

У 1897 році студентом Київської духовної семінарії стає Кирило Стеценко, старший за нього на 3 роки. Арсен Бакалінський відразу з ним подружився, і ця дружба тривала до останніх днів їхнього життя.

Згодом Арсен Бакалінський та Кирило Стеценко стоятимуть пліч-о-пліч, створюючи і розбудовуючи Українську Автокефальну Православну Церкву в 1917—1922 роках.

Разом з Арсеном Бакалінським у 1896 році навчався у Київській духовній семінарії Володимир Мусійович Чехівський, перший Прем'єр уряду Директорії УНР, з яким у 1917—1921 роках Арсен також буде активно розбудовувати нову українську церкву, вільну від Москви. Разом з Арсеном Бакалінським в Київській духовній семінарії вчився Марко Грушевський, який закінчив її на рік раніше за Арсена і в 1921 році став настоятелем Вишенської Свято-Георгіївської церкви на Бориспільщині.

Талант молодого семінариста-співака помітив Микола Лисенко і запросив співати до свого хору, з яким семінарист Арсен Бакалінський їздив на гастролі по Україні в 1897—1899 роках. Особливо успішними були гастролі хору М.Лисенка в Полтаві в липні 1899 року. Окрім співу, все своє життя Арсен Бакалінський вчився у Миколи Лисенка майстерності диригувати хором.

Після закінчення Київської духовної семінарії Арсен Бакалінський в 1901 — 1904 роках вчителює в селі Сеньківка Переяславського повіту (нині — Бориспільського району). [**Митці України. Енциклопедичний довідник за редакції А. В. Кудрицького. Київ, Українська енциклопедія імені Миколи Бажана, 1992 рік**]

Можливо, порекомендував йому там влаштуватись його товариш-семінарист Федір Іванович Міщенко, який був родом із цього села. Так розпочалася педагогічна праця великого діяча на українській освітній ниві. Педагогом він став у 19 років: вчителював не тільки в селі Сенківка, а й на Черкащині, Поділлі, та найдовше в Києві.

В 1904—1906 роках Арсен Бакалінський викладав у Білоцерківській чоловічій гімназії та керував хором гімназистів, одночасно виконував обов'язки регента півчих при домовій гімназійній церкві. В Білій Церкві працював також певний час керівником хору батько Арсена Бакалінського Яким.

У цей період у молодого викладача пробуджується потужний талант хормейстера. Багато років він буде створювати та керувати різними колективами.

Диригентсва навчив його Микола Лисенко, який помітив у молодому юнакові не тільки гарного співака, а й талановитого хормейстера. У другій половині XIX століття національне хорове диригування уособлювали М. Лисенко та його учні, серед яких — А.Бакалінський, О.Кошиць, К.Стеценко, Я.Яциневич, В.Верховинець, П.Демуцький, С.Тележинський, А.Серговський [**Енциклопедія сучасної України. Диригентське мистецтво, 2007 р., с. 3**].

У 1906 році у Києві на Подолі була збудована Покровська церква, яку розписував художник Іван Їжакевич. Арсен Бакалінський переїздить до Києва, поселяється на Пріорці, недалеко від Івана Їжакевича, і стає завідувачем церковно-парафіяльної школи при цій церкві, а також керує церковним хором.

Одночасно із педагогічною працею, що тривала в Києві аж до 1920 року, він починає керувати народним хором Лук'янівського народного дому, яким перед ним керував Кирило Стеценко. Цей хор працював у Лук'янівському народному будинку, збудованому в 1902 році. Тут був справжній український культурно-просвітницький центр з хорошою бібліотекою, музеєм. Це був центр, де влаштовувались науково-популярні читання, виставки, а з 1910 року тут діяв кінозал. Хормейстером на громадських засадах Арсен Бакалінський працював довго, навіть у часи радянської влади, бо народний хор Лук'янівського народного дому став у цей час називатись робітничим хором. Це була просто зміна назви співочого колективу.

В цьому приміщенні після 1917 року проходили вистави «Молодого театру» Леся Курбаса, з яким, напевно, Арсен Бакалінський зустрічався.

На початку XX століття молодий педагог захоплюється поезією. Перша його збірка «Молоді поривання» виходить уже в 1903 році під криптонімом А.З. Відомий літературознавець Сергій Єфремов у травневому випуску журналу «Київська старовина» за 1904 рік пише: «Щодо змісту, то збірка нагадує старосвітські альбоми, наповнені зворушливими... посвятами і галантними мадригалами». В цьому збірнику поезії домінує поетика української народної пісні. І це не випадково, адже, проживаючи у Воронькові та Сеньківці, Арсен активно записує місце-

вий фольклор. Сергій Єфремов також критикує молодого поета за недовершеність поетичного слова.

В цьому поетичному збірнику поет-початківець багато віршів присвячує коханню, сумним мотивам нерозділеної любові.

Присутні в цьому виданні і патріотичні вірші про Україну:

Згадаю про щастя,
Про славу Вкраїни
І запорожців синів,
Про славу родини
Минулих славетних років...

Не де небудь, а в нас, в Україні
Козацьке сонце плине.

Є в збірнику вірші-балади, зокрема, «Степан», де Арсен Бакалінський замальовує тяжку долю дитини-сироти:

Та чим же винен був Степан?
Зостався сиротою,
Батьків нема, весь рід його забув,
І Бог загаявсь з калитою.

Зворушлива й пейзажна лірика А.Бакалінського:

Небо блакитнеє, зірки блискучії,
Місяць тужливий пливе.
Нічкою темною гори повитії,
Струмінь водою гуде.

До виходу в світ збірки «Молоді поривання» поезія Арсена Бакалінського друкувалась у різних українських журналах. Так, в 1901 році за січень місяць в «Літературно-науковому віснику» було вміщено декілька віршів поета. В одному з них «Остогидли мені мої пісні нудні» Арсен Бакалінський звинувачує Росію в поневоленні України:

Обняли нас московські брати
І так міцно в обіймах здавили,
Що в обіймах тих вільно дихнути
Ми не маєм ні змоги ні сили.

Звертає на себе ліризмом, що межує з декаденством, вірш «Чудні пісні»:

Одспівали пісні свої пташки
І полинули в вирій давно.
Мокра осінь сумними очима
Заглядає до мене в вікно.

Плаче небо дрібними сльозами,
Мов шкода йому літа й тепла,
Мов жалкує, що осінь холодна
У природи красу одняла.

Періодично Арсен Бакалінський друкує свою поезію впродовж більше, ніж 10 років. Так, у журналі «Рідний край» №4-5 за січень 1911 року опублікований вірш «Бадьорий ранок», де поет роздумує про нелегке життя своїх учнів, але тут все-таки звучить оптимістична віра в краще майбутнє:

Я бачив будучину в мріях,
Я чув, що тут утвір є мій,-
І зникли думи всі сумнії,
Розтали у юрбі надій.

З 1904 року на сторінках українських часописів друкується проза Арсена Бакалінського. Слід зауважити, що ці твори виявились набагато кращими за поезію.

В альманасі молодих українських письменників «Перша ластівка» за 1904 рік вміщено два невеликих прозових оповідання Арсена Бакалінського «Мачуха» та «Із щоденника», підписані псевдонімом Арсень Згода. Вони читаються легко і цікаво, а магія фабули кохання головних героїв змушує читача прочитати їх до кінця.

А. Я. Бакалінський в групі, стоять: О.А. Кошиць, О.К. Коваленко, К.К. Гончар, сидять: А.Я. Бакалінський, К.Г. Стеценко, М.В. Лисенко, Я.П. Гулак-Артемовський. 1910 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

Прозові твори Арсена Бакалінського з'являються на сторінках журналу «Рідний край» в липні 1911 року. Його оповідання «З життя на селі», підписане скорочено «Ар.Б., 1911 рік», розповідає про роботу молодого вчителя на селі.

Як активний громадський діяч і педагог, він друкує свої статті в педагогічній пресі, а також робить дописи до різних українських газет. Так, в газеті «Громадська думка» за 1906 рік з'являється його допис із Воронькова, де Вороньківська спілка українців захищає своїх односельців євреїв від несправедливих образ.

У 1904 році в Одесі виходить «Український співаник», який уклав і видав він сам. Цей збірник видано коштом друкаря С.І.Фесенка, а в підзаголовку видання записано: «Сто пісень з нотами. Улаштував Б.Ар-

сень» До нього ввійшли 100 українських фольклорних записів, деякі з пісень збереглись до сьогодні на Бориспільщині. Фольклорні записи Арсена Бакалінського використав і Кирило Стеценко у своєму збірнику «Колядки і щедрівки»: «Василева мати», «Ой ясна, красна в лузі калина», «Ой дивнеє народження», «Що у пана Йвана», «З-під гір, з-під долини», «Ой за горою, за зеленою». Із 39 записів — 6 він зробив від Арсена Бакалінського у селі Вороньків та на Пріорці в Києві. Фольклорні записи Арсена Бакалінського використовував і Микола Лисенко для свого хору.

Про Арсена Бакалінського як фольклориста згадують багато науковців впродовж XX-го і XXI-го століть, зокрема Ю.Медведик та Г.Медведик, а також Ольга Зосім в своїй докторській дисертації (2017 рік). «Серед останніх назвемо дослідження Ю.Медведика та Г.Медведик, в якому зібрано відомості про друки українських різдвяних пісень другої половини XIX — початку XX ст. Автори серед численних збірок називають не лише галицькі та закарпатські, а й одеські, серед яких «Украинский спиванык. 100 пісень з нотамы» (1904), укладений Б. Арсеном (псевдонім фольклориста і поета Арсена Бакалінського)». [**Медведик Г., Медведик Ю. Релігійна та етнопедагогічна сутність українських різдвяних пісень (за матеріалами маловідомих друкованих видань середини XIX - початку XX ст.) // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених ДДПУ ім. Івана Франка. Посвіт, 2015. Вип. 11. С. 70-78**]

Початок XX століття поєднав Арсена Бакалінського ще з одним видатним українським діячем того часу — Олексою Кузьмичем Коваленком (1880 року народження), який посідає заслужене місце в історії української культури: упорядник і редактор декламатора «Розвага» (твори українських письменників), альманаху «Терновий вінок», антології «Українська муза». Видавець і письменник, він часто зустрічався з Арсеном Бакалінським. Є навіть спільна світлина 1910 року Арсена Бакалінського з провідними українськими діячами та Олексою Коваленком.

У часи Української революції 1917—1921 років Арсен Бакалінський стає одним із лідерів створення нової української школи. Він відіграв одну з ключових ролей у відродженні національної освіти в Україні, став засновником і поширювачем у новій Українській державі вчительських спілок.

У квітні 1917 року в Києві була заснована Всеукраїнська Учительська Спілка (ВУС), що мала організувати свідому частину українського вчительства для плідної роботи в освітній справі. Засновниками ВУС разом з Арсеном Бакалінським були Софія Русова (голова), О.Дорошкевич, О.Ошанський, Т.Сушинський, Л.Білецький, А.Болозович, С.Романюк, П.Холодний, С. Черкасенко та інші. У липні 1917 року Арсен Бакалінський стає одним із співавторів відозви «До українського вчительства», яка закликала вчителів об'єднуватись в учительські спілки для розбудови українських шкіл.

Українське вчительство з творчим поривом відгукнулось на заклик, і до кінця 1917 року з'явились десятки таких спілок, в тому числі і на Бориспільщині. Остаточне оформлення ВУС відбулось 13—15 серпня 1917 року після Всеукраїнського професійного вчительського з'їзду, в якому активну участь брав Арсен Бакалінський.

Також було створено Всеукраїнську Шкільну Раду («Товариство шкільної освіти» ТШК), членом якої став Арсен Бакалінський. Це був громадський орган, який на першому етапі в Українській державі виконував функції Міністерства освіти.

Коли Українська Центральна Рада організувала шкільну комісію, до її складу ввійшла й Рада Товариства Шкільної Освіти, в тому числі й Арсен Бакалінський.

Головним гаслом його діяльності разом з іншими побратимами було: «Доля, щастя нашого народу залежить від того, як ми переведемо в життя дороге, велике гасло: вільна національна школа для виховання вільної, свідомої, дужої нації».

З вересня 1917 року ВУС почала видавати свій періодичний журнал «Вільна Українська Школа» (ВУШ), до редакції якого входив Арсен Бакалінський. [**«Рідне слово». Видання Харківського українського організаційного комітету, Х. 1917-1918].**

А. Я. Бакалінський (в центрці) в колі своїх учнів-робітників вечірньої школи по вул. Вишгородській (Пріорка), м. Київ. 1909 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

Велику увагу Арсен Бакалінський приділяв українізації всіх шкіл, особливо предмету «Українознавство». Він був делегатом усіх з'їздів Всеукраїнської Учительської Спілки, зокрема 24-27 серпня 1918 року, де очолював лікарську комісію.

Він виступив на з'їзді. Його промова була опублікована в журналі «Вільна школа» (1918—1919, № 6—7. стор. 68—70). Арсен Бакалінський підкреслив необхідність негайних практичних заходів у освітній справі і підніс думку про те, аби до утворення постійного органу шкільного управління було створено тимчасовий орган з участю представників організованого вчительства. Він також висловив упевненість, що звільнення вчителів буде відбуватись на підставі якогось професійного чи карного суду при участі

представників учительства. Так він намагався вберегти вчителів від масової люстрації.

Слід зауважити, що Арсен Бакалінський постійно турбувався про долю учительства. Так, в «Протоколі № 55 засідання Шкільної Ради від 27 березня 1918 року», на якому був присутній Міністр освіти України Василенко Микола Прокопович, а брали участь 28 осіб, зазначено, що Арсен Бакалінський просив Міністра й Уряд на утримання вчителів виділити 31 мільйон гривень , які були виділені раніше, але не отримані школами, бо вчителі голодують [**ЦДАВО України, Ф. 2201, ОП. 1, спр. 6, аркуш 9-11**].

9 січня 1919 року лише чотири делегати від Центрального бюро Всеукраїнської Учительської Спілки були делеговані на розмову про завдання та проблеми української освіти з членом Директорії Швецем. [**Українська вільна школа, 1918—1919, № 5. стор. 304.**]

Арсен Бакалінський, який ще 8 жовтня 1917 року на перших Установчих зборах учителів-україністів усіх типів шкіл міста Києва ввійшов в керівний склад цієї організації, особливо добре був поінформований про стан шкільної української освіти. [**Вільна школа, 1918—1919, № 6—7**]

2 лютого 1919 року відбулось засідання Центрального бюро ВУС, де Арсена Бакалінського як активного громадського діяча обрали секретарем цього органу. [**Вільна українська школа, 1918-1919, №6-7, стор. 64-65**]

11 лютого 1919 року відбулась ділова зустріч делегатів Всеукраїнської учительської Спілки з комісаром освіти В.Затонським. У ній взяли участь лише три найбільш поінформовані в питаннях освіти її члени: А.Бакалінський. О.Дорошкевич (голова) та С.Ромашок. Мова йшла про українізацію шкіл на Україні. [**Вільна українська школа, 1918-1919, № 6-7, стор. 68-70**]

2 березня 1919 року в Києві відбулась нарада представників місцевих Спілок, скликана з ініціативи бюро Всеукраїнської Учительської Спілки. В ній брала участь і Бориспільська учительська спілка, а вів засідання Арсен Бакалінський. Розмова йшла про шляхи становлення і розвитку української освіти. [**«Вільна українська школа», 1918-1919, № 8-9, стор. 120,124,129**].

Поряд з педагогічною діяльністю Арсен Бакалінський самовіддано трудиться на духовній ниві, повністю віддається роботі по створенню Української Автокефальної Православної Церкви. Його працю високо оцінив у своїх спогадах митрополит УАПЦ Василь Липківський, який у своїй історичній роботі «Відродження української церкви» в розділі «Стан української церкви по окремих містах і повітах України в перші роки» писав: «Окреме місце на Полтавщині займає Старий Переяслав з величним Мазепинським Вознесенським собором і при ньому старовинною єпископською катедрою. В домовій церкві цієї катедри небіжчик священник Арсень Бакалинський (Бакалінський), що був священником у місті Воронькові на Переяславщині, заснував гарну українську парафію. З неї поширився рух і на Боришпіль, де всі чотири церкви стали українськими, і на інші села» [**«Митрополит УАПЦ Василь Липківський. Вибрані твори», т. 4, стор. 139**] .

Він стояв біля самих першопочатків цієї великої української справи разом із колишніми своїми побратимами — семінаристами: Федором Міщенком, Кирилом Стеценком, Володимиром Чехівським, Марком Грушевським.

Дослідники становлення УАПЦ високо оцінюють роль Арсена Бакалінського в розбудові цієї церкви. Зокрема, науковець Арсен Зінченко пише: «На Переяславщині українське церковне життя почали організовувати панотці Володимир Дахівник-Дахівський та Арсеній Бакалинський. Арсеній Бакалинський належав до числа тих тридцяти священників, які були висвячені для Української церкви знаним українським церковним діячем і просвітником Парфенієм Левицьким. Про діячів українського церковного руху на Переяславщині в «Історії Української Православної Церкви» згадує митрополит Української Автокефальної Православної Церкви Василь Липківський.

Про великі зібрання з метою розбудови Української Автокефальної Православної Церкви на Переяславщині, де самовіддано розбудовував УАПЦ А.Бакалінський, також згадує Василь Линківський: «Після Всеукраїнського Собора на працю до Переяславської парафії посланий молодий священник Володимир Дахівник-Дахівський, теж

А. Я. Бакалінський серед своїх учнів під час перерви в школі по вул. Вишгородській (Пріорка), м. Київ. 1913 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

член Собора і намічений ним кандидат на єпископа. В Переяславі він повів енергійну працю, і повітова рада прохала висвятити його на єпископа. 1 січня 1922 року митрополит Василь Липківський і єпископ Григорій Стороженко прибули до Переяслава і тут довідались, що наше прибуття й висвята єпископа викликали в усій околиці надзвичайне зацікавлення. Вранці 2 січня до домової церкви зібралося 5 тисяч народу, а в ній могло вміститись найбільше душ 300. А московські ченці тримали в руках Мазепинський собор дуже цупко й ні за що українцям не давали. І от, як тільки ченці відчинили собор, вся маса людності зразу вщерть його наповнила, інші забрали з домової церкви все українське духівництво з приготованими на проскомідії дарами і теж перевели в собор; митрополита і єпископа теж зустріли й провели в Мазепинський собор і несподівано для всіх урочиста українська відправа і висвята єпископа відбувалася в великому соборі, юридично належного до ченців. Вони потім і жалілись, але що ж...

А. Я. Бакалінський (праворуч) зі своїм товаришем В.Г. Міщенком в с. Вороньків. 1905 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

стихійна маса непереможна, її нічим не зупинити. Так Мазепинський собор в Переяславі й залишився в користуванні українців». [**Арсен Зінченко «Український церковний рух на Переяславщині у 1920-1925 рр.: перебіг та учасники». Наукові записки НІЕЗ «Переяслав». Випуск 11 (13), 2017. с. 51-52**]

14—30 жовтня 1921 року Арсен Бакалінський брав активну участь у Першому Всеукраїнському Церковному Соборі як уповноважений Всеукраїнської Православної Церковної Ради. В його був членський квиток делегата № 362, а в таблиці, де значились представники Переяславського повіту, в графі вік записано — 40 років. В інших графах: місце постійного проживання — село Вороньків, освіта — середня, професія — священник, праця в церкві — священник [**ДАВО України, фонд 3984, спр. 106, стор. 21**].

А. Я. Бакалінський (в другому ряду третій ліворуч) з учасниками чоловічого хору при вечірній школі по вул. Вишгородській (Пріорка), м. Київ. 1910 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

21 жовтня 1921 року на першому Всеукраїнському Православному Соборі Арсен Бакалінський мав короткий виступ щодо висвячення єпископів УАПЦ шляхом рукопокладання: *«Я хотів би зробити декілька зауваг. Тепер не час уже говорити і широко й довго, тільки одно ясно, що ми йдемо від індивідуального життя до братерського, від матеріального до духовного. Я хотів би, щоб усі священники в той час, коли старший протоієрей благословляє нового рукоположенного, щоб всі священники брали участь у цьому. Коли весь народ приймає участь, то щоб покладанням рук благословляли новонареченого. Потім відносно грецьких слів — коли позначають господіна — це скоро окончіться, так що треба на рідній мові назвати — пан отче. Відносно посту: ми і так постимось, що здається досить і цього.*

Коли всі пересиділи в тюрмі, то вряд чи більший піст можна зробити, чим той, який був там».

Отже, ці історичні документи дають нам підстави зробити висновок про те, що дати народження і смерті, які дають в усіх довідниках, — неправильні. Арсен Бакалінський народився 1878 року, а помер не в квітні 1921 року, бо в жовтні 1921 року він брав участь у Першому Всеукраїнському Православному Соборі, а у 1923 році. Це також засвідчують його дочки Наталія та Євгенія у своїх «Спогадах», які ми вміщуємо у цій книжці.

В ході дослідження відкрилась ще одна деталь його біографії. З промови на Церковному Соборі в жовтні 1921 року видно, що на початках становлення радянської влади в Україні Арсен Бакалінський деякий час перебував у тюремному ув'язненні.

Унікальна постать Арсена Бакалінського як видатного українського педагога, громадського і духовного діяча, хормейстера та фольклориста, поета потребує глибокого дослідження та належного пошанування в Україні, зокрема, на Бориспільщині.

Свято-Михайлівська церква в с. Вороньків, в якій був священником Арсен Бакалінський. Храм збудований в 1786 р., зруйнований в часи радянської влади

№ 187. У Київі. Неділя 13 серпня (августа), р. 1906. № 187.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економична і літературна

Рік перший.

„ГРОМАДСЬКА ДУМКА"

„НОВА ГРОМАДА".

В ОДЕСІ

Л. і В. ІДЗИКОВСЬКИХ

4 Громадська Думка. № 187-й

Телеграми.

Дописи.

Оповістки.

ШПАЛЕРИ (ОБОІ)

З ПОТОКУ ЖИТТЯ. ПЕРША ЛАСТІВКА.

Котляров Чорноголовкин І. Ф. Котляров,

Арихметичний або щотний задачник

Ціна 30 коп.

Газета «Громадська думка», від 13 серпня 1906 року, в якій надруковний «Допис» А. Бакалінського про діяльність Вороньківської спілки українців

Українська Республіканська Капела. О. Кошиця на гастролях у Празі, 1919 рік
Ліворуч у першому ряду перший – Арсен Бакалінський

Учасники хору Миколи Лисенка, стоїть четвертий
праворуч – Арсен Бакалінський, 1888 рік

Хор М. Лисенка під час гастролей по Українів 1897 р.(15 червня – 20 липня), м. Лубни, Арсен Бакалінський стоїть у третьому ряду перший ліворуч

Лук'янівський народний будинок, в якому працював А.Бакалінський. Вул. Дегтярівсьа, 5, сучасна світлина

ПРО АРСЕНА БАКАЛІНСЬКОГО ТА ЙОГО ПОБРАТИМІВ

Арсен Бакалінський завжди діяв у колі української інтелігенції, що утверждувала й пропагувала українську культуру, українські цінності, українську духовність. Серед його побратимів було багато відомих українських композиторів, хормейстерів, поетів, прозаїків, громадських діячів, педагогів, художників, видавців українських книжок, діячів Української Автокефальної Православної Церкви.

Софія Русова

При спогляданні величних постатей його друзів і товаришів набагато глибше пізнаємо самого Арсенія Бакалінського: багатогранний і талановитий педагог, хормейстер, фольклорист, поет, прозаїк, співак, український священник. Потужним видається його український дух та безмежна любов до України.

Через когорту тих, з ким співпрацював Арсен Бакалінський, постає яскрава картина того часу, в якому жив і відомий український діяч.

У квітні 1917 року відразу після проголошення Української Народної Республіки для вирішення нагальних проблем української освіти виникла Всеукраїнська Учительська Спілка, головою якої **обрали Софію Русову** (1856-1940) – науковця, педагога, відому в Україні громадську діячку. Засновником цієї організації став і Арсен Бакалінський. Від цього часу і аж до 1922 року, до дня еміграції Софії Русової, Арсен Бакалінський пліч-о-пліч з нею розбудовував українську школу.

В 1917 році він співпрацював з нею як з членкинею Української Центральної Ради, де вона очолювала департамент дошкільної та позашкільної освіти. Активно підтримував її у дерусифікації шкіл, влаштуванні курсів українознавства, підготовці українських шкільних підручників і в укладанні плану й програми єдиної діяльної (трудової) школи, особливістю якої був її національний характер.

Петро Холодний

Арсен Бакалінський як педагог поділяв ключові принципи педагогічної концепції Софії Русової: гуманізм, демократизм, народність, природовідповідність, культуровідповідність, особистісно орієнтований підхід, соціальну обумовленість виховання та загальнолюдські цінності.

Близьким йому був і виховний ідеал Софії Русової: виховання гармонійної людини на засадах любові й пошани до найкращих українських національних традицій.

В активі Всеукраїнської Учительської Спілки поруч із Арсеном Бакалінським працював **Петро Іванович Холодний (1875-1930),** видатний педагог і громадський діяч, який у роки Української національно-демократичної революції відіграв велику роль у відродженні національної школи та формуванні нової системи управління освітою в Україні.

З 1906 року він був призначений директором комерційної школи у Києві, а з березня 1917 року — директором Першої української гімназії імені Шевченка в Києві. Восени 1917 року його запросили до уряду УНР на посаду товариша Міністра освіти із дорученням розробити основи організації українського шкільництва, в тому числі і мистецького. Пізніше Петро Холодний став Міністром освіти України. Ще 1910 року на виставці українського мистецтва в Києві без відома художника показали його роботи. І це стало початком його артистичної кар›єри. Широко відомі його картини: «Дівчина і пава» (1915 рік), «Івасик і відьма», «Вітер», «Катерина», «Похмурий день» та інші. Пізніше Петро Холодний брав участь у перших українських виставках, що були організовані урядом УНР.

Арсен Бакалінський підтримував починання Петра Холодного на посаді Міністра освіти, особливо в питаннях українізації, а також його мистецькі погляди.

В час, коли Петро Холодний очолював Першу українську гімназію імені Тараса Шевченка в Києві, Арсен Бакалінський допомагав йому і

в цій роботі. Про це свідчить його виступ на загальних зборах батьків Першої української гімназії імені Т.Г.Шевченка, опублікований у журналі «Промінь» за 1919 рік, №10.

Олександр Дорошкевич

11 вересня 1919 року Арсен Бакалінський разом з головою Всеукраїнської Учительської Спілки **Олександром Костянтиновичем Дорошкевичем** та **С.Романюком** були делеговані на ділову зустріч з радянським комісаром В.Затонським з приводу відкриття українських шкіл та запровадження в них навчальної дисципліни «українознавство».

З Олександром Дорошкевичем (1896-1946) Арсена Бакалінського поєднувала не тільки багаторічна громадська робота у Всеукраїнській Учительській Спілці, а й педагогічна діяльність, бо О.Дорошкевич працював на педагогічній ниві, був автором підручників з історії, української літератури, очолював відділ середньої школи департаменту вищої та середньої освіти у 1918 році, працював також у Всеукраїнській Академії Наук, був керівником Київської філії Інституту Т.Шевченка та учнем академіка Сергія Єфремова.

Віктор Доманицький

У Всеукраїнській Учительській Спілці Арсен Бакалінський працював разом з **Віктором Миколайовичем Доманицьким (1893-1962)**, молодим енергійним українським громадським діячем, українським вченим-агроекономістом, етнологом. В добу УНР він був членом дипломатичної делегації на переговорах у Москві. З приходом радянської влади емігрував за кордон. **Віктор Доманицький своїм коштом видав першу поетичну збірку А.Бакалінського «Молоді поривання», яка вийшла в 1903 році в Києві.**

Леонід Білецький

Українська революція 1917-1921 років поєднала Арсена Бакалінського із **Спиридоном Феодосійовичем Черкасенком (1876-1940),** з яким він розбудовував українське шкільництво не один рік. Обидва вони були педагогами, письменниками, тому знаходили у своїй роботі на благо України багато спільного. Їхні твори друкувались на сторінках одних і тих українських журналів, **зокрема «Перша ластівка», «Нова громада» та інші.**

В 1917-1918 роках Спиридон Черкасенко уклав «Читанки» й «Букварі» для українських шкіл, про що консультувався з Арсеном Бакалінським як педагогом.

Арсен Бакалінський був засновником Всеукраїнської Учительської Спілки разом із лідерами розбудови Українського шкільництва, в тому числі із **Оксентієм Автономовичем Болозовичем (1887-?),** українським громадським діячем, організатором церковного кооперативу «Укрсільцукор» та «Українцукор», якого більшовики за проукраїнські погляди арештували в 1928 році й подальша доля якого невідома.

Педагогічна діяльність поєднала Арсена Бакалінського ще з одним педагогом, також засновником Всеукраїнської Учительської Спілки **Леонідом Тимофійовичем Білецьким (1882-1955)**, згодом відомим українським літературознавцем, професором, доктором філології, президентом Української вільної академії наук, дійсним членом Наукового товариства імені Т.Г.Шевченка, який помер в еміграції та похований у Канаді.

В 1903 році побачила світ перша поетична збірка Арсена Бакалінського «Молоді поривання», яку автор **присвятив своєму другу з рідного села Вороньків В.Г.Міщенку**. Жодної інформації про вірного товариша Арсена знайти, на жаль, не вдалось. Збереглась лише світлина з ним.

Ця збірка поезій Бакалінського в єдиному примірнику знаходиться в Національній бібліотеці України імені В.І.Вернадського, на якій рукою

А.Бакалінського написано: «**Дуже поважаному Василю Пилиповичу Степаненку. Автор Згода Бакалінський**» (дата відсутня).

Спиридон Черкасенко

На кожній сторінці цього видання стоїть штамп «Василь Степаненко». Цих двох відомих у той час громадських діячів об'єднувала любов до України, педагогічна професія та потяг до запису українського фольклору. Василь Степаненко (1870-ті – 1930-ті роки) народився у селі Полствин Канівського повіту Київської губернії. Його батько був освіченою людиною, записував народну творчість. Свою роботу Василь Степаненко почав на посаді народного учителя. Був одним з активних діячів Братства Тарасівців. Після того, як були заарештовані члени братства, арештували й Степаненка. Після звільнення протягом 1894—1896 років він проживав у батьківському будинку під наглядом поліції.

В цей же час він захопився народною творчістю, записував народні оповідання, пробував писати оригінальні твори під псевдонімом Василь Літописець. Зібрані матеріали ретельно опрацьовував, виявляв серед них ті, що ще не були надруковані. Найбільш важливі записи він надсилав Борису Грінченку, з яким листувався протягом 1894—1910 років. Зібрані Степаненком матеріали (376 пісенних текстів та 150 прозорих, понад 150 приказок і загадок) ввійшли у фольклорні збірки, що їх видав Б. Грінченко впродовж 1895—1900 років.

Після зняття нагляду Степаненко працював у Полтавському земстві (1897—1898), керував українською книгарнею при редакції «Киевской старины» (1899—1917). Був одружений з Марією Стешенко, сестрою відомого політичного діяча Івана Стешенка, вбитого більшовиками .

Останній запис у С. Єфремова про Степаненка датований 1928 роком.

Євген Чекаленко характеризував В.Степаненка як людину, що «тільки й дише, й живе книгарськими інтересами», а Іван Огієнко цінував його талант як громадського діяча, називаючи «вірним сином Укра-

їни». Ось такий був товариш у Арсена Бакалінського.

Любов до української пісні поєднала Арсена Бакалінського з **Олександром Антоновичем Кошицем (1875-1940),** з яким він навчався в Київській духовній академії. З того часу вони не розлучались, бо мали спільні погляди на широку пропаганду українського мистецтва та української пісні в світі. Обидва побратими певний час працювали на педагогічній ниві.

Олександр Кошиць

Олександр Кошиць також був родом із Київщини. В 1916-1917 роках він був хормейстером та диригентом Київської опери.

У 1917 Українська Центральна Рада покликала Олександра Кошиця до Музичної Театральної Комісії, яка була зародком пізнішого Міністерства Мистецтв України. За часів Директорії УНР спільно з Кирилом Стеценком він став співорганізатором Української Республіканської Капели, з якою, за дорученням Симона Петлюри, провів гастролі Західною Європою й Америкою. Цей колектив, на той момент найкращий в Україні, засобами мистецтва інформував світ про боротьбу українського народу за незалежність. У цьому хорі в закордонному турне брав участь і Арсен Бакалінський.

Микола Лисенко

Великий український хоровий диригент, композитор, етнограф та письменник-мемуарист помер в еміграції та похований у Канаді. Попрощатися з великим маестро прийшло близько 5 тисяч українців.

Диригентської та хорової майстерності навчив Арсена Бакалінського **Микола Віталійович Лисенко**, український композитор, піаніст, диригент, педагог, збирач українського фольклору, відомий український діяч.

Юхим Фесенко

Арсен Бакалінський співав у хорі Лисенка та їздив з ним на гастролі по Україні багато років.

Тісно переплелись шляхи Арсенія Бакалінського з **Кирилом Григоровичем Стеценком (1882-1922).** Їх об'єднувало в житті багато: навчання в Київській духовній академії, праця на педагогічній ниві, в тому числі в Білій Церкві, спів у хорі Миколи Лисенка та О.Кошиця, активна діяльність по розбудові Української Автокефальної Православної Церкви, збір українського фольклору. За авторства Кирила Стеценка з'явились пісенні збірки, де були записи 6 українських пісень від Арсена Бакалінського.

Амвросій Ждаха

Кирило Стеценко в 1918 році заснував у Києві Перший український національний хор, в якому співав Арсен Бакалінський.

В 1904 році в Одесі вийшов «Український співаник», який уклав та видав Арсен Бакалінський. До нього ввійшли 100 українських пісень з нотами. Спонсором цього видання став одеський друкар **Юхим Іванович Фесенко (1850-1926).** Невідомо, де і коли познайомився Арсен Бакалінський із своїм меценатом, який мав власну друкарню на історичну тематику. Ім'я Ю.І.Фесенка ввійшло до видання «Сто великих одеситів».

Художнє оформлення «Українського співаника» зробив **Амвросій Андрійович Ждаха (1855-1927)** – талановитий графік та етнограф, член Одеського товариства історії та старожитностей.

Кирило Стеценко

Значний вплив на формування А. Ждахи як українського художника мали Стара одеська громада, Братерство Тарасівців, український театр. Він був в активних творчих стосунках з Михайлом Комаровим, П. Ніщинським, В. Боровиком, Є. Чикаленком, М. Кропивницьким та іншими українськими діячами. У 1883—1885 роках А. Ждаха виконує для трупи М. Кропивницького та М. Старицького ескізи українських історичних костюмів та народного одягу. У 1890 році бере участь у першій виставці Товариства південноросійських художників.

З початку 90-х років Амвросія Ждаху активно приваблює історико-етнографічна тематика, яка і стає головним напрямком його творчості. Свою титанічну працю над ілюстраціями до українських народних пісень, що почалася з замовлення М. Лисенка, він започаткував у 1893 році. А.Ждаха перший з українських графіків розпочав працю над комплексним оформленням «Кобзаря» Т. Г. Шевченка.

Василь Липківський

В творчому доробку А. Ждахи робота над ілюструванням Нового завіту, «Іліади» та «Одіссеї» Гомера, «Слова про Ігорів похід», творів П. Куліша, М. Комарова та І. Липи.

Високо оцінив у своїх спогадах діяльність Арсена Бакалінського митрополит Української Автокефальної Православної Церкви Василь Костянтинович Липківський (1864-1937) – український релігійний діяч, церковний реформатор, проповідник, педагог, публіцист, письменник і перекладач, борець за автокефалію українського православ'я, творець і перший митрополит Київський і всієї України відродженої 1921 року Української Автокефальної Православної Церкви. У 1919-1927 роках він останній настоятель та доглядач Софії Київської. За визначенням академіка Агатангела Кримського — «апостол українського релігійно-національного відродження».

За час митрополичого служіння Василь Липківський доклав надзвичайних зусиль до розбудови української православної церкви та спромігся перетворити її на впливовий фактор життя тогочасного українського суспільства. Він відвідав з особистими візитами понад 400 парафій, де зустрічався з вірними УАПЦ та проповідував Боже слово українською мовою. Також здійснив численні переклади українською мовою богослужбової та релігійної літератури. Є автором «Історії Української церкви». У віці 73 років розстріляний за вироком «трійки» НКВС.

Іван Їжакевич

Федір Міщенко

Перетнулись життєві стежки Арсена Бакалінського та його земляка із Сеньківки **Федора Івановича Міщенка (1874-1933)** – професора церковного права Київської духовної академії, магістра богослов'я, історика Візантії, академіка Всеукраїнської Академії Наук, діяча Української Народної Республіки. Можливо, друг Арсена Бакалінського В.Г.Міщенко, якому він присвятив свою поетичну збірку «Молоді поривання», був родичем Федора Міщенка.

Недалеким сусідом Арсена Бакалінського на Пріорці в місті Києві був **Іван Сидорович Їжакевич (1864-1962)** – видатний український художник, письменник і графік, учень художника Миколи Мурашка. Іван Їжакевич у 1906 році розписав на Подолі на Пріорці Покровську церкву. В цей час приїхав до Києва Арсен Бакалінський і став працювати в церковно-парафіяльній школі цієї церкви.

Степан Сірополк

На священника Арсена Бакалінського висвятив архієпископ **Парфеній Левицький (1858-1922)** – український релігійний діяч, який широко пропагував застосування української мови в церковних службах, вивчав історію України, українські обряди, пісні і українську літературу.

Добре знайомий був Арсен Бакалінський з **Олексою Кузьмовичем Коваленком (1880-1927)** – українським поетом, перекладачем та видавцем, головним редактором журналу «Розвага», де друкувались вірші Бакалінського, зокрема і його лірична поезія «Одспівали пісні свої пташки».

В журналі «Вільна українська школа», де він був членом редколегії, йому пощастило працювати з унікальним талановитим українським педагогом **Степаном Сірополком**.

Багато потрібних для українського шкільництва справ Арсен Бакалінський робив із **Степаном Онисимовичем Сірополком (1872-1959),** який з 1917 року працював у народному шкільництві міста Києва, а згодом став дорадником у справах освіти при Генеральному Секретаріаті УНР, товаришем міністра народної освіти. Він разом з Арсеном Бакалінським був творцем нового українського шкільництва. Після встановлення радянської влади в Україні емігрував за кордон, де вийшло багато його праць на тему української освіти, зокрема, ґрунтовне видання «Історія освіти в Україні».

Книжка П.Коваленка, в якій вміщені спогади про А.Бакалінського

Не менш цікаво і ефективно співпрацював Арсен Бакалінський в журналі «Вільна українська школа» з **Володимиром Федоровичем Дурдуківським (1874-1938)**, з яким він разом учився

в Київській духовній академії. Володимир Дурдуківський – український педагог, літературознавець, директор Першої української гімназії у Києві, співробітник історико-філологічного відділу Академії Наук України з 1919 року, член «Просвіти», розстріляний більшовиками за «антирадянську агітацію».

Яків Чепіга

Побратимом по розбудові українського національної школи в журналі «Вільна українська школа» для Арсена Бакалінського став **Яків Федорович Чепіга (1875-1938)** – український педагог, психолог, громадський діяч, автор проекту української школи українських підручників, понад 150 праць з теорії та методики початкового навчання, ідеї якого вплинули на розвиток педагогічної науки в Україні у 1920-1930 роках. Він також у 1938 році був знищений у радянському концтаборі.

Арсену Бакалінському у житті таланило на співпрацю з відомими українськими педагогами, зокрема, із **Олександром Федоровичем Музиченком (1879-1937)**, що в 1917-1919 роках разом з ним був співробітником журналу «Вільна українська школа». В цей час О.Музиченко стає консультантом Наркомосвіти, членом культурно-просвітньої комісії при Центральному бюро Всеукраїнської Учительської Спілки, головою літературно-педагогічної колегії при Всеукраїнському учительському Видавничому Товаристві. В 1921-1922 роках він став викладачем Вищої військово-педагогічної школи, а в 1933 році – автором першого «Букваря» УСРР.

У часописі «Вільна українська школа» Арсен Бакалінський познайомився і співпрацював з педагогом, журналістом, редактором «Державного вістника» УНР **Іваном Михайловичем Нещитиним (1883-1960)**, однопартійцем Володимира Винниченка, автора створеного ним чи не першого у світі спеціального державного органу пропаганди при уряді УНР.

Звичайно, це далеко не весь перелік тих українських патріотів, видатних постатей України, з ким пощастило працювати Арсену Бакалінському.

ВАСИЛЕВА МАТИ.

м. Вороньків Полт. губ. від Арсеня Баккалінського.

Moderato.

Діск. Альти.

Тенорі. Баси.

1. Ва - си - ле - ва ма - ти пі - шла ще - дру - ва - ти

Приспів.

Щед - рий ве - чір, доб - рий ве - чір!

2. Пішла щедрувати – на ризи збірати.
3. Зібрала на ризи, та все золотиї.
4. Понесла ті ризи та до церковці.
5. Положила та на престолі.
6. А у тії ризи Христос убірався.
7. Христос убірався, на службу вряжався.
8. Що першая служба на святее Різдво.
9. Що другая служба на Новий рік.
10. Що третяя служба на Водохреща.

Те ж для однородного хору.

1 і 2 голос

3ій голос (бас)

1 Ва - си - ле - ва ма - ти пі - шла ще - дру - ва - ти.

Щед - рий ве - чір, доб - рий ве - чір!

Щедрівка «Василева мати», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Вороньків

З ПІД ГІР, З ПІД ДОЛИН.

Київ, Приорка, від Арсеня Бакалінського.

Andante.

Діск. Альти.

Тенорі. Васи.

1. З під гір, з під до - лин ту - ман у - ста - є

Приспів.

Сла - вен е - си! Сла - вен е - си, наш ми - лий Бо - же!

rit. assai

2. Ой, то ж не туман,– то ж військо іде. Приспів.
3. Молодий (як звуть) під звіздою йде.
4. Під звіздою йде, коника веде.
5. Коника веде, з конем говоре.
6. „Ой, коню, коню, я тебе продам!"
7. Хозяїну мій, не продай мене!
8. Не продай мене, спогадай тее:
9. Ой, як ми були в турецькій землі,
10. Як ми з тобою та й утікали,
11. Турки, татари нас догоняли;
12. А за нами пулі, як бжоли гули,
13. А за нами шаблі всю землю спороли.
14. Турки – татари нас догоняли.
15. Наздогнали нас коло Дунаю.
16. Як я їзхотів, дай перелетів.
17. Як я їзхочу, то й перескочу.
18. Не вмочив же я ні сіделечка.
19. Ні сіделечка, ні стременечка.
20. Ні чобота – сапьянця, ні (як звуть) молодця.
21. За ці приспівки дайте горілки!

Те ж для однородного хору.

Andante.

1 і 2 голос

3ій голос (бас)

1. З під гір, з під до - лин ту - ман у - ста - є

Сла - вен е - си! Сла - вен е - си, наш ми - лий Бо - же!

rit. assai

Щедрівка «З-під гір, з-під долин», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Києві на Пріорці

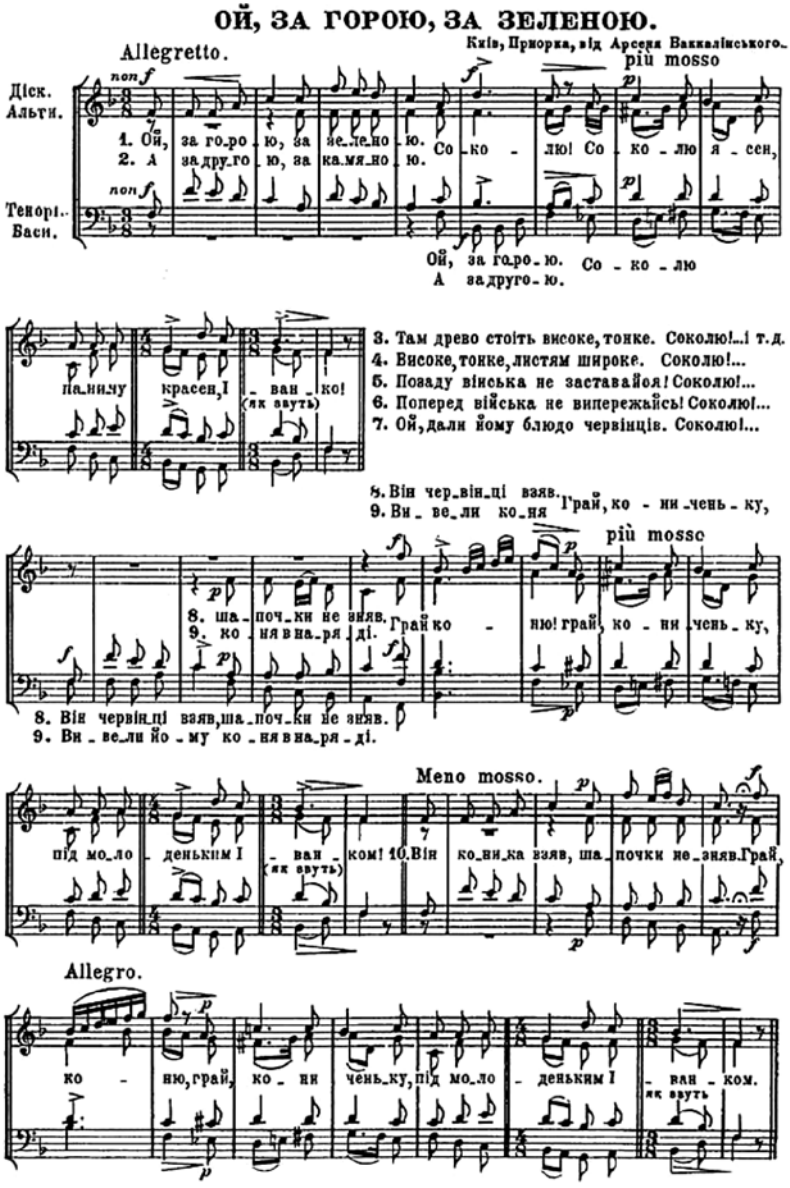

Колядка, «Ой за горою, за зеленою», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Києві на Пріорці

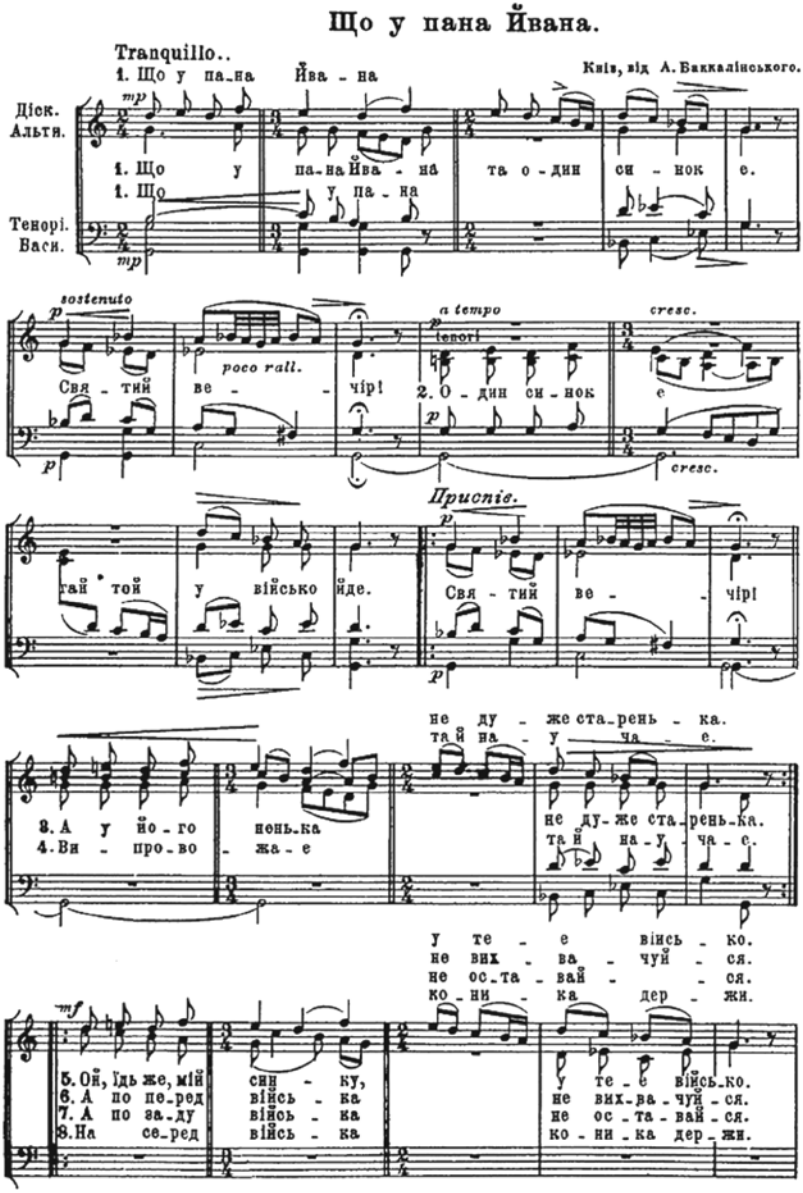

Щедрівка «Що у пана Йвана», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Києві

ОЙ, ДИВНЕЕ НАРОЖДЕННЯ.

м. Вороньків Полт. губ., від Арсеня Бакалінського.

Moderato maestoso.

Діск.
Альти.

1. Ой, див - не - е на - рож - ден - ня Бо - жо - го Си - на, що Йо - го сей день та по - ро - ди - ла Ді - ва Ма - рі - я.

Тенорі.
Басі.

2. Народився Ісус Христос із Діви Панни,
Щоб не дізнались а три жидовини Христової тайни.
3. Щоб тільки а три янголи з небес летючи,
Темної ночі, при ясній звізді, Христа славлючи.
4. Архангела Гавриїла річі поняли,—
Що по Рождеству Христовому сади зацвіли.
5. Сади цвітуть і всі разні квіти,
Возрадовався весь миръ хрещений і малі діти.
6. А в городі Ерусалимі це диво стало—
Малее Дитя нарожденнее світ осяяло.
7. Осіяло небо, землю і разні віти,
Що пускало та разне древо зелені квіти.
8. Ой, кланяйтесь ви, людіє, Цареві Богу!
Да прихождайте, поклін вдаряйте Його престолу!

Те ж для однородного хору.

Moderato maestoso.

1 і 2 голос

1. Ой, див - не - е на - рож - ден - ня Бо - жо - го Си - на, що Йо - го сей день та по - ро - ди - ла Ді - ва Ма - рі - я.

3ій голос (бас)

Колядка «Ой, дивне народження», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Вороньків

ОЙ, ЯСНА, КРАСНА В ЛУЗІ КАЛИНА.

Від А. Бакалінського у Київі.

Andante.

Діск. Альти. a Тенорі. Баси.

mp 1. Ой, яс-на, кра-сна в лу-зі ка-ли-на. *p* *Пріспів.* *rit.* Свя-тий ве-чір! *rit.* *p*

2. А ще красніша в ба-тенька дочка.
3. Батенька дочка кра-сна панноч-ка.

basso pedale, sempre piano

4. Красна панночка, панна (як зовуть)
5. Як до церкви йшла, як зоря зійшла.
6. А з церкви ішла красной панною.
7. В сінечки ввійшла- сінечки сяють.
8. Сінечки сяють- парубки стрічають.
9. Парубки стрічають- шапки знімають.
10. Шапки знімають, її питають.

rit.

11. Чи ти ца-рів-на, чи ко-ро-лів-на? *f* *mf* *f* Свя-тий ве-чір! *p*

cresc.

12. Я ж не ца-рів-на, не ко-ро-лів-на.
13. Батько-ва дочка, кра-сна панноч-ка.

14. Красна панночка, панна (як зовуть)
15. Не сама собою- з батьком, з ненькою.
16. З Ісусом Христом, із святим Різдвом.
17. За цим же словом- будьте здорові!

Те ж для одородного хору.

1 і 2 голос b 3ій голос (бас)

1. Ой яс-на, кра-сна в лу-зі ка-ли-на. *p* *cresc.* Свя-тий ве-чір! *p* *cresc.*

Колядка «Ой, ясна, красна у лузі калина», записана К. Стеценком від А. Бакалінського у м. Києві

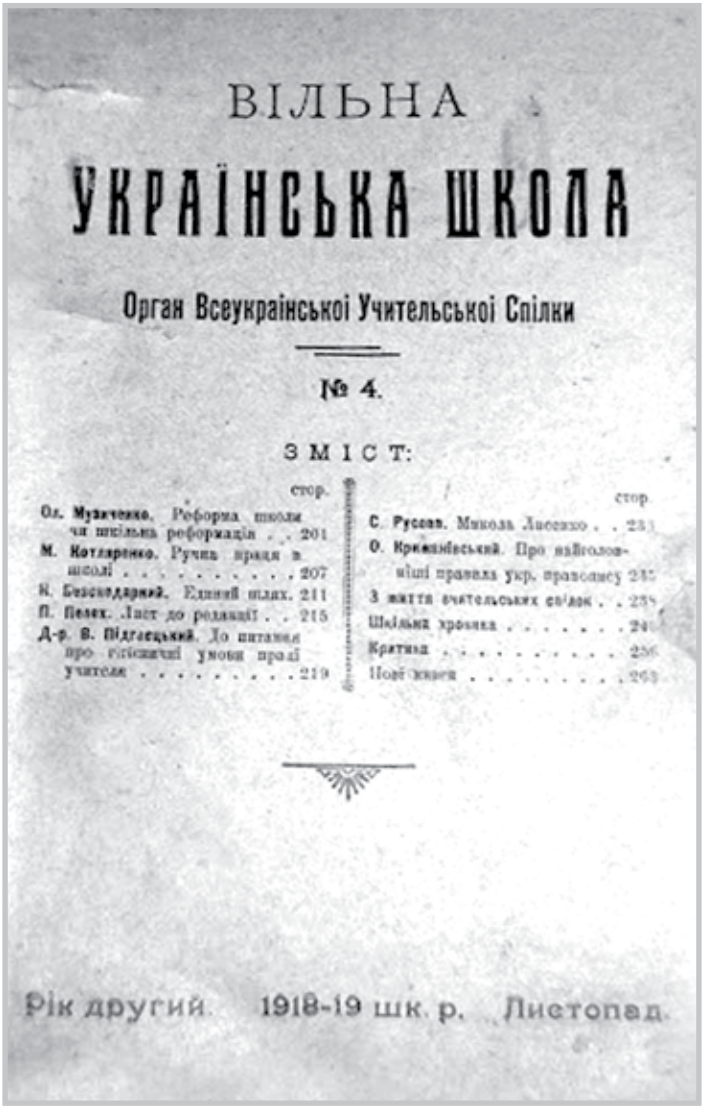

ВІЛЬНА

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Орган Всеукраїнської Учительської Спілки

№ 4.

ЗМІСТ:

стор.

Ол. Мужченко. Реформа школи чи шкільна реформація . . 201
М. Котляренко. Ручна праця в школі 207
К. Безсердарний. Єдиний шлях. 211
П. Пелех. Лист до редакції . . 215
Д-р. В. Підгаєцький. До питання про гігієнічні умови праці учителя 219

стор.

С. Русов. Микола Лисенко . . 231
О. Кривинівський. Про найголовніші правила укр. правопису 237
З життя учительських спілок . . 239
Шкільна хроніка 241
Критика 256
Нові книги 263

Рік другий. 1918-19 шк. р. Листопад.

Журнал «Вільна українська школа», в якому працював А. Бакалінський

Книга Д.Ревуцького «Микола Лисенко. Повернення першоджерел», де згадується А.Бакалінський, 2003 р.

ПАМ’ЯТЬ КРІЗЬ СТОЛІТТЯ

Дочки Арсена Бакалінського Наталія та Євгенія дбайливо зберегли пам'ять про свого батька й передали свої спогади до Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені Вернадського.

До власноруч написаних рядків додана і світлина, з якої спокійно дивляться на нас із вічності двоє вороньківських побратимів: семінарист Арсен Бакалінський та Всеволод Міщенко.

Дружили вони міцно, бо першу свою поетичну збірку «Молоді поривання» Арсен Бакалінський присвятив саме йому, Міщенку В. Г.

Коротку життєву історію Міщенка Всеволода Григоровича розповів житель села Вороньків Бориспільського району Петренко Григорій Якович, 1931 року народження: «Я знав Міщенка Всеволода Григоровича приблизно 1880 року народження. Усі його в селі називали Ладя. Він був хрещеним батьком моєї матері Бердник Палажки Петрівни, 1905 року народження. Всеволод Григорович проживав у селі Вороньків на сучасній вулиці Парковій, скраю села, недалеко від сусіднього села Жереб'ятин. Походив він із заможної дворянської родини, отримав чудову освіту,мав феноменальну пам'ять, був надзвичайно розумним і мудрим. Всеволод Міщенко дружив із місцевим священником Видиборцем, часто розмовляв з ним на патріотичні та філософські теми.

З початком Української революції Всеволод активно включився в політичну боротьбу, працював у штаті Української Центральної Ради казначеєм та був членом ЦК соціал-демократичної партії (боротьбистів).

Він знав майже усю київську українську політичну, військову і творчу еліту. Згодом Всеволод Міщенко повернувся у Вороньків, і селяни обрали його старостою села, адже мудрішої, хитрішої і розумнішої людини в окрузі не було. У вороньківців навіть побутувала приказка: «Хитрий, як Ладя».

Він міг дипломатично спілкуватися з більшовицьким комісаром, денікінським полковником, петлюрівським отаманом. Також Всеволод Григорович як сільський староста успішно залагоджував конфлікти між

селянами і, взагалі, міг вийти з будь-якої складної конфліктної ситуації. Одного разу через Вороньків під натиском червоних відступали денікінці. У село зайшов полк білих, і командир наказав Ладі мобілізувати сто підвід, щоб везти солдат на південь. Пробігавши з годину селом, Ладя повернувся і запитав: «А яких підвід пану полковнику потрібно? Однокінних чи парокінних?». «Давай, які є, ми поспішаємо», - відрізав той сердито. Побігавши ще годину, Ладя повернувся й запитав улесливо: «А чи не влаштують пана волові повозки?». В цей час на околиці села вже лунали постріли – то наступали червоні. Огрівши Ладю нагайкою, офіцер сам побіг шукати коней.

А ще Всеволод Міщенко міг годинами декларувати Тараса Шевченка, бо знав напам'ять майже всього «Кобзаря».

Безперечно, такий розумний чоловік був лідером серед інтелігенції села».

Трагічно закінчився життєвий шлях Всеволода Міщенка:його розстріляли нацисти під час окупації села Вороньків (1941–1943 роки). Точна дата розстрілу невідома.

Увічнив пам'ять свого побратима Всеволода Міщенка ще задовго до його смерті товариш та односелець Арсен Бакалінський, який на примірнику своєї першої поетичної збірки «Молоді поривання» в 1903 році написав: «Присвячую В. Гі. Міщенку».

В інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського збереглись спогади дочок Арсенія Бакалінського та світлини, які вони передали безкоштовно на збереження.

«Ми пам'ятаємо свого батька, Бакалінського Арсенія Якимовича, молодого, енергійного, всебічно розвиненого і освіченого народного вчителя.

Батько народився 13 січня 1878 року в містечку Воронькові на Полтавщині. Мати його була акушеркою, а батько – диригентом хору в Білій Церкві.

Наш батько, Бакалінський А.Я., закінчив Духовну семінарію в місті Києві в 1990 році. Вчителював на Черкащині, Переяславщині, а також в Києві аж до 1920 року.

Будучи спеціалістом, приймав участь як хорист в Хоровій Капелі М.В.Лисенка на Київщині та Полтавщині в 1899 році. Батько був та-

лановитим педагогом, грав на скрипці, володів красивим голосом – баритоном, сам співав і залучав до співів населення району, де вчителював. Крім того був українським музичним етнографом, збирав народні пісні, а в 1904 році склав «Український співаник» (видавництво Фесенка, Одеса).

Навчаючи дітей грамоти, виховував у них художній смак: вчив любити книжку, пісню, малюнок. В тій школі, де він працював, відкрилась бібліотека, він організував хор, українську самодіяльність. Учні дуже любили і поважали свого вчителя. Ось на одній з фотографій перерва між уроками в школі Києва на Вишгородській,15. Бакалінський А.Я. серед хлопців, а вчителька Рогачева М.М. - з дівчатками. Після уроків Бакалінський А.Я. навчав учнів палітурній справі, вирізуванню та випилюванню з фанери пилочкою красивих речей. Як результат наполегливої роботи по вихованню любові до праці, при школі організувались виставки оправлених книг, красивих іграшок, малюнків, зразків ліплення та вишивання для батьків та населення району.

Крім безпосередньої роботи в денній школі, батько – Бакалінський А.Я., організував недільну та вечірню школи для дорослих робітників заводу «Цепи Галля» та сірникової фабрики на Пріорці міста Києва. Недільні школи революційні демократи намагались використати для пропаганди програмних ідей того часу серед народу.

Так і батько, ліквідовуючи неписьменність серед робітників цих заводів, проводив велику культурно-масову роботу. Організував робітничий хор та драматичний гурток, що неодноразово виступали в Народному Домі на Сирецькій вулиці на Куренівці. В вечірні години організовував читання лекцій на популярні теми з демонстрацією картин при допомозі чарівного ліхтаря. До школи (вулиця Вишгородська,15) в вечірні години тягнулася молодь 17-28 років (більшість хлопців) і відволікала її від вулиці, пияцтва та хуліганства. Школа стала культурним осередком.

Дружба з відомими українськими композиторами Стеценком К.Г. та Лисенком М.В. давала добрий стимул у роботі педагога Бакалінського А.Я.

П.Т.Коваленко у своїх спогадах «Незабутнє», виданих у 1962 році в Києві, згадує: «Пригадую, як в тому ж 1904 році у Кирила Григоровича (Стеценка) з'явилося двоє добровільних помічників – теж молоді вчителі співу – Бакалінський А.Я. та Гончар К.К.. Готуючись до традиційного Шевченківського концерту, ми розучили з ними під керівництвом Стецен-

ка дві речі: «Вмер батько наш», музика Лисенка М. на слова Лесі Українки та «Заповіт».

Наша сім'я жила при школі. Часто після вечірніх занять з робітниками в нашій квартирі на Вишгородській, 15 збиралися робітнича молодь і до пізньої ночі лунали українські та російські пісні (соло, дуети). Батько грав на скрипці, а мама, Наталія Василівна, акомпанувала їм на роялі. І ми, діти, іноді з дозволу батьків, з насолодою слухали гру і співи молоді. Особливо запам'яталися пісні М.В.Лисенка, К.Г.Стеценка, Заремби, Левітського М. та інших, а саме: «Де ти бродиш, моя доля?», «Ой, на гору козак воду носив» та багато інших.

Батько захоплювався цією справою. Співаючи сам у хорі М.В.Лисенка і виїжджаючи з ним на села, батько, Бакалінський А.Я., збирав в селах народні пісні, записуючи їх з уст лірників та кобзарів. Упорядкував їх і видав у вигляді збірника народних пісень ще в 1904 році, а потім і пізніше. Зразки їх хоронилися в ЦНБ УРСР. А тому в репертуарі хору на Пріорці включалися пісні «Реве та стогне Дніпр широкий», «Тече річка невеличка» та інші, а в сольні номери та дуети включалися такі пісні: «Де ти бродиш, моя доля», «Коли розлучаються двоє», «Ой, на гору козак воду носить» та інші.

На початку організації хору керівником хору був завідуючий школою №60 – Котеленець П.І., а пізніше – Бакалінський А.Я. Концерти відбувалися в приміщенні чайної (вулиця Сирецька,2, Куренівка). Концерти були безкоштовні, зал завжди був переповнений. На свята часто концерти хору відбувалися на Вербовій вулиці у садку Вереса Льоні. Сюди приходило все населення Пріорки.

Активними хористами були: Ганюк О.І., Купченко М., Карпович С., Матвеєв м., Кагарлицький, Дієвський, Овсяніков, Пікуля С. (ще живий), Кудрявцев М. (ще живий), Петров та багато інших.

Ганюк О.І. пізніше співав у митрополичому хорі солістом. Ганюк О.І., працюючи в міській типографії, прийшов до Бакалінського А.Я. ще в школу, що містилася в будинку Косяченка по вулиці Білецького. Серед тенорів сильними були Дієвський та Овсянніков, бас – Купченко М.

Драматичний гурток при школі перетворювався у справжній театр, що демонстрував свою роботу в національному домі на Сирецькій вулиці на Куренівці. Батько сам був виконавцем численних ролей українських п'єс:

Лисенка М.В. «Наталка-Полтавка», «Назар Стодоля», «Невольник», «Сто тисяч», «Безталанна», «Ой, не ходи, Грицю та й на вечорниці», та російських «Доходное место», «Свадьба Кречинского». Більшість головних ролей виконував Кудрявець М., а в п'єсі «Мартин Буруля» головну роль виконував керівник драмгуртка Бакалінський А.Я., він же режисер. Природним Омельком у цій п'єсі був Хвостенко Д.

Вистави були платні. Гроші, зібрані від вистав, йшли на потреби драмгуртка: на купівлю гриму, оплату гриму, користування театральними костюмами та рисування афіш.

Зі слів активної артистки робітничого театру на Куренівці – Древко М. (жива ще), Бакалінський А.Я. часто говорив їм про сваволю капіталістів та поміщиків. Він же організовував для членів драмгуртка походи до театрів.

Крім цієї масової роботи серед населення, батько брав активну участь у професійному русі на Україні, був організатором першої професійної спілки учителів у Києві, де працював відповідальним секретарем, головою якої був Дорошкевич. До того працював в «Товаристві шкільної освіти». Батько був членом «Товариства взаємодопомоги нужденним вчителям і учням», головою якої був Романюк.

Є фотографія, що свідчить про участь батька Бакалінського А.Я. у з'їздах вчителів (рік не вказаний).

Будучи скромною людиною, батько, Бакалінський А.Я., з любов'ю та надмірною енергією все своє життя коротке віддав школі і народу. Рано став почувати себе недобре, хоч ніколи не скаржився на це, і ні на хвилинку не лишав улюбленої роботи. Внаслідок надмірного перевантаження та нервового напруження, організм не витримав. Смерть настала раптово навесні 1923 року. Розтин тіла показав цілковиту відсутність лівої легені та інфаркт серця.

1977 рік.

Підписи: Ефросинія Бакалінська.
Наталія Бакалінська.

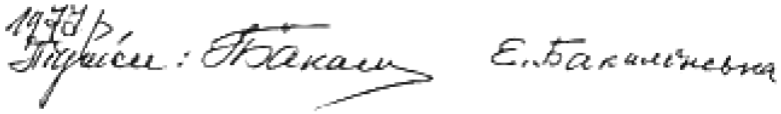

Дочки А. Я. Бакалінського: ліворуч — Наталія Арсенівна, праворуч — Євгенія Арсенівна. 1912 р. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

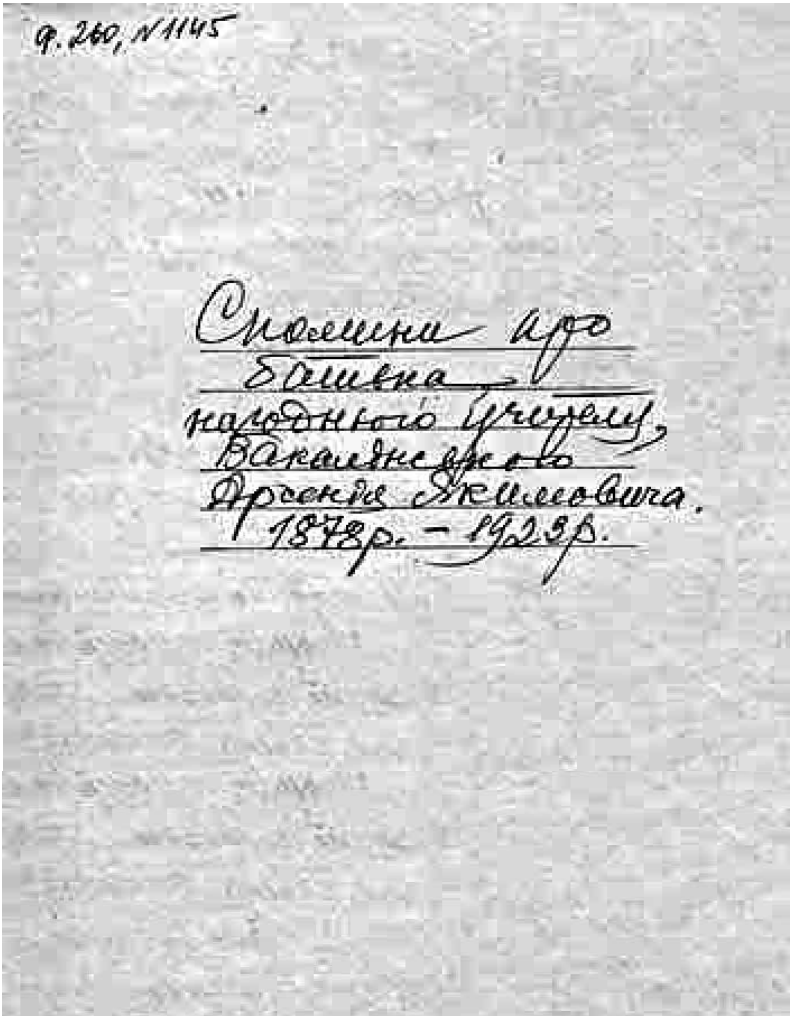

Бакалінська Наталія Арсенівна та Євгенія Арсенівна. «Спомини про батька, народного учителя Бакалінського Арсенія Якимовича (1878—1923)», обкладинка. (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

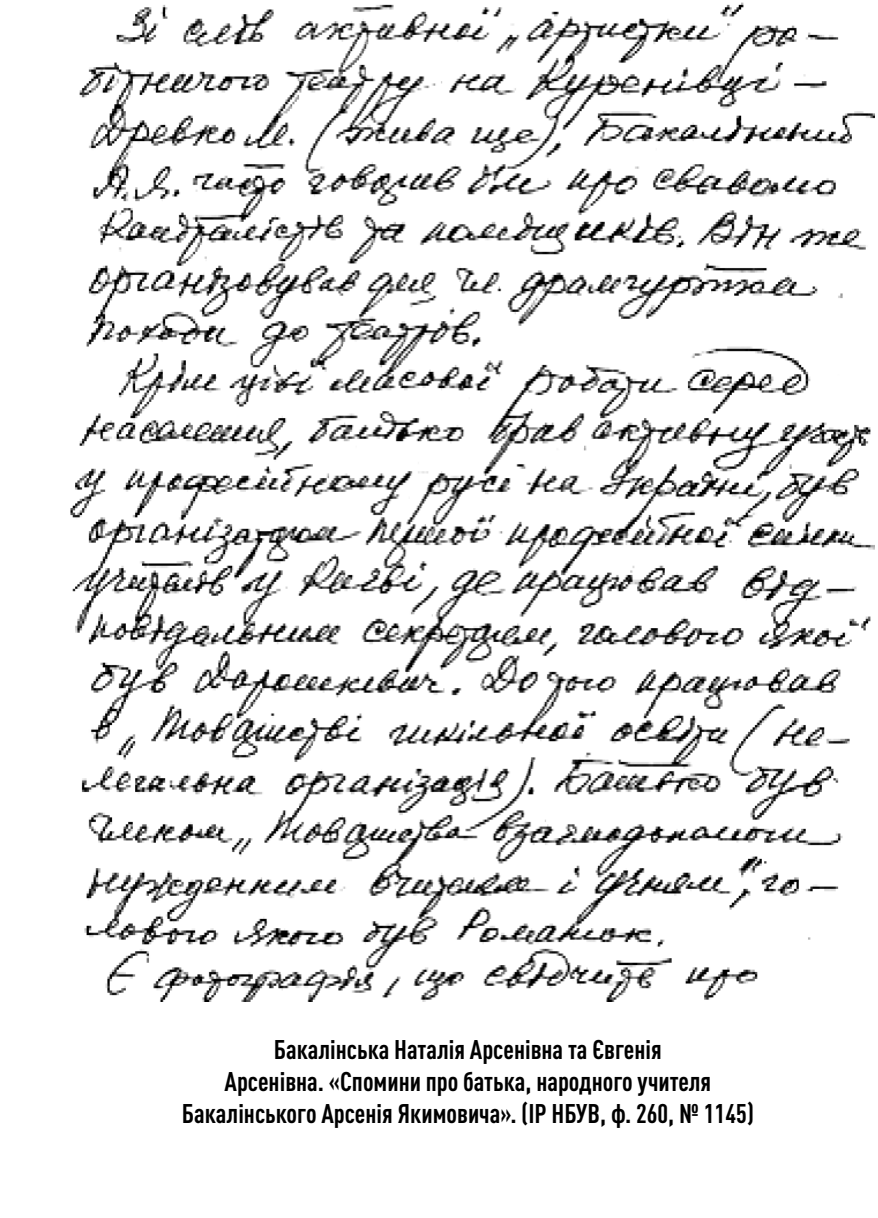

Бакалінська Наталія Арсенівна та Євгенія Арсенівна. «Спомини про батька, народного учителя Бакалінського Арсенія Якимовича». (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

Батько був талановитим педагогом, грав на скрипці, володів красивим голосом – баритоном, сам співав і залучав до співів населення р-ну, де вчителював. Крім того був українським муз. етнографом, збирав народні пісні, а в 1904 р. склав укр. співанник (вид. Фесенка, Одеса).

Навчаючи дітей грамоти, виховуваву дітей художній смак: вчив любити книжку, пісню, малюнок. В день школі де він працював відкривалася бібліотека, організовував хор, гурткову самодіяльність. Учні дуже любили і поважали свого вчителя. Ось на одній з фотографій перерва між уроками в школі Київа на Вишгородській 15. Бакалінський А.Я. серед хлопців, а вчителька Рогачева М.М. з дівчатками. Після уроків Бакалінський А.Я. навчав учнів па-

учитель батька Бакалінського А. Я.
на з'їзді вчителів (рік не вказано).

Будучи скромною людиною, батько, Бакалінський А. Я., з любовю і надмірною енергією все своє життя коротке віддав школі і народу. Рано став себе почувати недобре, хоч ніколи не скаржався на це, і ні на хвилину не лишив улюбленної роботи. В наслідок надмірного перевантаження та нервового напруження, організм не витримав. Смерть наступила раптово на весні 1928 року. Розтин показав цілковиту відсутність лівої легені та інфарктне серце.

1978 р.

Підписи: Бакал Є. Бакалінська

Бакалінська Наталія Арсенівна та Євгенія Арсенівна. «Спомини про батька, народного учителя Бакалінського Арсенія Якимовича». (ІР НБУВ, ф. 260, № 1145)

До спомінів про батька,
ми, дочки, додаємо такі фото-
графії (безкоштовно):
1) фотографія перерви в школі;
2) „ — „ дочок Бакалиньского А.Я.
в дитинстві (в кадрах, Радомськ)
3) фотографія Бакалиньского А.Я., се-
мінарія;
4) фотографія Бакалиньского А.Я. з то-
варишем Мищенко В.Г. в с. Воронькове
5) фотографія учнів вечірньої школи,
робітників з-ду „Цеси Гаш";
6) фотографія робітничого хору при
Народньому Домі на Куренівці
7) фотографія колгоспників України
за виконанням сеїву: сидять — Бакалиньский
А.Я, Стадненко К.Г., Лисенко М.І.
Я. стоять: Кошиц,
Ковалєнко, Гончар К.К.

Розділ II

ПОЕЗІЯ ТА ПРОЗА

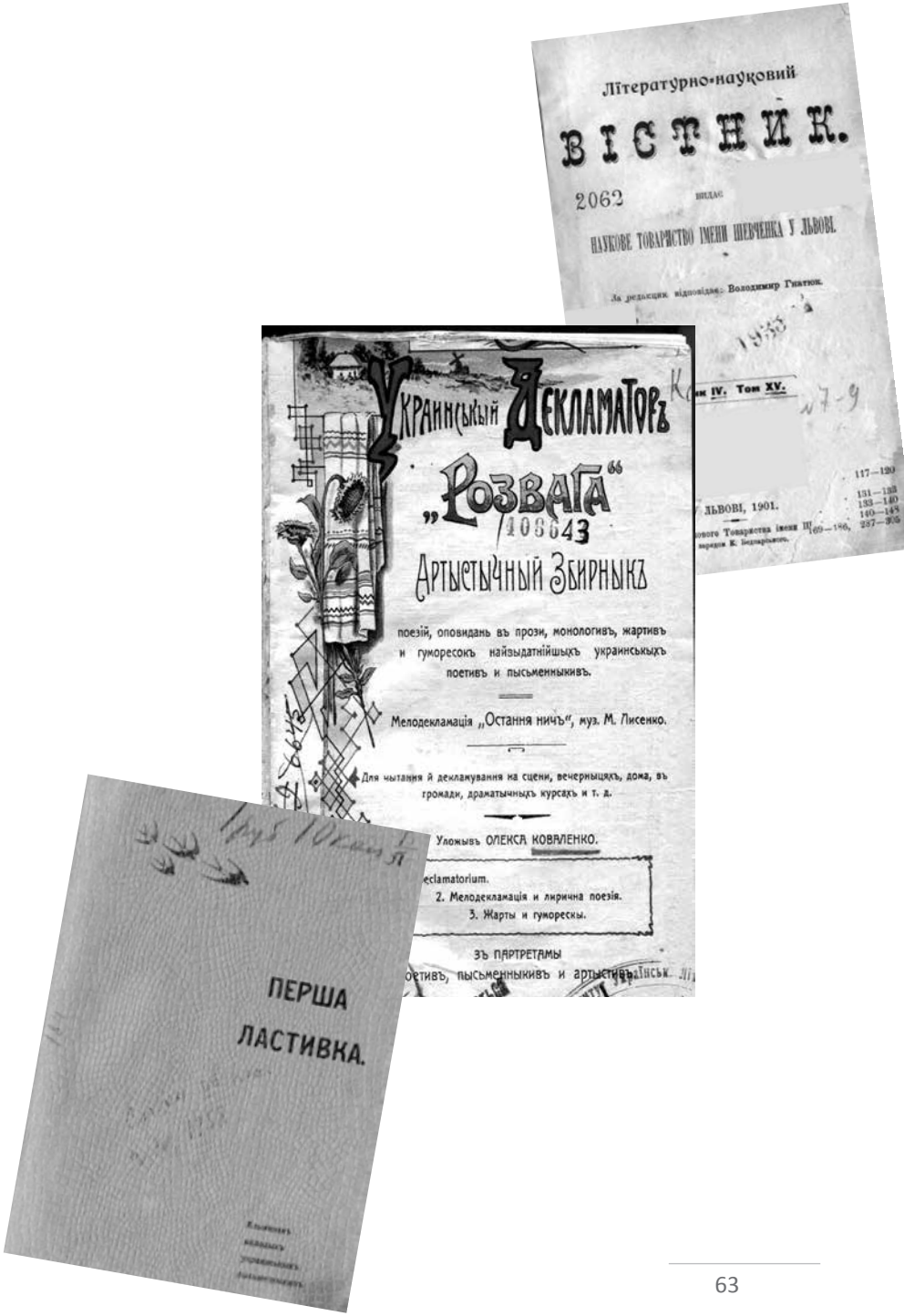
Літературно-науковий
ВІСТНИК.
2062
ВИДАЄ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ.
За редакцию відповідає: Володимир Гнатюк.
Том IV. Том XV.
ЛЬВОВІ, 1901.
Українськый Декламаторъ
„Розвага"
Артыстычный Збирныкъ
поезій, оповидань въ прози, монологивъ, жартивъ и гуморесокъ найвыдатнійшыхъ украинськыхъ поетивъ и пысьменныкивъ.
Мелодекламація „Остання ничъ", муз. М. Лисенко.
Для чытання й декламування на сцени, вечерныцяхъ, дома, въ громади, драматычныхъ курсахъ и т. д.
Уложывъ ОЛЕКСА КОВАЛЕНКО.
2. Мелодекламація и лирична поезія.
3. Жарты и гуморескы.
ЗЪ ПАРТРЕТАМЫ
ПЕРША
ЛАСТИВКА.

«МОЛОДІ ПОРИВАННЯ»

Перша поетична збірка
Київ, 1903 рік

Н.Р.

Мене вже тепер ти не любиш,
За мене забула давно,
Другого кохаєш, з другим ти жартуєш,
А я пропадаю! – за що?
За те, що мені ізмінила
Проклята дівоча душа?
Поперед кохала, поперед любила,
Тепер же для мене вона мов чужа!
Колись було времнє, як ми обнімались,
І ти не цуралась мене,
Ми й обнімалися, ми й цілувались,
Тепер же не любиш уже ти мене.
Perpetuum mobile

***

Встань, як ще тільки сіріє надворі,
Сонечко зовсім іще не зійде,
І що ж небезпременно ти тут побачиш,
Улицю двірник уранці мете.

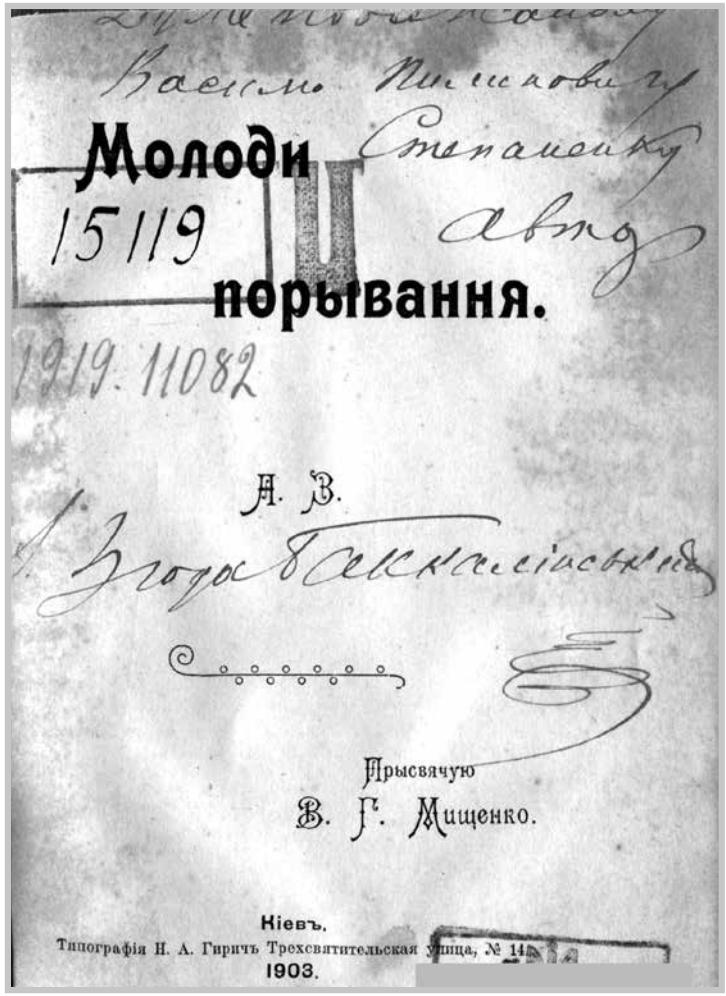

Молоди
порывання.

А. З.

Прысвячую
В. Г. Мищенко.

Кіевъ.
Типографія Н. А. Гиричъ Трехсвятительская улица, № 14.
1903.

Сторінка першої поетичної збірки Арсена Бакалінського «Молоді поривання» з авторським підпсиом «Дуже поважаному Василю Пилиповичу Степаненку. Автор Згода Бакалінський». 1903 р.

Вийдеш в обіди повештатись трохи
Між людом гуляючим і собі –
Улицю двірник удень замітає,
Кинеться в очі тобі.

Сонечко к заходу зовсім схиляється,
Люд роботящий спати ляга,
Курява в улицях знов підіймається,
Двірник увечері знов заміта.

МОЛИТВА

Спаси, спаси мене, мій Боже,
Ти бачиш гріх великий мій,
Але ніхто тут не поможе,
Окрім Тебе, Создатель мій.

В Твоїх руках життя і смерть,
Один Ти тільки всім керуєш,
Одних мертвиш, других живиш
І на життя усе даруєш.

Дай же й мені пожить на світі,
Залиш цей гріх великий мій,
Що сушить тіло, мучить душу
Й збавляє вік короткий мій.

Один Ти тільки Всемогутній,
Один зробити можеш це,
А я? – нещасная істота!
Чим дальш, грішу лиш більше все.

Та й що мій розум тут короткий,
Що сили можуть всі мої
Зробити тут, як не поможеш,
Великий Боже, Ти мені.

Родився я, пожив хвилину
І вмер, мов і не був.
А Ти, Великий, є і будеш,
Як і поперед вічно був.

Спаси мене, свою істоту,
Що вивів для життя.
Спаси, Великий, Вічний Боже,
Надія Ти одна моя!

Дивись, я плачу і ридаю,
Я на коліна впав.
Прошу Тебе, спаси, Великий,
Як і вперед спасав!

***

Чогось серце заніміло,
Далі засмутилось,
Придивилося до чогось
Та й заголосило!
Заспокойся, моє серце,
Дивись – онде люде.
– Ой, не мучте, відкасніться,
Буде муки, буде!
І заплакало ще гірше,
Заревло у грудях:
– Не кажіть- бо, ох, прошу вас,
Не кажіть об людях!
Де ті люде? То звірюки
З серцем кам'яним,
Що турбуються про себе
І шкодять всім другим.

ВІТЕР

Стемніло. Нічка наступила.
А вітер буйно завива,
А по хатах, а по повітках
Солому в стріхах розкида.
Летить по улиці без впину,
Нема перешкод на путі,
Свистить, гуде, немов скажений!
Стає аж страшно на душі!
То мов голодний вовк завиє,
То вдарить в лісу й зашумить,
То до землі приляже тихо
І по землі мов побіжить .
То знов підніметься угору,
Свистить і крутиться, гуде,
Реве, тріщить.... І зразу
Без сил на землю упаде.
І знов скрізь тихо... ані гуку...
Ніде собака не брехне.
І тільки ждеш тієї хвилі,
Що вітер знов ось загуде.

А.С–СЬКОМУ

Нащо ти родився? На щастя, на радість.
Ти любиш, кохаєш, щасливий, її,
І любить, кохає, мій друже єдиний,
Вона тебе більше, аніж ти її.
Згадаю про нашу любов і кохання.
Я плачу і бачу Вкраїну свою,
Кохану країну, де любляться щиро,

Де знають так Бога й любов всесвяту.
Я згадую щастя твоє, милий друже,
І плачу про себе, про самотину...
Чи бачив хто горя, як я уже бачив,
Чи любить, любив хто, як я так люблю!
Любив і кохав я, а ласки не бачив,
І мучивсь, і мучусь, і буду іще...
Любися ж, козаче, кохай же дівчину,
Не кидай її, поки любить тебе.
На вас я дивлюся, молоді голуб'ята,
І плачу, й співаю про матір свою,
Чудову, розкішну родину мою.
Згадаю про вас і візьмуся за ліру,
Настрою її голосну.
І пісня поллється журливо.
Згадаю про щастя,
Про славу Вкраїни,
Її запорожців – синів,
Про славу родини,
Минулих славетних віків, –
Я гучную пісню
Тоді заспіваю,
Свячу й освящаю
Її, мою милу.
Утвір мій коханий
Тоді присвящаю
Вкраїнцю якому,
Рідному брату.
Щирому сину вдови.
А то і самій їй
Несу ту присвяту.
І плачу, дивлюся,

Роблю і молюся
Родині моїй!
Нарешті ж, як дуже уже заспіваю,
Полопають струни, на котрих я граю,
І випаде ліра моя.
Сиджу я тоді, мов яка деревина,
Без рухів, без звуків, і жду,
Як прийде той час, та хвилина,
Коли я знов жити звичайно почну.

***

Чи бачив він і чув
величну красу природи?
Так йому стало тяжко.
Він почув себе одиноким і
сам не знав, як почав співати.
Справдешня дитина свого люду,
Він шукав полекши у співі...

***

Небо блакитнеє, зірки блискучії,
Місяць мовчливий пливе,
нічкою темною гори повитії,
Струмень водою гуде.

Тихо. Як гарно! Красо чарівничая,
Хто тебе тут сотворив?
Бог, що керує один по всім світові,
Він тебе тут уставив.

Гарно! А в мене так тяжко на серцеві,
Душу всю давить печаль...
Кучері чорнії, очі блискучії,
Ви мені тільки на жаль!
Любко кохана моя, сизокрилая,

Зірко летюча, ясна,
Нащо краса твоя та чарівничая
Так наді мною сильна?
Чи не люблю тебе, чи не кохаю я?

Нащо ховаєшся ти від мене?
Глянь, придивися до серденька, раю мій,
Сповнене ціле тебе!
Глянеш угору, низом подивишся,
Скрізь так чудово... а я?..

Боже мій любий! Так давить, пригнічує,
Проклята туга ота!..
Чу! Чи ти чуєш, як голос виконує!
Пісня гуцульська несесь.
Горе і тугу, що серце уковує.

В ній виливає співець.
І пісня тужлива народу безщасного
Ллється покволом вона,
Падають сльози на землю холодную,

Очі ж скувала краса.
Пісня тужлива – утіха гуцулові.
Радість чи горе яке
Виллє, нещасний, в ній, слізьми прикропить.
Пісня гуцулу – усе!

ПІСНЯ

На небі три зіроньки,
Ще й ріг місяця.
Вони всі тепереньки
Мені світяться.
Вони всі тепереньки
Мені світяться,
А вже двір удівоньки
Онде видниться.
А в теї удівоньки
Чорні брівоньки.
До тебе ж лечу весь я,
Моя миленька.
Зелений, широкий лист
У калиноньки.
Пригорнусь щільненько я
До удівоньки.
А в теї удівоньки
Злі сусідоньки.
Ми ж кохаємося,
Як сирітоньки.

***

Ти дав, Боже, життя.
Придивлюсь, що воно,
І злякаюсь його...
Справді, бідна яка,
Ця велика така
Чоловіка істота!

Він існує, живе,
Духом сильним своїм

Утворяє таке,
Що і розумом всім,
Хоч широким своїм
Не обніме сам в іншу годину.

Ці надії палкі,
Любі мрії усі
Мого вільного духа,
Вся ця правда свята,
Сила вся молода-
Все у землю колись це поляже.

І згниє у землі.
І голодна черва
Усі члени мої
Обсіда і зсосе.
І пролазить усе
в моє тіло, що мріяло сміло.

***

Не де-небудь інше, а в нас, в Україні,
Козацькеє сонце плило.
На зміну денному світилу
Покволом котилось воно.
І, Боже, о чудо! Я бачив картину! Яку!
Всіх племен язики, здається, не в силі
Списати картину чудову оту.
Так якось приміром:
Блискучим промінням
Козацькеє сонце сріблило
Все сніжнеє поле кругом.
А поле, як степ той широкий, безкрає.
Аж там десь далеко горбом

Своїм крайнім на обрію чистим
Із небом любовно зійшлись.
І небо, обсипане зорями пишними,
Й поле яскраве взялись,
Мов Божая риза одна, простяглись.
Так гарно!.. І в сяйві цьому,
Мов сторож північної доби,
Гай темний стоїть. По йому
Вітер легенький коли-не-коли пролетить.
А далі провалля між гори тікає,
Гадюкою в'ється, біжить...
Чи чуєш? Дивися,
(Бо сніг під санями рипить)
Тихенько коняка маленька плететься,
А в санях щось мовчки, зігнувшись, лежить.
Ізбоку йде жінка, коняку підгонить.
Знать, здалека йдуть. Щоб легше було,
Сама іде пішки, а в санях дитина
У батьківській свиті і щось обняло.
– Не дам я нікому, це щастя моє.
Тут батько лежить у труні.
Нещасні сирітки, останнє своє
Добро ми ховаєм на лихо собі.

***

Чого так хмарно,
Та так пусто
Бува на серці як коли.
Нема надії,
Розум блудить.
І ти живеш, немов у сні.
Чого ж, як найдеш

Ти дорогу
Бува, на справедливий шлях,
То в серці тихо,
Чей лагідно,
Й не чуть, де дівсь той смутний ляк.
Як думаєш
Про те, що буде,
І мов блукаєш по степу,
Як заведе
Тебе та думка
У маячливу пустоту,
Як сушить тіло,
Мучить душу
І водить без пуття.
І ти мов стрівся
З роздоріжжям, –
Тоді й життя не є життя!
Як часом же
В степу знайдеться
Одна тропиночка мала
І підеш ти
По їй, а віра
Й надія в тебе є тверда, –
Дивись – ти на шляху вже згодом.
І шлях той ширшає, росте,
Надія кріпне, думка світла,
Мов сонце. Сила ж тоді де,
Не знаєш сам, в душі береться.
Душа живе, а тіло спить,
Його лиш двигає щось тихо.
Язик німіє і мовчить!
У серці Бог, до Бога рветься

Твоя душа тоді уся.
Де тая сила й міць береться
І ти лиш хвалиш небеса.

***

Місяцю ясний,
Зіроньки світлі,
Згасніть на час!
Мій милий прийде,
Хай люд не вгледить
Укупі нас.

Вітре буйненький,
Пугач смутненький,
Стихніть на час!
О, чуй!.. бандура!
То милий просить
Зі мною вас.

Бандуро люба,
Струни дзвінкії,
Зведіть нас двох.
А ніч темненька,
Як рідна ненька,
Схова обох.

Мій соловейку,
Мій милесенький,
Замовкни і ти!
Я заспіваю,
Хай милий чує,
Кудою йти.

***

Ой не хилися,
Явір високий,
Не нажилась ще
Я, кароока!
Гей, вітер чулий
Не повіває.
Мене мій любий
Вірно кохає...
Нащо ти давиш
Мене? – я бачу!..
Не чуть бандури,
Ой, я заплачу!
Це ти наврочив
У, ти проклятий!
– Ійгу! Здорова,
Серденько Катре!

***

І личенько гарненьке,
І стан тонкий, гнучкий,
І я обняв щільненько,
І я повірив їй.

А то була гадюка.
А серцем заграє,
А я кохав на муку,
А знав, що вона є.

***

Я не умію любить...
Научи мене, Боже, любить!
Я лиш умію давить,
Не любить, а давить.

Ти ще дитина зовсім,
Не умієш любить ще зовсім.
Ти лиш жартуєш над ним,
Наді мною, дурним.

Я тільки мовчки дивлюся,
Я на Бога свого лиш молюсь.
Я свого Бога люблю!
Я тебе так люблю!

Галі Ч.

Ось я родилась,
А там хрестилась.
Там мати гойдала,
Мене виростала.

І підростала,
І дівувала,
І полюбилась,
І покохалась...

Ох, як я знудилась –
Все дожидала,
Чи прийде милий,

Чи поцілує,
А чи зі мною переночує!
Сховалось сонце за гаєм зеленим,
Лягли на спочинок вже люде.
Ану, козаче! Чом твоя пісня
Стомлених їх не побудить.
І розляглася навколо
Пісня весела кохання.
Дівча радіє, аж не діждеться
Свого до себе на женихання.

***

– І не хороший,
Любий Дороше,
Чи не розсердивсь на мене?
Я й не співаю,
Все дожидаю
Тебе до себе.
Ніженьки босі,
Мов на морозі,
Так ось померзли.
Ще й одубієш,
Як не нагрієш,
Тільки не сердься!
– Ні, моя любко,
Ні-бо, голубко,
Вибач мене.
Я поспішаю,
Аж розспівався,
Йдучи до тебе.
Ну ж, годі, годі,
Коли нашкодив,

То я поправлю,
Бравий козаче.
З серцем гарячим
Тебе забавлю.
Схились до мене,
Моє ти серце,
Присунься ближче.
Тебе зігрію
В своїх обіймах,
Як можна більше!
– О, ти мій любий,
Ти приголубиш.
Я теє знала,
Я тим і змерзла.
Козаче серце,
Мій ти кришталю!
Кохання б'ється
Голубом в серці,
А соловейком співає.
Зійшлись докупи
Люба та любий,
І ніхто не знає.
Рипнула хвіртка
І зачинилась,
А ніч темненька
Усе закрила.
Ти молода ще,
Ти ще не знаєш,
Що люди в світі,
Тільки кохають.
Ти, як дитина,
Віриш на люде.

Ой, не питайся,
Що послі буде.
Ти маєш серце
Тепер із злота:
Ти усіх любиш,
Ти без турботи
Живеш на світі.
Ждеш, щоб скоріше
Прийшов до тебе
Твій наймиліший.
Чого вечір цей блиснув ясно так?
Ось і темна ніч вже насунула.
Ждучи милого на спочиванок,
Ти і двері ще не засунула.
Гучно по селу розляглась луна.
У вікно твоє ляцно вдарила.
А ждання тяжке на того, що ти
Без перестані, бідна, марила.
Розляглось по тобі тим пекучим огнем
І зсушило твоє біле личенько,
І росою блищить на ясних очах.
І зв'ялило густі брівки й віченьки.
Не піднімеш густих та тяжких, як гора,
Не поглянеш кругом оченятами,
Не спечеш, не зросиш гострим поглядом
І не сходиш його ноженятами!
Тепер думка твоя, як камінь, важка.
Десь літає орлом мов сердитим.
Що на здобич чека або чату держить
Про добро своє – діточки.
А та здобич, дивись, він з другою стоїть
І цілує її, пригортає.

Он дивись – обнялись!
І Господь не карає!..
А ти, бідна, тепер і молися, і плач.
Вже ніхто і ніщо не поможе.
Тільки здержуй серденько р'янеє своє...
Ох, нащо ж Ти його дав нам, Боже?
Поможи ж їй тепер вгамувати його.
Їй вже жити на світі не сила.
Відкаснулися всі вже від неї тепер,
А матуся, вперед така мила,
Прокляла всіх і все, і той час,
Коли на світ її породила.

***

А хвилинніі чуття,
Як і все наше життя,
Лиш одну мить живуть.
Нащо ж серце так дурить?
Нехай біднеє болить,
Хай забуде про те як-небудь!

Розходилось дурне
І так тішить себе,
Так кохає та любить без краю
Карі очі її
Ніженята тонкі...
І нічого не бачить, не знає!

А дурне ж, як умреш
І навіки заснеш,
Ніженятка ті другий обніме.
І удвох вже тоді
Насміються тобі
Над чуттями твоїми святими.

***

А як ще за життя
Те кохання-чуття
Другий в тебе так нагло одніме,
А той стан молодий,
Рівний, любий, гнучкий.
Другий щільно обніме,

Бровенятка ж густі,
Оченятка палкі
Щиро другому знов віддадуться,
А рожеві уста,
Як з тобою бува,
Тепер з другим навік їзіллються.

Вже нічого тоді
Не поможе журбі.
Серце туга лиш точить!
Чи проклясти усіх,
Чи любити усіх? –
Само серце не зна, чого хоче.

А чуття не ховай,
А її не займай,
Не торкай,
А кохати бажай.
І без краю кохай.

СТЕПАН

Степану вісім літ.
Були у його тато й мати.
Та надокучило, чи що, їм жить,
Що захотілось умирати.
Мабуть, широкий світ
Загнав їх, бідних, в домовину.
А горе нігде, мабуть, було діть,
Так і його взяли в могилу.
Та чим же винен був Степан?
Зістався сиротою.
Батьків нема, весь рід його забув,
І Бог загаявсь з калитою.
Ще батько, як кохавсь,
Як в неньки літом ноги мерзли,
А він їх грів і палко обнімав,
А дикий жар палав у серці, –
Степан тоді цього
Всього не знав іще зовсім.
Безбатченком не звали мов його.
Лиш тихим поглядом своїм
З-під лоба позирали
Та ремствовали, що добро
Якесь батьки з собою не забрали,
А сину кинули його.
А хто ж у світі сироту
Тепер захистить, приголубить
Мужик говорить: «Знай свою!»
Чужу ж дитину хто полюбить?
А чорні брови, як смужечки,
Над оченятами знялись.

А два блакитнії кружечки
Думливо в тебе уп'ялись.
Штани короткі по коліна,
Жилетка драна на плечі,
Підтяжка зверху із ряднини,
Дві дрібних краплі на оці!
– Дай, пане, шаг: я ще сьогодні
Не їв нічого...
Я сирота... І той...голодний
І ось не їв вже день цілий.
І сльози бризнули без впину,
І скрик навколо розітнувсь.
А жаль ізнявся, мов хвилина,
А жаль навколо полинув
А сонце дихало із неба,
Прощалось чирвоно на ніч...
Ох, не печи нас так, не треба,
Пече нас горе на ту міч!
А не пекло воно, сміялось
У вид безрідній сироті.
А ми – дурні, а нам здавалось,
Мені здавалось – все мені.
– На гривню ось.
– Спасибі, пане!
– Іди, як хоч, до мене жить.
(Химерний пан на чуб погладив)
Умене будеш і служить.
– Дай руку, пане!.. Поцілунок
Тяжкий, нещасний у вушах, –
Мов ляснув панський подарунок
На грубих жебрацьких плечах.
І швидко біла паничева

Рука за шию обняла
Малого хлопця. І рожева
До себе доля повела.
– Ти на чужині. Хоч і дома,
Ти нещасливий сирота,
А я весь вік живу без долі,
Як ти безрідний, так і я.
І я живу ось на чужині.
В учительській так і згнию.
Розважу душу хоч дитині.
Потішу доленьку свою! –
Казав панич, дитя дивилось,
Привикло гнутися воно.
Чуття із серця десь поділось.
Не знало, діялося що.
Чи щира ласка, ти то панська?
Ні, горе спільнеє в обох.
І доля панська обнялася
В житті з мужичою удвох.
І пригрітий щирим серцем
Хлопець на світі живе,
Хвалить Бога вдячним серцем,
Не спить в світі, а живе.
Як козацьке ясне сонце
Ізійде серед зірок,
Він зирне через віконце,
Як сміється з неба Бог.
А в калині соловейко
Десь виводить на ладах,
В грудях стукає серденько.
Ляска гучно на устах.
То кохання розходилось –

Десь країна запашна...
Горе в очах задивилось,
Щастя з серця не руша.
Певне, звичною рукою
Щось так щільно обгорта.
– Я повірила душою,
Я, мій любий, вся твоя!
– Наробилася на полі,
Напрацьована моя...
А! Ти біс сам, моя доле,
Як палаю увесь я!
Серце, рибко, моя любко,
Ну, щільніше пригорнись.
Я люблю тебе, голубко!
І скажено обнялись.
І любов, коханнє всерці,
Помутилося в очах.
– Ох, прощай, мій милий, серце.
Мні додому вже пора б.
А він взяв її за руки –
Перстень мідний на руці.
Глянув в очі її любі –
Розгорілась на лиці.
– Ти не віриш мені, бачу.
А безладні злидні ці.
Ох! Так тяжко – хоч заплачу,
Чень полегша на душі!
І схилилася додолу
Бідна думка молода...
– Не журися, моя доле!
І руками обняла.
Пригорнула до серденька,

Пригорнулася сама.
По засмученій злегенька
Рученям так повела.
– Що за чари в тебе, зоре?
Ось в один раз ізняла
Моє теє усе горе,
Що на смуток наганя.
Ну, безвірна! Хоч панич я,
Та я знаю, що роблю,
І не зраджу тобі вік, я
Тебе не занапащу!
І він вірив своїй думці
Друга ж думка спотання
Говорила першій думці
Про короткеє життя.
Це не гріх – а хто те знає?
Від короткого життя
Бери все. Що лиш бажють
Ваші спільнії серця.
Не дивись на тії пута
Обмежованих людей,
Що кують кайдани люті
На своїх братів – людей.
А чатуй, щоб щирій думці
Не відрубувать кінця,
Що нещасній своїй любці
Не понівечить вінця.
Попрощалися обоє
І щасливі розійшлись.
Тільки й знали вони двоє,
Як востаннє обнялись.
Ні, з вікна іще он двоє

Оченяток визира
Та не заздрії обоє-
Щире серце їх віта.
Як то в світі: тільки двоє
Покохались щиро так
І щасливії обоє –
Хто любив, той знає як.
Ні, не тільки вони двоє,
Чень щасливії тоді ? –
Де закохані обоє,
Там кругом щасливі всі.
І пригрітий щирим серцем
Хлопець на світі живе,
Хвалить Бога вдячним серцем
І не скніє, а живе.

ДУМКИ КОХАННЯ

1

Зрадливій

Та бодай би не ходити,
Та було би не любити,
Як тепер так терпіти!
Та навіщо ж дурити.
Мені очі сліпити,
Як серденьку так нити?
Я любив так красу,
Сором я не знесу.
А між світ понесу
І від світу спасу
Божу правдоньку всю.

2

Жартує шутниця,
А стан, як у ляльки.
Немов чарівниця,
Пригорнеться палко
До мене. Чи любить,
Чи справді жартує,
Як очі голубить,
Коли поцілую?
За стан обніму я,
На руки візьму я,
Шепчу, що люблю я
Кохану мою я.
Вона ж засміється.

В обіймах зомліє.
Дурному ж здається
Мені... я радію.
І серце так б'ється,
І сам занімію.

3

А дві сльозини,
Як перлини.
З очей скотилися моїх.
І я згадав їх,
Як кохав їх,
Жінок закоханих моїх.
Вони ж любили
І розбили
Без жалю віру мою всю.
У грязь втоптали,
Занедбали
Любов і правдоньку святу.

4

ЗАКОХАНИЙ ІДЕАЛІСТ

Нещасний, одурений ти чоловік.
Чи скоро до тебе Бог прийде?
А сонце кохання зайшло вже навік
І ніколи, ніколи не зійде!

5

Одурила мене ти коханням
А я вірив твоїм почуванням
Цим святим,
Як своїм.
А продажним жіночим дурним.

Отруїла серденько недуже
Ти моє ось любов'ю! Я дуже
Так любивсь
І моливсь,
І коханням твоїм так казивсь.

Де ж ти, моя бідная доле!
Онде снігом укрило все поле.
Вітер вив,
Скаженів
І зі мною кохавсь – нас дурив.

То ось вітер шалений повіє,
То зима на мить снігом укриє,
Мов рядном,
Все кругом –
Їм дражниться так весело двом.

Зима вкрила все снігом і мниться,
Жде, щоб з вітром обняться, ізлиться
Лиш удвох
Для обох.
А то ласки кохання... ох! ох!

І я вірив поперед цим ласкам,
Жіночим запаскам.
А лиш вітер навпроти повіє,
Кохання розвіє,
Жіноче кохання, продажне, дурне,
А не щире моє.

6

І знов надії розбудила
Коханням щирим ти своїм,
А віру в себе задушила
У хворім серденьку моїм.

Робота геть. В примарах світа
Я серце втішую своє.
За мить згадав минулі літа,
Кохання зниклеє моє.

7

Я вільний, як пташка.
Нікого й нічого не знаю,
Усіх ненавиджу,
Себе ж лиш люблю й поважаю.

Себе лиш люблю я,
Свої ідеали святії.
Боюся людей так
І всі ідеали людськії.

***

Любов же, як ніч та!
Та темна, без певного шляху.
А люде про неї говорять:
«Любов буть не може без страху!»
Заплутавсь я, грішний,
У цих світових міркуваннях.
Нещасний я в світі,
Нещасний в безмежних бажаннях!

***

Вечір надворі. Сонце заходить.
Ніч на село наляга.
Місяць з зірками на небо виходить,
Голос десь пісню чутно витяга.

Зірки, мов ризу обсипали небо,
Впали на землю немов,
Світлом по хатах на обрії неба
І піднялися до Бога ізнов.

Чутно десь тільки прохання плакуче,
А в гущині соловейко лящить.
Щире кохання, шалене, співуче,
Пісню чудну голосить.

– Серце, боюсь я – нелюб дожидає,
Дай іще раз обніму!
Серце кохає, кохати бажає!
А чи ж то простить Бог пароньку ту?

«Літературно-науковий вісник»,
Львів, 1901 рік

ЧУДНІ ПІСНІ

1

Одспівали пісні свої пташки
І полинули в вирій давно.
Мокра осінь сумними очима
Заглядає до мене в вікно.

Плаче небо дрібними сльозами,
Мов шкода йому літа й тепла,
Мов жалкує, що осінь холодна
У природи красу відняла.

І моє бідне серце сумує...
Не того, що настане зима, –
Ні! В коханому погляді друга
Вже минулої ласки нема.

Тяжко бачити вираз суворий:
І чужим, і холодним він став;
Тяжко бачити холод зимовий,
Що лице дороге окував;

І щодня дізнаватися з болем,
Що минуло колишнє тепло,
Серце пісню свою одспівало,
І не вернеться те, що було.

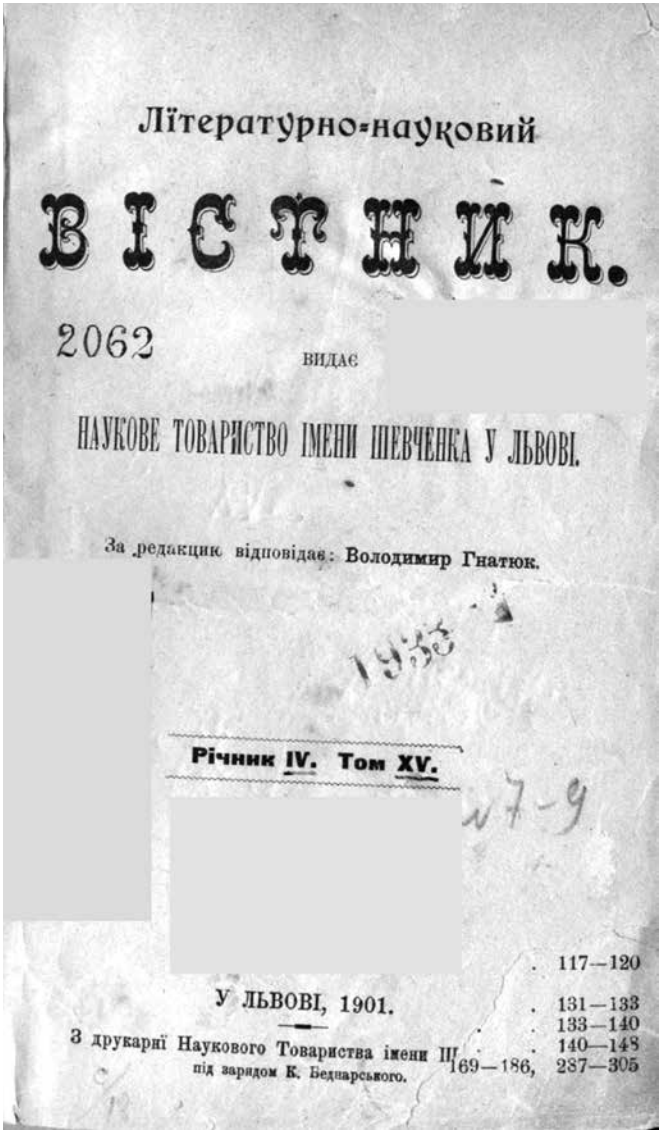

Літературно-науковий

ВІСНИК.

2062

ВИДАЄ

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА У ЛЬВОВІ.

За редакцию відповідає: Володимир Гнатюк.

1953

Річник IV. Том XV.

n7-9

. 117—120

У ЛЬВОВІ, 1901.

. 131—133

. 133—140

З друкарні Наукового Товариства імени Ш . . 140—148

під зарядом К. Беднарського. 169—186, 287—305

Журнал «Літературно-науковий вісник» в якому друкувались поезії А.Бакалінського. Львів. 1901 р.

2

За вікном моїм стогне негода,
Вітер листя останнє зрива.
І, мов зграя голодних вовків,
У старім димарі завива.

Пусто, холодно в хаті моїй;
Ходять тіні якісь полохливі.
І одна за другою пливуть
Невеселі думки та журливі.

Знов встає усе горе життя,
Пережитеє знов оживає –
І спочину нема, і нема забуття.
Хоч давно того серце бажає.

3

Остогидли мені всі нуднії пісні
І хотілось би так заспівати,
Щоб знеможений дух у борбі життєвій,
Хоч на хвилю єдину підняти.

Та як глянеш кругом на цей рай,
На сі бідні, голоднії села,
На сей дикий, нужденний народ, –
Не співається пісня весела.

Обняли нас московські брати
І так міцно в обіймах здавили,
Що в лабетах тих вільно дихнути
Ми не маєм ні змоги, ні сили!

СЕРЕНАДА

1

Місяцю ясний,
Зіроньки світлі,
Згасніть на час:
Милий мій прийде...
Хай люд не вгледить
Укупі нас!

Вітре буйненький,
Пугач сумненький,
Стихніть на час:
О, чуй!.. бандура!
То милий просить
Зі мною вас.

Бандуро люба,
Струни дзвінкії,
Зведіть нас двох.
А ніч темненька,
Як рідна ненька,
Схова обох.

Мій соловейку,
Мій милесенький
Замовкни й ти!
Я заспіваю,
Милий почує,
Кудою йти.

2

Небо блакитнеє, зірки блискучії,
Місяць мовчливий пливе.
Нічкою темною гори повитії,
Струмінь водою гуде.

Гарно! А в мене так гірко на серденьку,
Душу всю давить печаль...
Кучері чорнії, очі блискучії,
Ви мені тільки на жаль!..

Любко кохана, моя сизокрилая,
Зірко летюча ясна,
Нащо краса та твоя чарівничая
Так наді мною сильна?

Чи ж не люблю тебе, чи ж не кохаю я?
Нащо ж ховаєшся ти від мене?
Глянь, придивися до серденька, раю мій:
Сповнене ціле тебе!..

Глянеш угору чи низом подивишся –
Скрізь так чудово!.. А я?!
Боже мій любий! Так давить, пригнічує
Туга проклята моя!..

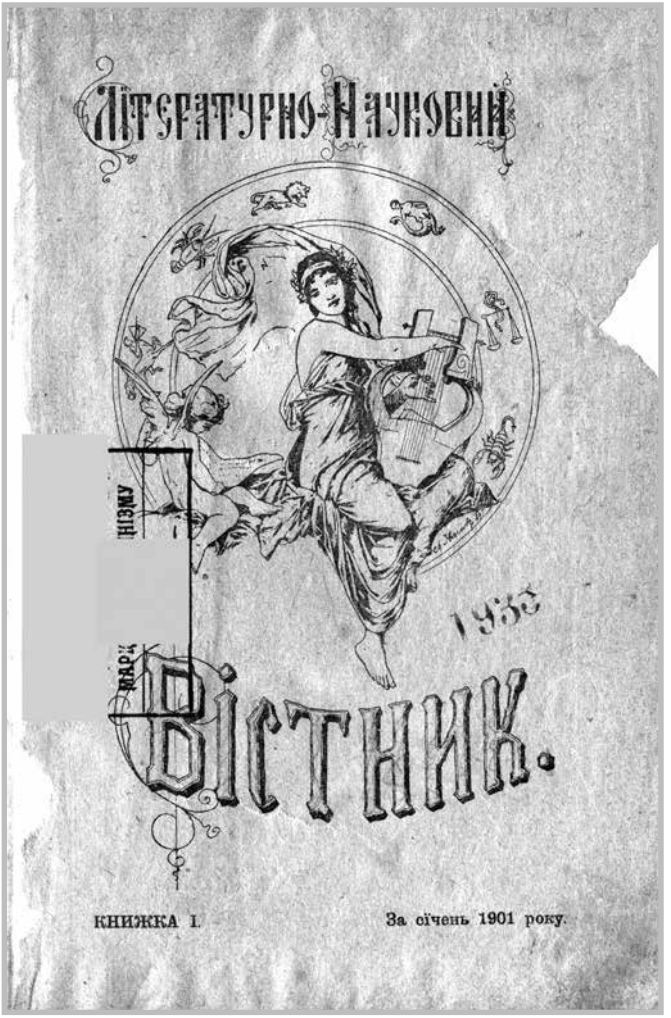

Журнал «Літературно-науковий вісник», в якому друкувались поезії А.Бакалінського. Січень, 1901 рік

«Рідний край.
Часопис громадський і літературний», № 4, 1911 рік

БАДЬОРИЙ РАНОК

Бадьорий ранок. Скуто все
Морозом жвавим січня;
І вітер подих свій несе
З холодного північчя.

Та артистичною рукою
Вбира вікно в чудові квіти;
Дерева в штучному завою
Свої схилили білі віти.

І вмить – усе мов зайнялося,
Побігли геть прозорі тіні, –
З-за обрію вже піднялося
Й зирнуло сонце у промінні.

Вбирають очі сніжні шати.
Блищать і скачуть самоцвіти.
Прокинулись похилі хати,
Біжать із них бадьорі діти.

Дзвенять дитячі голоси,
Бринить бадьореє життя,
Встає, мов з ранньої роси,
Мого завдання почуття.

Журнал «Рідний край», в якому друкувались поезії А.Бакалінського. № 4, 1911 р., м. Київ

Що в злиднях їх помліють руки7
Що люд в багні, незрячий, спить.
Що зрада в світі їх чекає?..
Ох! серце стогне і щемить,

Але... одради слів немає...
З прокляттям тяжким на устах
Я йшов до них, невинних, чистих.
І вмить полегшало в грудях,

Зник сум у промінях злотистих.
То парус сонця вдарив в вічі,
У душу глянув він мені.
І хмари смутку, лід північчя

В ту ж мить розтали в глибині.
Забилось дужо серце кволе,
Новим обняте почуттям,
І груди ширились в любові

К нужденним змученим людям.
Зустрів я любих «громадян»
Бадьорим словом – наче криця.
Вітав я парості життя.

Здійнявся мій дух, неначе птиця!
Я бачив будучину в мріях,
Я чув, що тут утвір є мій –
І зникли думи всі сумнії,
Розтали у юрбі надій!

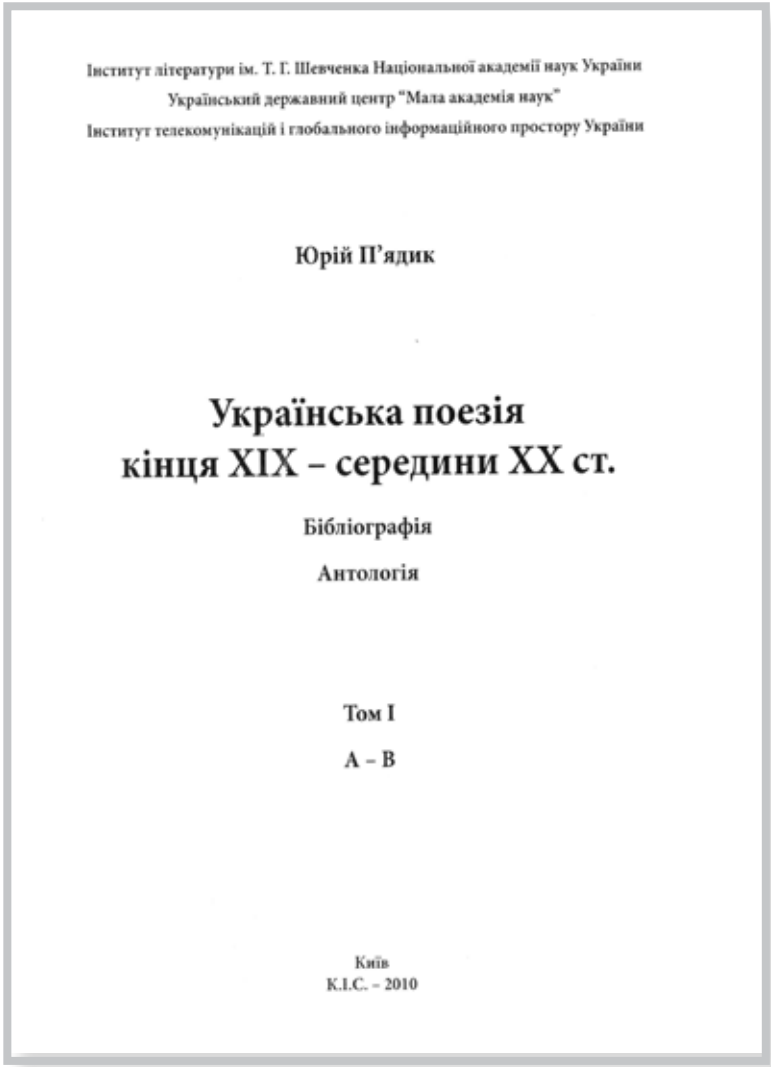

Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України
Український державний центр "Мала академія наук"
Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору України

Юрій П'ядик

Українська поезія кінця XIX – середини XX ст.

Бібліографія

Антологія

Том I

А – В

Київ
К.І.С. – 2010

Книжка Юрія П'ядика «Українська поезія кінця XIX — середини XX ст.», де опублікована поезія А.Бакалінського. 2010 р., м. Київ

«Рідний Край», № 22, 1911 рік

З ЖИТТЯ НА СЕЛІ

Він був молодий, гарячий. Його душа палала бажанням нести світло в сільську темряву. Він почував себе дужим і рвався на волю, простір, до культурної праці на користь народові. Сидячи на останньому іспиті, він пригадував звістки газет про недорід, голодування, хвороби, пияцтво селян, і разом з смутними картинами проносились в його голові способи запобігти лихові. «Як збільшувати врожаї на селянських землях», «Про пошесть на худобу», «Про товариські крамниці» - проносилось в думках. Він читав багато брошурок, гадаючи озброїти себе ними для майбутньої діяльности. Ах! Як легко здавалось йому вивести бідного селянина з нужди! Адже досить прочитати йому «Про чорний пар», «Як хазяюють селяне по чужих краях» і таке инше, щоб підняти врожайність його земельки.

– Помагай Біг, дядьку! А де тут школа? – спитав спитав він з привітним усміхом старенького чоловіка, що лагодив повітку. Дядько з несподіванки збентежився; він мацнув себе за голову, побачивши блискучі гудзики, але на голові не було нічого, він був без шапки. Ще гірше збився,аж поглядів чогось навколо себе, а рука тим часом спустилась на потилицю для «національної» чуханини.

– Спасибі!.. Школа, кажете? А вам нащо? – глянув неймовірно, боязко: гудзики збили його з пантелику. Він боявся, що, може, своєю цікавістю образив яке «начальство». Хто його зна, що воно таке?..

– Може, ви будете в нас учителем? - спитав далі.

– Еге ж, учителем.

– Он як! То ви, значить, вчителем в нас будете... Так, так... Цвіркнув крізь зуби. – То вам до школи?

– Еге ж!

– То ось будете йти цією вулицею вгору, а потім буде друга вулиця –

З життя на селі.

Він був молодий, гарячий. Його душа палала бажанням нести світло в сільську темряву. Він почував себе дужим і рвався на волю, простір, до культурної праці на користь народові. Сидячи на останньому іспиті, він пригадував звістки газет про недорід, голодування, хвороби, піяцтво селян, і разом з смутними картинами—проносились в його голові способи запобігти лихові. „Як збільшувати врожаї на селянських землях", „Про пошесть на худобу", „Про товариські крамниці"—проносилось в думках. Він читав багато брошюрок, гадаючи озброїти себе ними для майбутньої діяльности. Ах! Як легко здавалось йому вивести бідного селянина з нужди! Адже досить прочитати йому „Про чорний пар", „Як хазяюють селяне по чужих краях" і таке инше, щоб підняти врожайність його земельки.

Аж ось він „на волі". Одержав посаду вчителя на селі, в глухому закутку на Поділлі. Чорно вигоріла стерня та вигони, заморена худоба, виснажені лиця з тупим виразом позападалих очей—зустріли його.

— Помагай Біг, дядьку! А де тут школа?—спитав він з привітним усміхом старенького чоловіка, що лагодив повітку. Дядько з несподіванки збентежився; він мацнув себе за голову, побачивши блискучі ґудзики, але на голові не було нічого, він був без шапки. Ще гірше збився, аж поглядів чогось навколо себе, а рука тим часом спустилась на потилицю для „національної" чуханини.

— Спасибі!.. Школа, кажете? А вам же нащо?—Глянув неймовірно, боязко: ґудзики збили його з пантелику. Він боявся, що, може, своєю цікавістю образив яке „начальство". Хто його зна, що воно таке?..

— Може ви будете в нас учителем?—спитав далі.

— Еге-ж, учителем.

— Он як! То ви, значить, вчителем в нас будете... Так, так... Цвіркнув крізь зуби.—То вам до школи?

— Еге-ж!

— То ось будете йти цією вулицею вгору, а потім буде друга вулиця—соб, але ви тою не йдіть, вище буде знов вулиця—цабе, то вже зверніть нею і йдіть прямо, а потім знов цабе і як повертати соб, на розі як раз і буде та самісінька школа.

Сторінка із журналу «Рідний край», № 22, 1911 рік

соб, але ви тою не йдіть, вище буде знов вулиця – цабе, то вже зверніть нею і йдіть прямо, а потім знов цабе і як повертати соб, на розі якраз і буде та самісінька школа.

– А далеко це, дядьку?

– Та ні! Буде... буде... як би не збрехати... ну, буде в п'ятеро гін! Ні, більше... Ні, брешу, менше! Буде... буде... та, мабуть, буде зо троє гін! Так, троє: до Панаса небіжчика - гони, до кума Корнія половина гонів, до Терешка Сурженка – гони, а там вже не буде й гонів... Так, так! Не буде більше, бо мій Пилипко – ото шпаркий хлопець! Я вам кажу, не вспієш плюнути, як він уже в другім кінці ниви! Так колись він бігав наввипередки з куминим хлопцем аж до школи. Так я вам кажу, не вспів я плюнути, як він вже вернувся! –(цвіркає крізь зуби). Отож і виходить, що більше не буде, як троє гонів... Ну, і меткий хлопець, я вам кажу! Там так бігає, як хорт!

– Бувайте здорові, дядьку!

– Щасливо... Ну й хлопець! Ну й меткий!.. Пилипку!

– Га?

– А йди сюди! Ось, бачиш, пішов вчитель; ану, лишень пережени його та подивися, який він.

Пилипко, верхи на баскому коні з «матірки», іржав і хвицав ногами, здержуючи коня. Він цьвігнув батогом, кінь хвицьнув хвостом догори – і тільки затопотіли п'яти! Він біг поперед учителя і завів його аж до школи.

Дітей ще не було...Цілий тиждень просидів новий вчитель в своїй кімнатці й обмірковував програму читання на цілий рік. Нетерплячка розбирала його. В першу ж таки неділю, як дядьки повиходили з церкви, він сказав, щоб після обід приходили до школи – він їм прочитає дещо. Дядьки зійшлися. Коли він побачив кострубаті голови з дитячими зацікавленими очима, що товпились коло дверей, уявив собі ролю «культуртрегера», він даже хвилювався. Тремтячим голосом попросив дядьків сісти і сказав палку промову. «Вся ваша біда в тому, що ви не знаєте культурних, раціональних способів до боротьби з нуждою. Ви

не вмієте обробляти землі, орете Біг-зна яке насіння, а потім жалієтесь на недорід!. Ось я вам буду читати, як треба робити коло землі, ходити за худобою і взагалі, як треба хазяйнувати, щоб краще жилося». – В гарячому запалі він забув про становище слухачів, і з його вуст так і летіло: «організувати, культівувати, амеліорація, ассіміляція, мінеральних удобрєній, суперфосфат, томасшлак» і таке инше. Дядьки сопли. Непривичні до слухання голови їх помаленьку спускалися, а далі якийсь сивуватий дядько захріп у кутку на всі заставки. Деякі позіхали, широко роззявляючи рота і христючи його з молитвою: «Господи, ісціли, укроти!» Дехто почав виходити. Учитель кінчив читання.

– Ну що, подобалось вам оце, що я читав? – запитав він дядька, що сидів близенько.

– А я знаю!

– Та хто його зна...

– Ну, а ви як, приміром, обробляли пар? Глибоко орали чи мілко? І хоч раз скородили?

– Та ні, я... я скопав свою толоку, а жінка заскородила граблями.

– То в вас так мало землі?

– Ато ж, клаптичок невеличкий...

– Ну, а на другу неділю прийдете?

Мовчанка. Виходять. Один дядько мнеться коло дверей, далі питає:

– А скажіть, будь ласка, коли нам будуть... значить... царська Дума, значить... буде давати землю? Може б ви нам прочитали?

– Та ні, роздавати землі ніколи не будуть!

– То значить, можна йти на «Мур»(Амур); а я не зважався... думав, тут будуть давати... Бувайте здорові!

На дорозі: «А що, куме Микито, розібрали, що читав учитель?»

– Та Господь його знає, куме; щось ніби говорив що треба якийсь цукер ссипати(суперфосфат), ніби на «удобрення», себто на гній, щоб була родюча пшениця.

– Значить, щоб мука була біла та солодка? – Сміються . – Кумедія! Йому десь, мабуть, платять, коли він так просив, щоб приходили ще!

Порівнялися з красномовним написом «Піва». Під ним

намальовано запінену шклянку – мов сива кострубата голова дядька Микити. Біля шклянки – товстюча, як качалка, ковбаса. Стали.

– Кхе...А що, куме, може, той...(чухається).

– А я знаю...

– Щось тисне коло серця. Жінка сьогодня наварила дуже солодкої дині, чи не переївся я?- Та, може, й так! – Пішли.

Максим і Сидір(москаль):

– Ну й комедіянт наш новий учитель! Казав якимсь вапном посипати озимину! Та же вона згорить, як вапно розлюсується!

– Да ...вон нічєго нє понімаєт; однім словом – абсолютно настоящий дурак! Даже могу сказать, как я біл іщо, значить, в войскє, так даже відєл спеціяльно, як нємці, значить, в Курской губєрнії роблять коло землі, абсолютно. А вон – молокосос! Вот, к прємєру сказать, как Захар Дємьянович – бвший учитєль, значить, - дак он спеціальнодаже меня завсігда пріглашал на чай. Ми с нім абсолютно как другі на щот спеціально піва і тому подобнаго...

– О, я й не бачу, що ми коло чарки стоїмо!Ходім!

– Так что я даже абсолютно з большим продовольствієм!

Пішли.

Поділля 1911р. Ар. Б.

Украинськый Декламаторъ

„Розвага“

Артыстычный Збирныкъ

поезій, оповидань въ прози, монологивъ, жартивъ и гуморесокъ найвыдатнійшыхъ украинськыхъ поетивъ и пысьменныкивъ.

Мелодекламація „Остання ничъ“, муз. М. Лисенко.

Для чытання й декламування на сцени, вечерныцяхъ, дома, въ громади, драматычныхъ курсахъ и т. д.

Уложывъ ОЛЕКСА КОВАЛЕНКО.

1. Declamatorium.
2. Мелодекламація и лирична поезія.
3. Жарты и гуморескы.

ЗЪ ПАРТРЕТАМЫ поетивъ, пысьменныкивъ и артыстивъ

Журнал «Український декламатор «Розвага», де надрукована поезія А.Бакалінського

«Перша ластівка»
Альманах молодих українських письменників. 1904 рік

МАЧУХА

1

– А гей!Соб, Козел!- поганяв Сидір своїх волів. Пішов він вперед, а воли повагом наздоганяли його позаду. Чорна, ледве торкнута сивиною, борода густо й широко облягала лице, шапка зсунулась на потилицю, а сивуватий чуб капав дрібними краплями поту по виду. На лобі вирізались дві хвилястих риси. То думка провела без жалю свою дорогу – дві глибоких зморшки.

– А гей, Половий! – махнув Сидір поверх волів пугою. Козел мотнув своїми гарними крутими рогами, а очі старого з-під густих брів блимнули вперед, погналися за думкою вкупі з ногами, і воли знову зосталися позаду. Сонце, мабуть, перед дощем ,пекло немилосердно, а хмарки шматками бігли по небу кудись.

«Хто його зна! Може, вона там з кимсь молодим уже стоїть, обнявшись, або жартує, женихається: сказано, молоде та зелене! А я?- старий та дурний! А серце?А!! Гей, рогаті! У млин недалеко. А там і додому прийдем легко, поцілуєм жінку молоденьку, пригорнем до серця гаряченько... А волосся вже стареньке» – перебивала одна думка другу.

2

– Марусе-е! Подай рядно!

Та йди забереш ось деякі сорочки: я уже попрала! – вигукувала голосно на річці тітка Горпина.

– Рядом, у руках тітки Хотини, праник далеко гукав мирними вилясками, а за річкою, за очеретом, де став рівно, непорушно високий гай, на осичині торохтів свою пісню лелека.

Альманах «Перша ластівка», де надрукована проза А.Бакалінського, 1904 рік

– Бездумні очі мимохіть розбіглися б, але Сидір тільки моргнув, а серце одвело чуття і запинило його на вербі, що одинока тихо-мовчки слухала гороб'яче горе...

– І скрізь горе й горе! І очей нігде звеселити!.. А гей! Соб-соб, Козел, щоб не вчепив ще!

Улиця повернула ліворуч.

– Одчиняй ворота, гов!

Гирррр! Заскрипіли ворота.

– Здорова, червона!

Не дивись, чоловіче, з-під лоба таким палючим оком, бо воно давить ревнощами... а серце? Л-любить!..

Окація тихо шуміла пахучими квітками, підстрибуючи за вітром, що востаннє сьогодні глянути на червоне-червоне сонце, що потроху заховувалось від очей, бо чи побачить завтра?.. Що буде завтра, а ще вночі, може, що побачить!

– Чого розжеврілась так, серце?

– Топлю! – а очам треба було дивитись на поросят, що он збоку смашно плямкають на весь двір зелену ботвину.

Забрязкотіло намисто, зашелестіла спідниця, а очі старого швидко молились через увесь двір за нею, доки карі очі, любі очі, не блиснули востаннє крізь узеньку щілину дверей.

Сонце, велике червоне сонце, пишно помалу закочувалось на одпочинок і немов з тугою разом точило намучене серце, витягало з нього кров. А місяць зарані вирізавсь на небі – спокійний, молодий, вірний товариш, колишній свідок... Чого він не бачив? Голосний співака, закоханий чарівник, але... і проклятий ворог! Разом із сонцем він немов дратувався, дражнився. – Та на тебе ніхто не дивиться! Ні, може хто й дивиться, тільки не Сидір.

– Агей, до ясел! Отам, Сергію, завези воза та занеси ярмо під повітку.

– Завезете з Пріською!

– Що?! – враз вмовк Сидір і кинув з-під лоба здивованим оком на сина. – Коли це ти такий розумний зробився?

– Я зроду такий!

Четверо очей, мов блискавками, перерізались поглядами.

– Гляди, бо я тебе провчу, чортова макухо! Що це тебе дрик укусив?

– Може й дрик, але пізно вже вчити, було поперед!

Півень прокричав на дощ свою пісню, кури помалу злітали на сідало, а курчата немилосердно пищали маленькими ротиками, пхаючи свої носики

під квоччине черево на спочинок.

– Відколи почав гусей стріляти? – спитався тихо та глухо батько, проходячи мимо.

Сергій мовчки випростався і гукнув навздогінці:

– Відтоді, як ви оженились!

Загула по селу востаннє луна, обірвавсь бубон, а на скрипці лопнула струна .Сидір мовчки рипнув дверима і переступив у хату.

– Моє серце! - обняв він свою Пріську за гнучкий стан і притуливсь палко до червоного лиця, а вона слухняно потягнулась за привишною стежкою Очі якось винувато блиснули туди, за вікно, і знов перескочили в піч, на гаряче полум'я і галушки.

3

Серце співало пісню кохання, очі дивились на чудову землю, на чудове небо, а губи послі тільки прошептали:

– Прощай, місяцю!

Там хмари обкутали все небо, закрили всі зірки, місяць сховався вже за обрієм, а тут так скрізь тихо, під стріхою безпешно, а під киреєю не видно. Там скрізь тяжко, а тут так тихо, хоч в середині кипить.

– Сказав би, та що з того? – і очі блиснули в темній ночі полум'ям. Та й що казать?.. Товчешся, б'єшся, як риба об лід: од краю улиці та до краю – ото і весь світ... Та й то ось дощ буде, хмари насунули, ба – які, хмарно, безпросвітно!

І хлопець замислився.

Гниле яблуко упало в садку з високого дерева і зразу гупнуло додолу. І знов скрізь тихо. Десь далеко лунає на селі пісня парубоча та

вітер пестливо шелестить листочками дерев. А десь далеко чути, як грім розкочує свої голосні вигуки, і видно, як блискавка боязко сягає аж сюди іскрами. То Бог немов реготався, усміхаючись стиха на небі... Але ось враз все затихло. Серце, прислухаючись, ледве хиталось у грудях, а уші нетерпляче витягнулись до хвіртки, де очі в темряві не бачили нічого, хоч як напружували все своє бажання. Всі нерви, всі жили, він весь чогось ждав. І от...ні, ще пройшла хвилина, друга, третя, довгі-довгі хвилини, як роки... Коли це ...аж ось! Блиснула в очах блискавиця, посеред голови ударив грім і покотив дале-еко: то почалась буря – то рипнула хвіртка, вискочила вона, вся, як листочок, тремтячи, і швиденько сховалась під любою киреєю.

Вітер гуляв по селу, співаючи свою чудну пісню, а небо тихенько заплакало дощиком. Два гарячих серця з'єденились поцілунком докупи, немов хотіли злитись навіки, шукаючи раю, того земного раю, що боїться заглянути в будучину раю людського, раю небесного.

– Люба моя мачухо! Де ти взялась на моє горе?

Вона мовчала, тільки більш тулилась до його, немов хотіла краще сховатись від морозу, чи від огню, що трусив всією її істотою. Вона кохала вперше так щиро. Кохала мовчки, нічого не чуючи... А чортяка з-за плечей дивився страшними двома очима, що так блищали в темряві, та двома рядами зубів сміявся скажено... Чортяка?!..де він узявся? Фантазія. Бо хіба тут його треба совісті людській?.. Тихше, ну, розумніше: бо совість без його не може існувати, бо він мордує людською істотою... А хто його знає!

Така Твоя воля,
Таке її щастя,
Така її доля.

4

Щось розхристане, чорне, здорове, страшне важко ступало чобітьми по калюжах і враз зупинилося проти повітки перед закоханими.

Стережітесь, сили земнії, бо не небо розверзнеться, не земля розступиться, ні! З серця чоловіка тяжко, помалу пада остання віра.

Остання надія, рушиться все життя...

Сидір придивлявся.

– Сину! Прісько!

Блиснула блискавиця, загримів грім, і небо все впало на землю цілим дощем.

Одна рука вхопила шкуру проти серця, немов хотіла схопити, здержати саме серце, а друга хапала в повітрі надію, немов любу Пріську, зрадливу, нещасну, невинну! Сидір скрикнув, заголосив, як дитина, і без сили впав додолу.

– Боже! Де ти?! Спаси мене!..

Арсень Згода

ІЗ ЩОДЕННИКА

Уривок

Якби я був поетом, наприклад, українським, то тепер я зміг би змалювати стан закоханого.

Я б не балакав довго про те, що любов бува страшна. Я б довго не розказував про те, як, було, любив любов'ю страшною. Як, було, живеш тільки згадками гарячих, палких обіймів, а уява малює всю красу коханки з її пластичною наготою... і страшно, і гріх, і приємно!

Кажуть, а я... не знаю. Тільки, як я любив, то тоді жив, я чув Бога, я співав Йому, своєму Богові, хвалу, казав людям про правду, сам шукав її, готовив себе на боротьбу із всесвітнім злом... «Мир весь у злі лежить» - правдива істина Великого Бога.

Я тільки боявся любити однією страшною любов'ю. «Краси не з'їси – каже народна правда, а життя, як подумаєш, - розбите. Вічні життєві непорозуміння або боротьба з ними. Скалічене життя обох закоханих.

Я ще тепер пам'ятаю, як я був молодшим, як я не знав людської неправди, як я не знав людських гріхів, як я тільки вірив у все святе. Я тоді ще шукав людини ідеальної, я між жінками шукав ідеалу і, безперечно, його не знайшов. Минули часи, як я зневірився в людях, як я трохи не погиб од надмірної роботи власних нервів, од пережиття. То, кажу, - перегорів, щоб із старих батьківських гріхів , придивившись до життя, виступити на громадську діяльність і принести людям користь. Ох,як важко було уживатись! Як часто приходилось грати ролю, як багацько прийшлось залишити гріхів, старих, батьківських, увіковічених, а може... ще прибавити й своїх?.. Може – самому не видно.

Тепер я порозумнішав немов. (Я кажу про той інстинктивний, природний розум, а не про спеціальний).....

І ось на життьовій дорозі я стрівся з тобою... Чи я люблю тебе? Не знаю, а тільки знаю, чому така привабна твоя постать. Вона не перевертає мого тіла, вона виникає з душі і тоне в серці та торкає за його щирі струни, а струни ті грають та так ниють, та так важко... а в тій вазі –

ИЗЪ ЩОДЕННЫКА.

Урывокъ.

Якъ-бы я бувъ поетомъ, напрыкладъ украинськымъ, то теперъ я змигъ бы змалюваты настрій закоханого.

Я бъ не балакавъ довго про те, що любовъ бува страшна. Я бъ довго не росказувавъ про те, якъ я, було, любывъ любов'ю страшною. Якъ, було, жывешъ тилькы згадкамы гарячыхъ, палкыхъ обіймивъ, а уява малюе всю красу коханкы зъ ій пластычною наготою... и страшно, и грихъ, и прыемно!

Кажуть, а я... не знаю. Тилькы, якъ я любывъ, то тоди жывъ, я чувъ Бога, я спивавъ йому, своему Богови, хвалу, казавъ людямъ про правду, самъ іи шукавъ, готовывъ себе на боротьбу зъ всесвитнимъ зломъ... „Мыръ весь у зли лежыть"—правдыва истына Велыкого Бога.

Я тилькы боявся любыты одніею страшною любов'ю. „Красы не з'йисы"—каже народня правда, а жыття, якъ подумаешъ,—розбыте. Вични жытьови непорозуминня, або боротьба зъ нымы. Зкаличене жыття обохъ закоханыхъ.

Я ще теперъ пам'ятаю, якъ я бувъ молодшымъ, якъ я не знавъ людськои неправды, якъ я не знавъ людськыхъ грихивъ, якъ я тилькы вирывъ у все святе. Я тоди ще шукавъ людыны идеальнои, я мижъ жинкамы шукавъ идеалу и, безперечно, його не знайшовъ. Мынулы часы, якъ я зневирывся въ людяхъ, якъ я трохы не погыбъ одъ надмирнои роботы власныхъ нервивъ, одъ пережыття. То, кажу,—перегоривъ, щобъ изъ старыхъ батькивськыхъ грихивъ, прыдывывшысь до жыття, выступыты на громадську діяльнисть и прынесты людямъ корысть. Охъ,якъ важко було ужыватысь! Якъ часто прыходылось граты ролю, якъ багацько прыйшлось залышыты грихивъ, старыхъ, батькивськыхъ, увиковиченыхъ, а може... ще прыбавыты й своихъ?... Може,—самому не выдно.

Теперъ я порозумнійшавъ немовъ. (Я кажу про той инстинктывный, прыродный розумъ, а не про спеціальный).....

— 229 —

Сторінка із журналу «Рідний край», № 22, 1904 рік

щастя, воно сповняє життя. Воно розмальовує уяву, а в уяві стоїш ти вся, твій образ... І вабить душу...

І манить до себе... Ти, певно, чарівниця!.. Бо я не знаю, де ти взялася...

Бач, як я люблю тебе. Не сердься на мене, я тебе сим не ображаю, я собі мукою кохання вражаю серце, малюю в уяві щасливі картини й живу ними. Не сердься на дурня. Краще посмійся над його сирітською безталанною головою. Я не скимлю перед тобою. Я, правда, в зверхньому житті щасливий та люблю завдавати собі муку всесвітніми питаннями і переживаю їх серцем, мучусь і нікому того не хочу повідати . Чуєш?..

А я тебе люблю! За що – спитаєш. За пісні. Це моя єдина втіха життя. Я їх раз у раз співав своєму горю, коли не голосом, то серцем. А ти їх так сама співаєш: не голосом, а серцем. І знай, що я навік не запАм'ятаю, як ти зіперлась та мовчки, як та ягниця смиренна, стояла коло фісгармонії, а постать твоя, спокійна голосом, нам розказувала казку серця. Вона виливала в ній щастя і горе людське, а то – моє горе. Я не видержав, я жив тією піснею, я звик до неї. Я це перший раз в житті знаю, за що я люблю тебе...

А як захочеш знати, як я умію любити, схились на мої груди – в них б'ється правдиве, гаряче серце. Сховайся в моїх обіймах – вони дадуть тобі вірного друга. Злийся з ним серцем чи думкою, полюби його палко, то побачиш, що страшне кохання твого дурника нещасливого злякає собою саме пекло.

Арсень Згода

И ось на жытьовій дорози я стрився зъ тобою... Чы я люблю тебе? Не знаю, а тильки знаю,—чому така прывабна твоя постать. Вона не перевертае мого тила, вона выныкае зъ души и тоне въ серци та торкае за його щыри струны, и струны ти грають, та такъ ныють, та такъ важко... а въ тій вази—щастя, воно сповняе жыття. Воно розмальовуе уяву; а въ уяви стоишъ ты вся, твій образъ... И вабыть душу... И маныть до себе... Ты, певно, чаривныця!... Бо я не знаю, де ты взялася...

Бачъ, якъ я люблю тебе. Не сердься на мене, я тебе сымъ не ображаю, я соби мукою кохання вражаю серце, малюю въ уяви щаслыви картыны й жыву нымы. На сердься на дурня. Краще посмійся надъ його сыритською безталанною головою. Я не скымлю передъ тобою. Я, правда, въ зверхньому жытти щаслывый, та люблю завдаваты соби муку всесвитнимы пытаннямы и пережываю ихъ серцемъ, мучусь и никому того не хочу повидаты,—чуешъ?...

А я тебе люблю! За що?—спытаешъ. За писни. Це моя едына втиха жыття. Я ихъ разъ-у-разъ спивавъ своему горю, колы не голосомъ, то серцемъ. А ты ихъ такъ сама спиваешъ: не голосомъ, а серцемъ. И знай, що я навикъ не запам'ятаю, якъ ты зиперлась та мовчкы, якъ ягныця смыренна, стояла коло фисгармоніи, а постать твоя, спокійна голосомъ, намъ росказувала казку серця. Вона вылывала въ ній щастя и горе людське, а то—мое горе. Я не выдержавъ, я жывъ тіею писнею, я звыкъ до неи. Я це першый разъ въ жытти знаю, за що я люблю тебе...

А якъ захочешъ знаты, якъ я умію любыты, схылысь на мои груды,—въ ихъ б'еться правдыве, гаряче серце. Сховайся въ моихъ обіймахъ,—воны дадуть тоби вирного друга. Злыйся зъ нымъ серцемъ чы думкою, полюбы його палко, то побачышъ, що страшне кохання твого дурныка нещаслывого злякае собою саме пекло.

Ирсень Згода.

— 230 —

Сторінка із журналу «Рідний край», № 22, 1904 рік

Розділ III

ФОЛЬКЛОРНІ ЗАПИСИ

Обкладинка книжки «Український співаник» з фольклорними записами Арсена Бакалінського. 1904 рік

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАНИК

КУЧЕРЯВА КАТЕРИНА

Кучерява Катерина
Чіплялася до Мартина
Ой, Мартине, добродію,
Сватай мене у неділю.

Катерина люба, мила,
Сватав тебе б, дак не сила.
Не до жартів, до любові,
В Катерини чорні брови.

В Катерини кудрі в'ються,
А за неї хлопці б'ються:
Бідолашному Мартину
Обірвали всю чуприну.

Якби ж тая Катерина
Іще трохи приробила:
Оженився б я із нею
Та й була б по вік моєю.

1. Кучерява Катерына*...

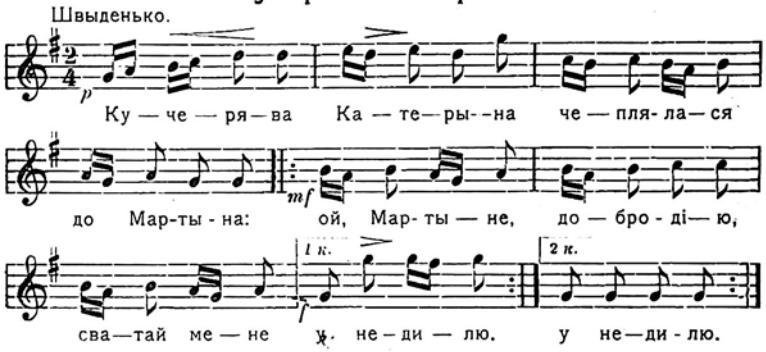

1. Кучерява Катерына
Чеплялася до Мартына:
Ой, Мартыне, добродію,
Сватай мене у недилю!

2. Катерына люба, мыла,
Сватавъ тебе бъ, дакъ не сыла:
Не до жартивъ, до любовы,
Въ Катерыны чорни бровы.

3. Въ Катерыны кудри вьються,
А за неи хлопци бъються:
Бидолашному Мартыну
Обирвалы всю чупрыну.

4. Якъ бы жъ тая Катерына
Ище трохы прыробыла:
Оженывся бъ я изъ нею
Тай була бъ по викъ моею.

* Ноти і фрагменти тексту фольклорних записів подаються із оригіналу книжки (фотокопія) «Український співаник», 1904 рік

ПРОДАВ РИБУ В КРЕМЕНЧУЦІ

Продав рибу в Кременчуці:
Капчону, тараню,
Набрав грошей у кишеню
Самих тільки срібних.

Набрав грошей у кишеню
Самісіньких срібних,
А ще трохи зосталося,
Як із копу мідних.

А де ж тії останнії
Та гроші подіти?
Хіба піду до шинкарки
Душу перегріти.

А в тієї шинкарочки
Відкупив кацап горілку:
Горілюка, як марюка,
А кацап прегидкий.

Не вмивається ніколи,
До церкви не ходить.
Прийшов сюди босий , голий,
Та ще й верховодить.

А як піде танцювати –
Чорт батька- зна яким ладом:
Де ногами перебрати,
То там крутить задом.

2. Продавъ рыбу въ Кременчуци....

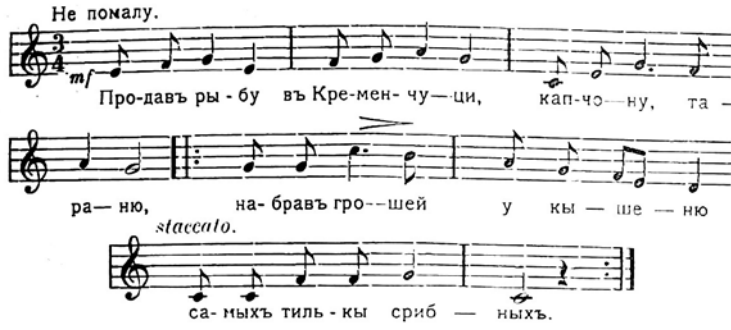

1. Продавъ рыбу въ Кременчуци:
Капчону, тараню,
Набравъ грошей у кышеню
Самыхъ тылькы срибныхъ.

2. Набравъ грошей у кышеню
Самисенькихъ срибныхъ,
А ще трохы зисталося,
Якъ изъ копу мидныхъ.

2. А де жъ тыи останніи
Та гроши подиты?
Хиба пиду до шынкаркы
Душу перегриты.

4. А въ тіеи шынкарочкы
Видкупывъ кацапъ горилку:
Горилюка, якъ марюка,
А кацапъ прегыдкый.

ТЕЧЕ РІЧКА БЕРЕЖКАМИ

Тече річка бережками,
Тече річка лугом.
Гей, гей, гей, гей! Тече річка лугом.

Чом до мене не заходиш,
Як ідеш ти з плугом?

Як до тебе заходити,
То ти скажеш сісти

Ой, як же ми поберемось,
будемо їсти?

Ой, ти будеш молотити,
А я буду прясти.

То буде з нас того хліба
В голови покласти.

3. Тече ричка бережкамы....

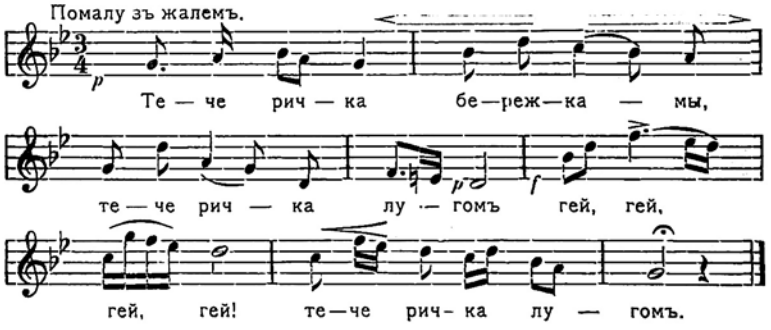

1. Тече ричка бережкамы,
Тече ричка лугомъ
Гей, гей, гей, гей! тече ричка лугомъ.

2. Чомъ до мене не заходышъ,
Якъ идешъ ты зъ плугомъ?

3. Якъ до тебе заходыты,
То ты скажешъ систы.

4. Ой, якъ же мы поберемось,
Що жъ мы будемъ йистыъ?

5. Ой, ты будешъ молотыты,
А я буду прясты.

6. То буде зъ насъ того хлиба
Въ головы покласты.

САМ Я НЕ ЗНАЮ

Сам я не знаю, сам я не видаю,
За що марно погибаю?
Гей, служив же я в війську запорозькім
Та й поваги не маю.

Нема слави, нема ні поваги,
А ні третьої худоби,
Ой, жалко ж мені цих літ утрачати,
Ще й козацької вроди.

Ой, у шиночку та на риночку
Та п'є козак горілочку,
І п'є, і гуляє,
І Галюту виглядає.

Мандруй, мандруй, молода Галюто,
За Кубань ізо мною!
Там будем жити і Бога хвалити,
І худобоньку плодити.

– Молода я, серце козаче,
Із тобою мандрувати,
Єсть у мене отець, рідна мати,
Будуть сильно перживати.

Не бійсь, не бійсь, серце Галюто,
Великого проклону,
Мандруй, мандруй, серце Галюто,
За Кубань ізо мною.

Що й у городі, в Перекопі,
На мурованім замку
Сидить козак ай і на прикові
За Галюту коханку.

Сидить козак на прикові
Та важенько здихає,
Коло його Галютонька
Брівоньками моргає.

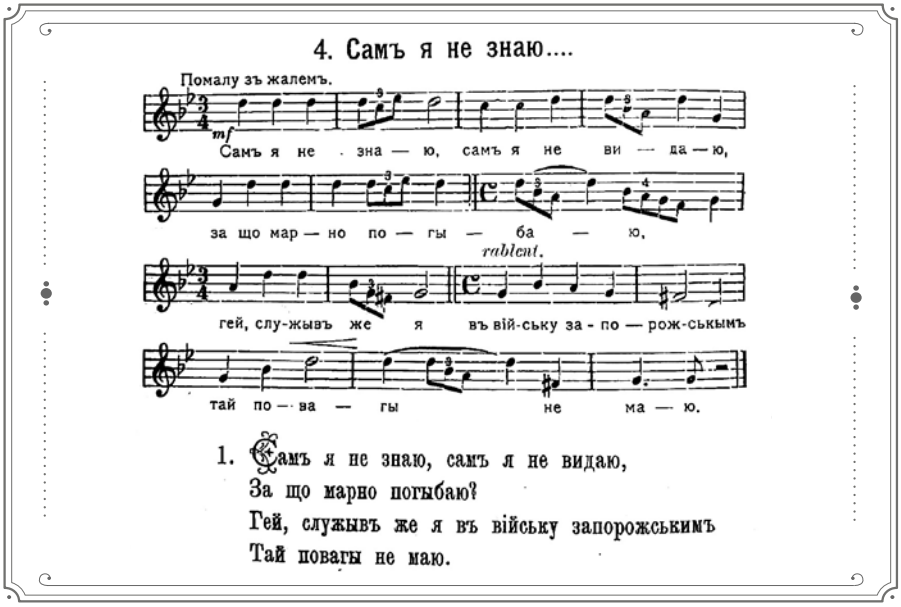

Перестань, серце Галюто,
Брівоньками моргати.
Нехай же я перестану
Тяжко-важко здихати.

Не перестану, молодий козаче,
Я брівоньками моргати,
Бо ти сидиш у тяжкій неволі,
Та нікому розважати.

Мандруй, мандруй, серце Галюто,
На Кубань ізо мною.
Там будем жити та Бога хвалити,
Та будем черкеса, превражого сина бити,

А по кручах гонити.
Пливе щука а з-під Кременчука,
Підстрелена з лука,
Тепер мені, серце Галюто,
Більш не жити із тобою.

НЕХАЙ ЖЕ НАС БОГ РЯТУЄ

Нехай же нас Бог рятує,
Що наш батько не статкує:
Бере Йвана і Дем'яна,
Петра, Гриця і Степана,
Максима, Семена ще й Терешка.

Зібралася кумпанія
Невеличка, але чесна:
Їдні сіли по один бік,
Другі сіли по другий бік,
Купер'ян найстарший посередині.

– Зібралися ми та всі тутечки,
Не прості люди – все ремісничкі:
То писарі, то малярі,
То ковалі, то слюсарі,
То музики, то дзвонарі,
То шевчики, то крамарі,
Виновари й пивовари,
Купер'ян – цехмейстер над соломою.

Ой дай же нам, Господи,
Що ми зібрались,
Що ми собі трошечки
Понапивались.
Хто маючий, хто багатий,
Хто покірний, хто завзятий,
Хто вродливий, хто хороший,
Кому течуть з річок гроші,
А Купер'ян каже: «Я весь у злоті».

5. Нехай же насъ Богъ рятуе....

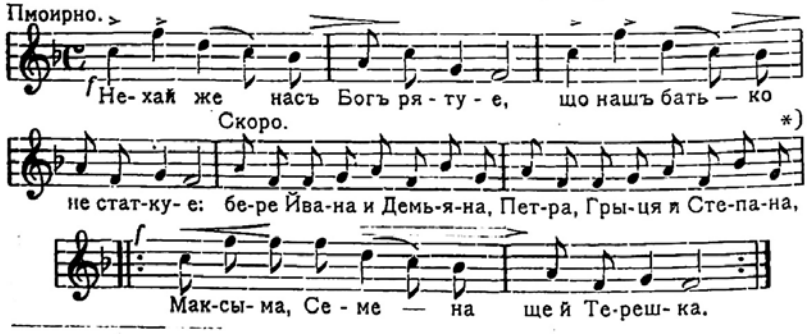

*) Сей тактъ у 3 куплети спиваеться 4 раза.

1. Нехай же насъ Богъ рятуе,
Що нашъ батько не статкуе:
Бере Йвана и Демьяна,
Петра, Грыця и Степана,
Максыма, Семена ще й Терешка.
2. Зибралася кумпанія,
Невелычкая, але чесна:
Йидни силы по одынъ бикъ,
Други силы по другый бикъ,
Куперьянъ найстаршый посередыни.

Біжить Ганна ще й Тетяна,
Страшать батька Купер'яна,
Біжить Ганна ще й Данилко:
– Тікай, татку, куди видко,
Ось мамуня йде, всім біда буде!
Одні кажуть: «Іскриймося!»
Другі кажуть: «Признаймося»,
Один каже: «Сидім тихо»,
Другий каже: «Буде лихо»,
А Купер'ян каже: «Якось то буде!»

ОЙ, У ПОЛІ ТРИ КРИНИЧЕНЬКИ

Ой, у полі три криниченьки,
Любив, кохав молодий козак
Любив, кохав три дівчиноньки.

Ой, одную та чорнявую,
А другую та білявую,
А третюю та й негарную,
Що рудую та поганою.

Чорнявую од душі люблю,
З білявою обвінчаюся.
А з рудою препоганою
Хіба піду попрощаюся.

Хіба ж тобі я не казала,
Як стояли та під грушею,
Н е їдь, не їдь во Киян-город,
Бо застанеш вже заручену.

Чи я ж тобі та й не казала,
Як стояли та під хатою,
Не їдь, не їдь во Киян-город
Бо застанеш вже засватану.

Чия ж тобі та й не казала,
Як стояли під повіткою,
Не йди, не йди во Киян-город,
Не застанеш мене дівкою.

Чи я ж тобі та й не казала,
Як стояли під світлицею,
Не їдь, не їдь во Киян-город,
Бо застанеш молодицею.

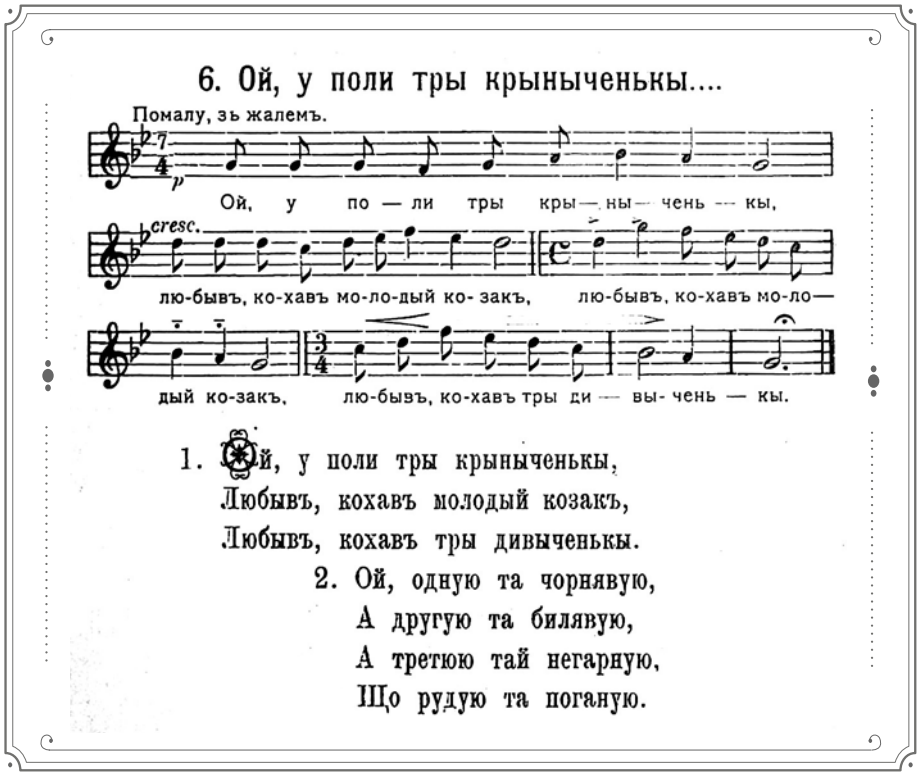

Любив тебе я дівицею,
Люблю тепер молодицею,
Іще ж буду хоч сім год ждати,
Коли станеш молодицею.

Чи всі ж тії та сади цвітуть,
Що навесні розвиваються,
Чи всі ж тії та вінчаються,
Що з малих літ женихаються?

Половина тих садів цвіте,
Половина осипається
Ой, більше ж тих та вінчаються,
Що ізроду та й не знаються.

ОЙ, І НЕ ГАРАЗД, ЗАПОРОЖЦІ

Ой, і не гаразд, запорожці.
Не гаразд зробили:
Степ широкий, край веселий
Та й занапастили.

Наступає чорна хмара,
І дощик із неба.
Зруйнували Запорожжя –
Буде колись треба.

Ой, і хоч гаразд, хоч і не гаразд,
Нічого робити!..
Буде добре запорожцям
І під турком жити.

7. Ой, и не гараздъ, запорожци....

Повагомъ, велычно, зъ смуткомъ.

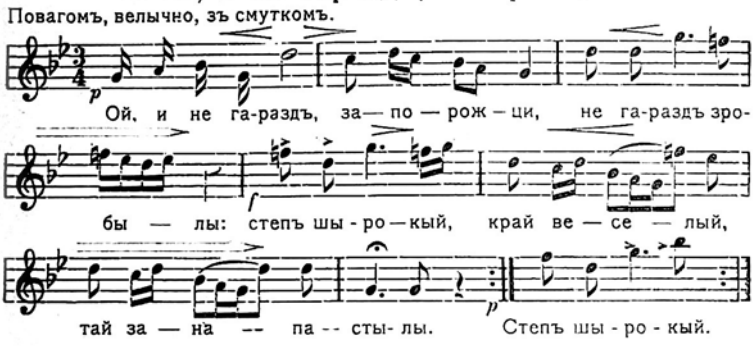

1. Ой, и не гараздъ, запорожци,
Не гараздъ зробылы:
Степъ шырокый, край веселый
Тай занапастылы.

2. Наступае чорна хмара,
И дощыкъ изъ неба,
Зруйнувалы Запорожжя —
Буде колысь треба.

3. Ой, и хочъ гараздъ, хочъ и не гараздъ,
Ничого робыты!...
Буде добре запорожцямъ
И пидъ Туркомъ жыты.

ВИРЯДЖАЛА МАТИ СИНА

Виряджала мати сина
Та й на косовицю,
Розчесала чорні кудрі
Та й на потилицю.

Я ж думала, мій синочку,
Що ти будеш косити,
А ти кинув косу в росу
Та й став голосити.

Ой, коли б ти, ненько, знала,
Яка та досада,
То ти б мене оженила,
Щоб була відрада.

Ой, я ж тобі, мій синочку,
Та й не боронила,
Було ж тобі оженитись,
Як скоро вродила.

Оженися, мій синочку,
Візьми жінку любку,
Цілуй її, милуй її,
Як голуб голубку.

Сидить голуб на дубочку,
А голубка на дульці,
Скажи мені, молодий козаче,
Що в тебе на думці?

Сидить голуб на дубочку,
А голубка на вишні.
Скажи мені, молода дівчино,
Що в тебе на мислі?

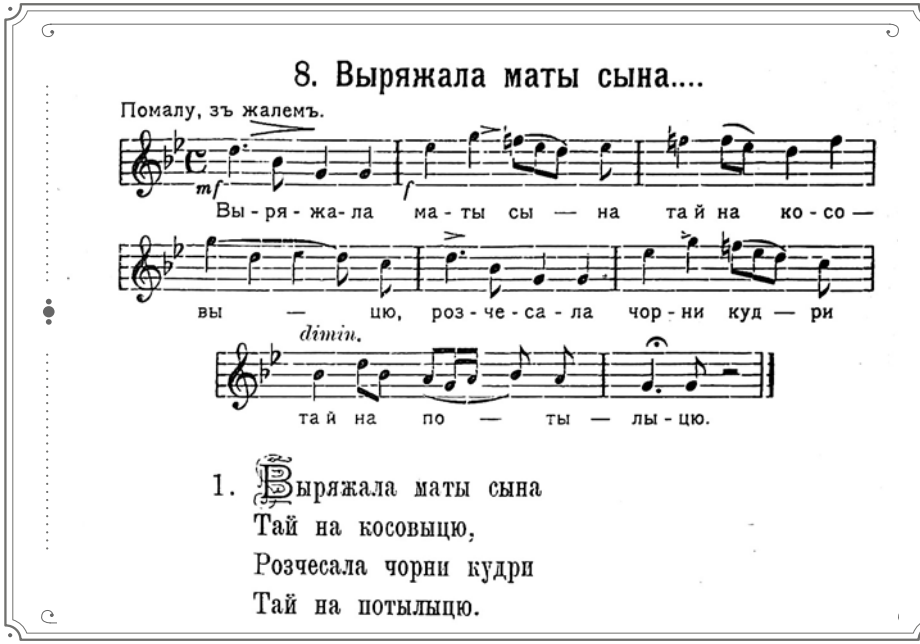

На калину вітер віє,
Калина не спіє,
Козак дівку вірно любить,
Та й займать не сміє.

Тим я тебе не займаю,
Що сватати маю,
Тим до тебе не горнуся,
Славоньки боюся.

Була слава – перестала,
Стали поговори,
Це ж на того козаченька
Що чорнії брови.

Була слава – перестала,
Стали поговірки,
Це ж на того козаченька,
Що ходить до дівки.

КОЛИ Б МАТИ НЕ БИЛА

Коли б мати не била,
То я б лихо робила:
Через гору та в контору
До писаря ходила

Як писаря не любить,
Писар буде паном:
Обується в личаки,
Підв'яжеться валом.

Як писаря не любить,
Писар буде пановать:
Писар буде свині пасти,
А я буду заганять.

На вгороді ямка,
Немамого Йванка!..
Як нема,то й дарма,
Буду жити я сама.

9. Колы бъ маты не была....

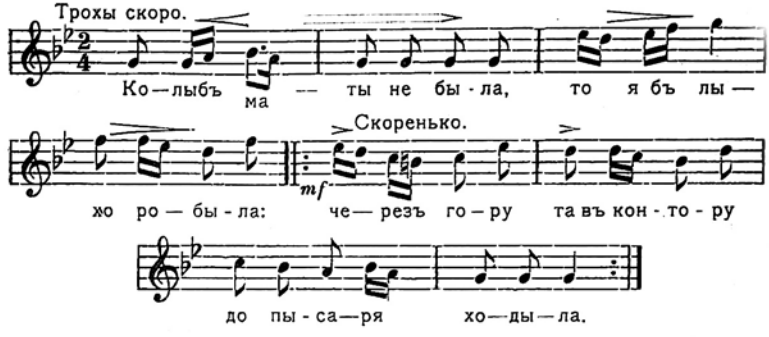

1. Колы бъ маты не была,
То я бъ лыхо робыла:
Черезъ гору та въ контору
До пысаря ходыла.

2. Якъ пысаря не любыть,
Пысарь буде паномъ:
Обуеться въ лычакы,
Пидвъяжеться валомъ.

3. Якъ пысаря не любыть,
Пысарь буде пановать:
Пысарь буде свыни пасты,
А я буду заганять.

4. На вгороди ямка,
Нема мого Йванка!...
Якъ нема, то й дарма,
Буду жыты я сама!

ТА ТИХИЙ ДУНАЙ РІЧКИ РОЗЛИВАЄ

Та тихий Дунай а річки розливає,
Ой, там гайдарик гурта напуває.

Ой, там гайдарик а гурта напуває,
Молоду дівчину а на ніч підмовляє.

Ой, ти, дівчино, пусти на господу,
Не пустю, гайдарю, бо боюсь поговору.

Ой, ти, дівчино, не бійся нічого,
Я ще парень молодий, не зрадив нікого.

Дівчина гайдаря любила,
Вона його на нічку пустила.

Моя шапочка ключечки не зломить,
А моя гайдарка у порога постоїть.

Дівчинонько, збуди мене рано.
ТАК рано, щоб ще й не світало.

Так рано, щоб ще й не світало,
Щоб ще гуртоправи гуртів не рушали.

А дівчина гайдаря любила,
Вона його рано та й не збудила.

Як прокинувсь гайдар холодненький,
Глянув у віконце, а вже світ біленький.

Як ухватив гайдарку на плечі,
Та не промовив до дівчини речі.

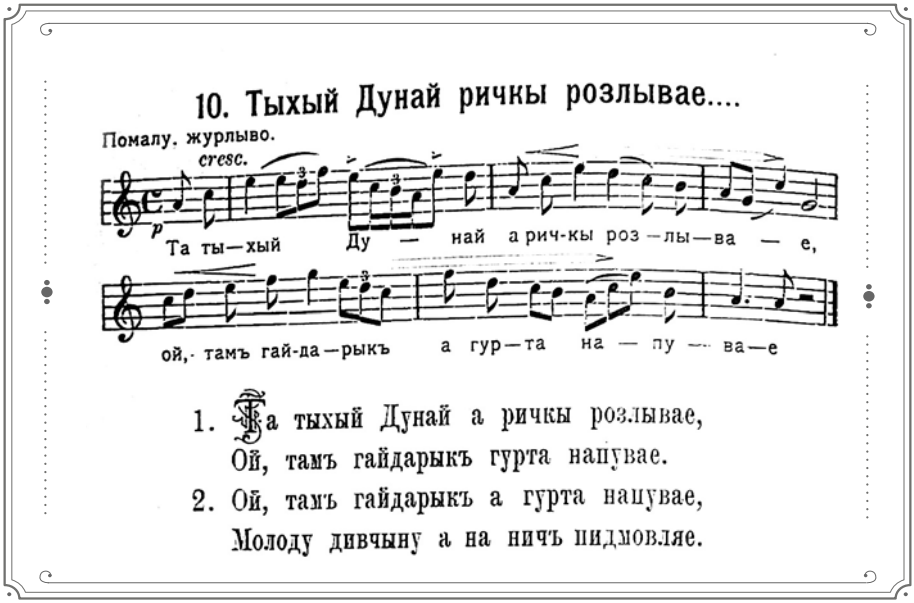

Прибігає, аж гурта немає,
Нема й гурта, нема й гуртоправа.

Нема гурта, нема гуртоправа,
Мого маленького кашовара.

Усі гурти стоять у загоні,
А гуртоправи сидять у неволі.

Нумо, братця, лист бомаги писати,
Та будем давати до хазяїна знати.

Нехай їде, гурта викупає,
І нас гуртоправів із неволі викупає.

Копитал маю гурта викупати,
А вас не буду із неволі викупати.

ЧЕРВОНАЯ ОЙ ТА КАЛИНОНЬКА

Червоная ой та калинонька
На яр подалася,

Молода дівчинонька
В козака вдалася.

Які очі та такі брови,
Така й головонька.

Як зійдуться вони до купоньки,
Любая розмовонька.

Пішла наша любая розмова
Крутими горами,

Зостається молода дівчина
З чорними бровами.

Бодай жи ти, степова могила,
Запала ярами.

Через тебе, степова могила,
Я щастя втеряла.

11. Червоная ой та калынонька....

Повагомъ.

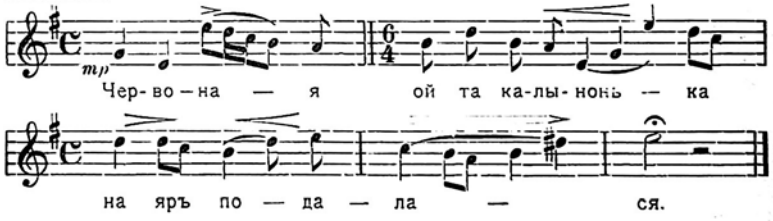

1. Червоная ой та калынонька
На яръ подалася,
2. Молодая ой та дивчынонька
Въ козака вдалася.

3. Яки очи ой та таки бровы,
Така й головонька.
4. Якъ зійдуться вопы до купонькы
Любая розмовонька.
5. Пишла наша любая розмова
Крутымы горамы,
6. Зостаеться молода дивчына
Зъ чорнымы бровамы.
7. Бодай же ты, степова могыла,
Запала ярамы.
8. Черезъ тебе, степова могыла,
Я щастя втеряла.

ПО ТОЙ БОЧОК ТИХИЙ ДУНАЙ-РІЧОК

По той бочок тихий Дунай-річок,
Там цигани шатра розбивали.

Там цигани шатра розбивали,
Вони собі пили та гуляли.

Один циган не п'є, не гуляє,
На циганку скоса поглядає.

Ти циганка, ти моя коханка,
Ой, дай мині ключі золотиї.

Ой, дай мині ключі золотиї,
Одімкну я скриню дубовую.

Одімкну я скриню дубовую.
Ой, візьму ж я сорок тисяч дєнєг.

Ой, куплю я коня вороного,
Та й пойду до роду свого.

А у мене весь рід багатий,
Будуть вони пити та гуляти.

Будуть вони пити та гуляти.
Будуть мене часто частувати.

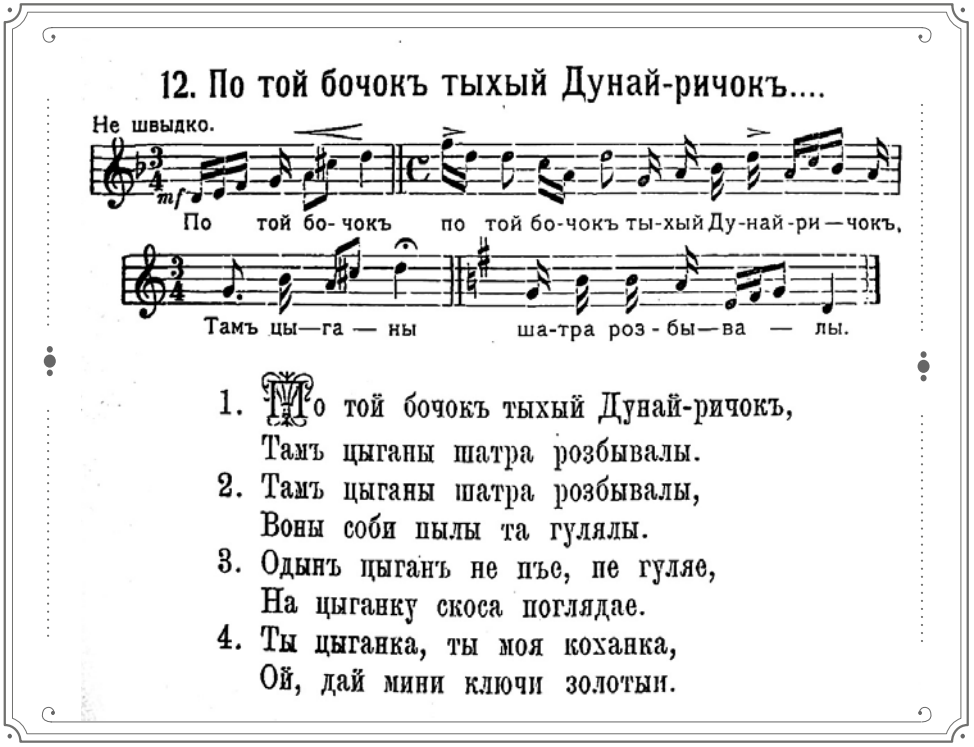

Будуть мене часто частувати,
А я буду вповні випивати.

А я буду вповні випивати,
Та на циганку пильно поглядати.

Ой, куплю я шитую хустину,
Та зав'яжу козакові шию.

Та хоч я умру, то славонька буде,
Таки мене мій рід не забуде.
Таки мене споминати буде.

ОЙ, ТИ, ЗІРОНЬКО, ТА ВЕЧІРНЯЯ

Ой, ти, зіронько, та вечірняя,
Чом ти рано не зіходила.

Чом ти рано не зіходила,
Чом місяця не догонила?

Ой, рано ісхопилася,
На дівчину задивилася.

Там дівчина умивалася,
Краси своїй дивовалася.

Красо ж моя ти вродливая,
Кому будеш нещасливая,

Красо ж моя ти прекрасная,
Кому ж будеш ти нещасная?

13. Ой, ты, зиронько та вечирняя....

Помалу, журлыво.

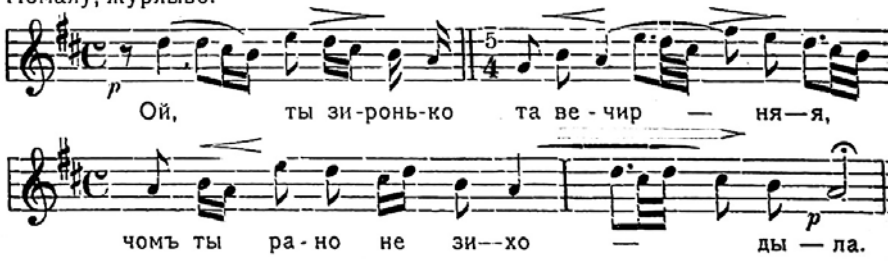

1. Ой, ты, зиронько та вечирняя,
   Чомъ ты рано не зиходыла.
2. Чомъ ты рано не зиходыла,
   Чомъ мисяця не догопыла?
3. Ой, я рано исхопылася,
   На дивчыну задывылася.
4. Тамъ дивчына умывалася,
   Краси своій дывовалася.
5. Красо жъ моя ты вродлывая,
   Кому будешъ нещаслывая,
6. Красо жъ моя ты прекрасная,
   Кому жъ будешъ ты нещасная?

ОЙ, ПИЛА, ПИЛА ТА ЛИМЕРИХА НА МЕДУ

Ой, пила, пила Лимериха на меду,
Та продала дочку свою молоду.

Хто купить гарнець меду, вина два,
Тому буде дочка моя молода.

Обізвався Шинкаренко молодий:
Я куплю гарнець меду, вина два.
Хай мині буде дочка твоя молода.

А в неділю ранесенько до схід сонця
Сидить плаче Лимерівна у віконця.

Нащо ж ти, моя ненько, цей мед п'єш,
Нащо ж ти мене молоденьку продаєш?

Загину ж я, моя ненько, загину,
Я ж не люблю Шинкаренка – покину.

Не кидай, моя ненько, не кидай,
Як дожене Шинкарено, то й уб'є.

Пішла, пішла Лимерівна горою,
А за нею Шинкаренко другою.

Що дожене Лимерівну та й не б'є,
Тільки її слівоньками зв'язує.

Чого ж ти, Лимерівно, пішки йдеш,
Чи ти моїх вороних коней не маєш?

Нащо мині воронії коники твої,
Як ти сам парень не до мислоньки моєї.

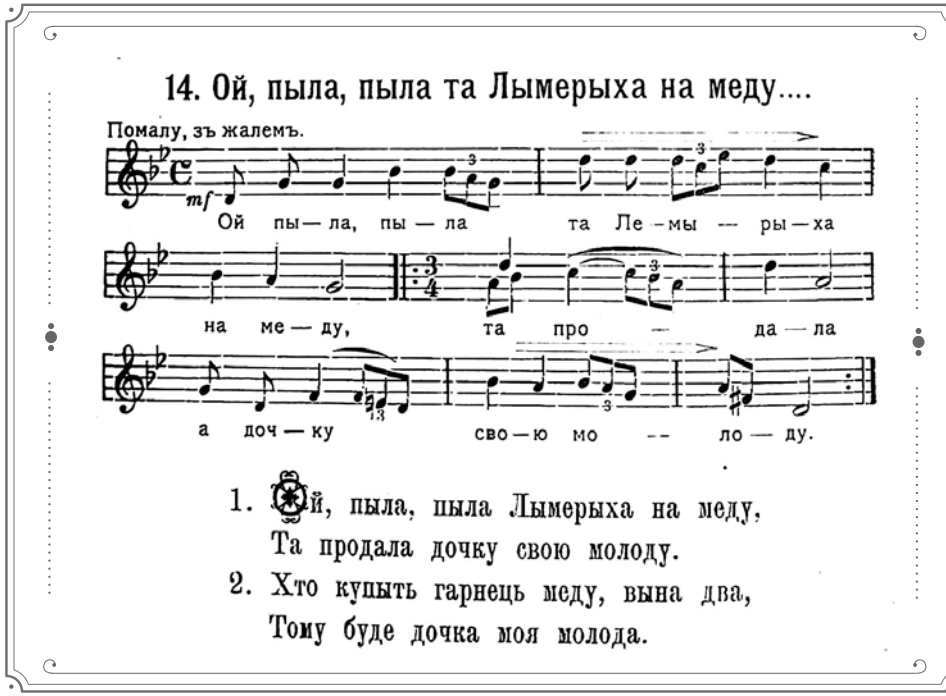

Пішла, пішла Лимерівна терночком.
А за нею Шинкаренко слідочком.

Що дожене Лимерівну та й не б'є,
Тільки її слівоньками зв'язує.

Чого ж ти,Лимерівно, боса йдеш,
Хіба ж ти в мене черевичків не маєш?

Нащо ж мині черевички ті твої,
Як ти сам парень не до мислоньки моєї.

Сіла Лимерівна спочивать,
Чорний терен з білих ніжок виймать.

Ой, дай мині черевички ті твої,
Як ти сам парень не до мислоньки моєї.

Не влучила в чорне деревце,
А влучила сама себе в серце.

Тепер же я, Шинкаренко, вже твоя,
Бери ж мене, моє серденько, на коня.

Бери ж мене, моє серденько, на коня,
Та веди до матусиного двора.

Вийди, моя тещенько, із двора,
Бо йде твоя дочка Ганна п'яная.

Чого ж ти, моя донечко, упилась?
Чи од гострої, чи пилиночки ти здалась?

Тепер мене, моя мати, поховай,
Ото мене силою заміж не давай.

Вези мене, мій синочку, до моря,
Щоб не взнала і чорна ворона.

Нащо ж її, моя ненько,утоплять,
Треба її в чорну землю поховать.

Треба її в чорну землю поховать,
Бо треба за нею пред Господом комусь одвічать.

3. Обизвався Шынкаренко молодый:
Я куплю гарнець меду, вына два.
Хай мини буде дочка твоя молода.

4. А въ недилю ранесенько до схидъ сонця
Сыдыть плаче Лымеривна у виконця.

5. Нащо жъ ты, моя ненько, цей медъ пъешъ,
Нащо жъ ты мене молоденьку продаешъ?

6. Загыну жъ я, моя ненько, загыну,
Я жъ не люблю Шынкаренка—покыну.

7. Не кыдай, моя донечко, не кыдай,
Якъ дожене Шынкаренко, той убъе.

8. Пишла, пишла Лымеривна горою,
А за нею Шынкаренко другою.

9. Що дожене Лымеривну тай не бъе,
Тилькы іи сливонькамы звъязуе.

10. Чого жъ ты, Лымеривно, пишкы йдешъ,
Чы ты въ мене вороныхъ коней не маешъ?

11. Нащо мини вороныи конькы твои,
Якъ ты самъ парень не до мыслонькы моеи.

12. Пишла, пишла Лымеривна терночкомъ,
А за нею Шынкаренко слидочкомъ.

13. Що дожене Лымеривну тай не бъе,
Тилькы іи сливонькамы звъязуе.

14. Чого жъ ты, Лымеривна, боса йдешъ,
Хыба жъ ты въ мене черевычкивъ не маешъ?

ОЙ, ЛЯШЕ, ЛЯШЕ, СЛАВНИЙ КОЗАЧЕ

Ой, ляше, ляше, славний козаче,
Славним козаком зовесся.

Вже твою славу топчуть під лаву.
А ти таки не каєшся.

Загнали ляхів у Калні болота,
Та набрали ми в їх і срібла, і злота.

Ой, знайте, ляхи, де козацькі шляхи,
Та не забувайтесь, та впредь сподівайтесь.

ОЙ, З-ЗА ГОРИ, З-ЗА КРУТОЇ...

Ой з-за гори, з-за крутої орел воду носить,
Ой, там мати свого сина вечеряти просить.

Ой, вечеряй, моя мати, коли наварила,
А я піду на Вкраїну, де дівчина мила.

Ой, дівчино моя мила, що ти наробила:
Кличе мати вечеряти - вечеря не мила.

Чи ти дала в хлібі з'їсти, чи в горільці спити,
Що узявся я так тебе вірненько любити.

Ой, тоді я, козаченьку, усю правду скажу,
Як з твоєю рученькою свою білу зв'яжу.

15. Ой, ляше, ляше, славный козаче....

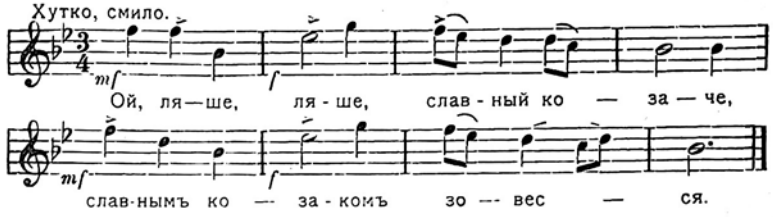

1. Ой, ляше, ляше, славный козаче,
   Славнымъ козакомъ зовесся.
2. Вже твою славу топчуть пидъ лаву,
   А ты такы не каесся.
3. Загналы ляхивъ у Кални болота,
   Та набралы мы въ йихъ и срибла и злота.
4. Ой, знайте, ляхы, де козацьки шляхы,
   Та не забувайтесь, та впъять сподивайтесь.

16. Ой, зза горы зза крутои....

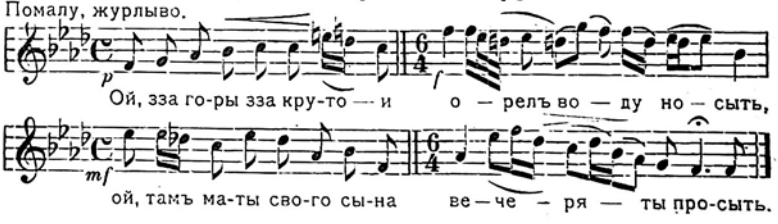

1. Ой, зза горы зза крутои орелъ воду носыть,
   Ой, тамъ маты свого сына вечеряты просыть.
2. Ой, вечеряй, моя маты, колы наварыла,
   А я пиду на Вкраину, де дивчына мыла.

МАКСИМ КОЗАК ЗАЛІЗНЯК

Максим козак Залізняк
Козак з Запорожжя,
Як виїхав на Вкраїну,
Як повная рожа.

Зібрав війська сорок тисяч
В місті Жаботині,
Обступили город Умань
У їдній годині.

Обступили город Умань,
Наробили шанців,
Як вдарили з семи гармат,
У середу вранці.

Не їдная лядська вдова
З города тікала,
Не їдная бідна мати
Із дітьми прощалась

17. Максымъ козакъ Зализнякъ....

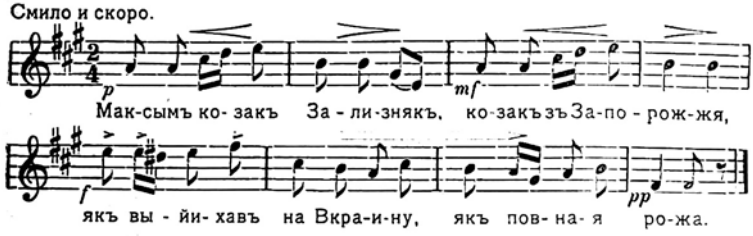

1. Максымъ козакъ Зализнякъ,
Козакъ зъ Запорожжя,
Якъ выйихавъ на Вкраину,
Якъ повная рожа.

2. Зибравъ війська сорокъ тысячъ
Въ мисти Жаботыни,
Обступылы городъ Умань
У йидній годыни.

3. Обступылы городъ Умань,
Наробылы шанцивъ,
Якъ вдарылы зъ семы гарматъ
У середу вранци.

4. Не йидная лядська вдова
Зъ города втикала,
Не йидная бидна маты
Изъ дитьмы прощалась.

ОЙ, І СТЕЛИСЬ, СТЕЛИСЬ

Ой, і стелись, стелись, хрещатий барвінку,
По крутесенькій горі.
А ви не радійте, вражі воріженьки,
Та й пригодоньці моїй.

Бо моя пригода – все холодна вода
І літняя роса.
Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде.

Вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде,
Так моя слава, слава чумацькая,
Марнесенько пропаде.

Наїхали купці, купці молдавани,
Чумаченька грабують,
Беріть мої воли, запрягайте в вози,
Я не буду жалковать.

Як я живий буду, то все те здобуду,
Воли й вози покуплю,
А кленові ярма й тернові занози
І сам парень пороблю.

18. Ой, и стелысь, стелысь....

Помирно, зъ смуткомъ.

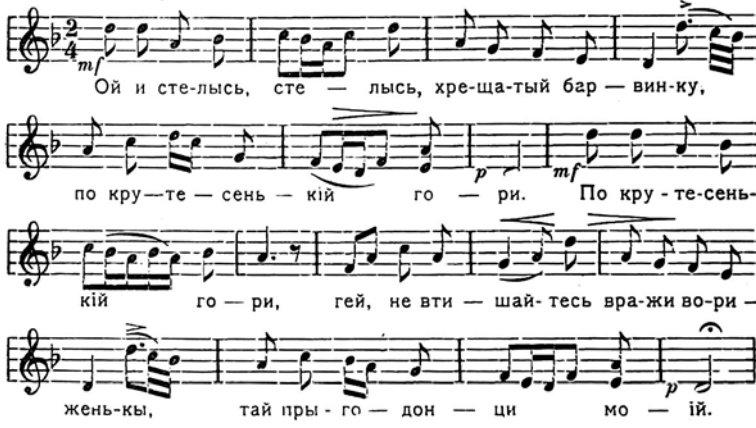

1. Ой, и стелысь, стелысь, хрещатый барвинку,
По крутесенькій гори,
А вы не радійте, вражи вориженьки,
Тай прыгодонци моій.

2. Бо моя прыгода все холодна вода,
И литняя роса,
Що витеръ повіе, сонечко прыгріе,
Роса на землю впаде.

3. Витеръ повіе, сонечко прыгріе,
Роса на землю впаде,
Такъ моя слава, слава чумацькая
Марнесенько пропаде.

4. Наихалы купци, купци молдаваны
Чумаченька грабувать,
Берить мои волы, запрягайте въ возы,
Я не буду жалковать.

ГЕЙ ПО МОРЮ, МОРЮ СИНЄМУ

Гей по морю, морю синєму
Сокіл з орликом купається,
Сокіл орлика питається,
Гей. брате орле, ти товаришу мій!
Ой. чи був же ти в моїй стороні,
Ой, чи журиться отець, мати по мені?
Вони журяться, вони побиваються...

ЯК ПОЇХАВ МІЙ МИЛЕНЬКИЙ

Як поїхав мій миленький
До млина, до млина.
А я собі Прудивуса
Прийняла, прийняла!
Приспівок.
Цур тобі, Прудивусе,
Які в тебе руді вуса,
Сама собі дивуюся,
З Прудивусом цілуюся.
Цур тобі, Прудивусе...
Приспівок.

Як поїхав мій миленький
Уночі, уночі,
А я собі сама лежу
На печі, на печі.
Приспівок.

Ой, хто ж тобі, мій миленький,
Ісказав, ісказав,
Що у мене той Прудивус
Ночував, ночував.
Приспівок.

19. Гей по морю, морю сынему....

Поважно, зъ смуткомъ.

Гей по мо — рю, мо—рю сы — не—му,

гей, ой, по мо — рю, мо—рю сы — не — му.

20. Якъ поихавъ мій мыленькый....

Скоро, зъ жартомъ.

Якъ по-- и-хавъ мій мы-лень-кый до млы-на, до млы- на,
А я со - би Пру-ды — у- са пры-ня-ла, пры - ня — ла,

Цуръ то- би, Пру-ды — ву-се, я-ки въ те-бе ру-ди ву- сы,

Са-ма со-би ды-ву — ю ся, зъ Пру-ды - ву- сомъ ци-лу - ю-ся,

цуръ то - би, Пру-ды-ву - се, я- ки въ те бе ру-ди ву- са....

1. Якъ поихавъ мій мыленькый
До млына, до млына.
А я соби Прудывуса
Прыняла, прыняла!
Цуръ тоби, Прудывусе,
Яки въ тебе руди вуса,

ГЕЙ З-ЗА ГОРИ, ГЕЙ З-ЗА КРУТОЇ

Гей з-за гори, гей із-за крутої,
Гей чорна хмара наступає.

А із тієї та чорної хмари,
Гей дрібен дощик накрапає.

Гей наш отаман по табору ходить,
Гей а словесно говорить:

Гей, ви хлопці, превдалі молодці,
Гей, ой , беріте дрюки в руки.

Гей бийте бурлак, бийте ще й в'яжіте,
Гей на новії вози кладіте.

21. Гей зза горы, гей изъ-за крутои....

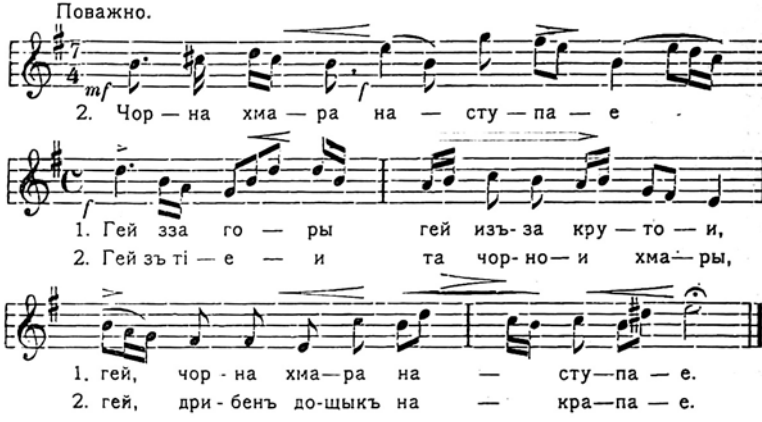

1. Гей зза горы, гей изъ-за крутои,
Гей чорна хмара наступае.

2. А зъ тіеи та чорнои хмары,
Гей дрибенъ дощыкъ накрапае.

3. Гей нашъ отаманъ по табору ходыть,
Гей а словесно говорыть:

4. Гей, вы хлопци, превдали молодци,
Гей, ой, берите дрюкы въ рукы.

5. Гей, быйте бурлакъ, быйте ще й въяжите,
Гей, на новыи возы кладите.

ОЙ, У ПОЛІ НА РОЗДОЛІ...

Ой, у полі на роздолі
Кузниці стояли,
А в тих кузниченьках
Ковалі кували.

Кують вони і гартують,
Кайдани готують.
Чи на вора, чи на злодія,
Чи на розбойника.

Не на вора, не на злодія,
Не на розбойника,
То ж на того сиротину,
Вдовину дитину.

На стільчику посадили
І лоба забрили,
Сюди гляну, туди гляну –
Ніхто й не заплаче.

Тільки плаче, та тільки ридає,
Що рідная мати.
Не плач, мати, не журися,
На те я вродився.

Білому Царю, Государю,
В службу знадобився.
Візьму собі та товариша,
Щоб я й не журився.

Сусідоньки близькії,
Вороги тяжкиї,

22. Ой, у поли на роздоли....

Зъ смуткомъ, помалу.

Ой, у по-ли на роз-до-ли куз-ны-ци сто-я — лы,

а въ тыхъ куз — ны — чень- кахъ

ко — ва — ли ко — ва — лы.

1. Ой, у поли на роздоли
Кузныци стоялы,
А въ тыхъ кузнычеськахъ
Ковали ковалы.

2. Кують воны и гартують
Кайданы готують,
Чы на вора, чы на злодія,
Чы на розбойныка.

3. Не на вора, не на злодія,
Не на розбойныка,
То жъ на того сыротыну,
Вдовыну дытыну.

4. На стильчыку посадылы
И лоба забрылы,
Сюды гляну, туды гляну —
Нихто й не заплаче.

Гей, вони ж моє щастя знали,
Мені не сказали.

Червоними бумажками
Панів підкупляли.
Гей мене парня,сиротину,
В салдати віддали.

Ой, Бог знає, моя мати,
Може ж я там загину,
То прийми ж мою дівчину
За рідну дитину.

Не та ж тепер, мій синочку,
Година настала,
Щоб чужая та дитиночка
Та й за рідную стала.

Ой, Бог знає, моя ненько,
Може ж я пролежу,
Гей, та дай моїй дівчині
Проносить одежу.

Ой, я ж твою, сину, одеженьку
По тину розвішу,
Тільки твоїй дівчиноньці
Серденько потішу.

Ой я ж твою одеженьку
По тину розвішу.
Тяжко-важко прибирати
Та чужую дитину.

Злетів півень на ворота,
Крикнув «кукуріку!»
Не сподівайся, мати, сина,
Поки твого й віку.

5. Тилькы плаче, та тилькы рыдае,
Що ридная маты.
Не плачъ, маты, не журыся,
На те я вродывся,

6. Билому Царю, Государю,
Въ службу знадобывся.
Визьму соби та товарыша,
Щобъ я й не журывся.

7. Сусидонькы блызькіи,
Ворогы тяжкыи,
Гей, воны жъ мое щастя зналы,
Мини не сказалы.

8. Червонымы бумажкамы
Папивъ пидкупилялы
Гей мене парня, сыротыну,
Въ салдаты виддалы.

9. Ой, Богъ знае, моя маты,
Може жъ я тамъ загыну,
То й прыймы жъ мою дивчыну
За ридну дытыну.

10. Не та жъ теперъ, мій сыночку,
Годына настала.
Щобъ чужая та дытыночка
Тай за ридную стала.

11. Ой, Богъ знае, моя ненько,
Може жъ я пролежу,
Гей, та дай моій дивчыни
Проносыть одежу.

ОЙ, ЛЕТІЛА ГОРЛИЦЯ ЧЕРЕЗ САД

Ой, летіла горлиця через сад,
Гей, розпустила пір'ячко на весь сад.

Ой, хто ж теє пір'ячко ізбере,
Гей, отой мене молодую забере.

На курочці пір'ячко в один ряд,
Гей, любимося, серденько, в один лад.

На курочці пір'ячко рябоє,
Гей, любимося, серденько обоє.

23. Ой, летила горлыця....

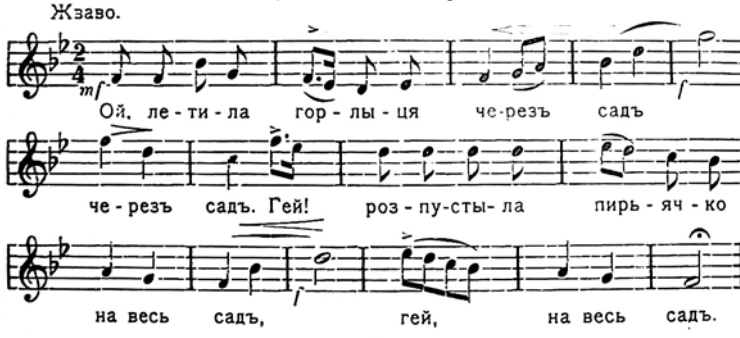

1. Ой, летила горлыця черезъ садъ
   Гей, розпустыла пирьячко на весь садъ.
2. Ой, хто жъ тее пирьячко избере,
   Гей, отой мене молодую забере.

3. На курочци пирьячко въ одынъ рядъ,
   Гей, любимося, серденько, въ одынъ ладъ.
4. На курочци пирьячко рябое,
   Гей, любимося, серденько, обое.

ЧИ Я В ПОЛІ НЕ ТРАВИЦЯ БУЛА

Чи я в полі не травиця була,
Чи я в полі не зелена була?
Взяли мене покосили
І в копиці положили –
Така доля моя!

Чи я в лузі не калина була,
Чи я в лузі не червона була?
Взяли мене поламали
І в пучечки пов'язали –
Така доля моя!

Чи я в батька не дитина була,
Чи я в батька не хороша була?
Взяли ж мене заміж дали
І світ мені зав'язали –
Така доля моя!

Чи не було річеньки – утопитися,
Чи не було кращого – полюбитися7
Були річки – повсихали,
Були кращі – повмирали,
Така доля моя!

24. Чы я въ поли не травыця була....

Не швыдко, журлыво.

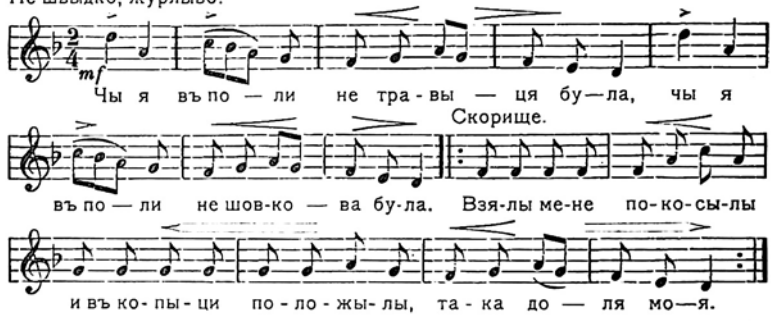

1. Чы я въ поли не травыця була,
Чы я въ поли не зелена була?
Взялы мене покосылы
И въ копыци положылы —
Така доля моя!

2. Чы я въ лузи не калына була,
Чы я въ лузи не червона була?
Взялы мене поламалы
И въ пучечкы повъязалы —
Така доля моя!

3. Чы я въ батька не дытына була,
Чы я въ батька не хороша була?

Взялы жъ мене замижъ далы
И свить мини завъязалы —
Така доля моя!

4. Чы не було риченькы — утопытыся,
Чы не було кращого — полюбытыся?
Булы ричкы — повсыхалы,
Булы кращи — повмиралы,
Така доля моя!

КАЗАЛА МЕНІ СОЛОХА

Казала мені Солоха: прийди!
Казала мені небога: прийди!

Щось дам, щось дам,
Казала: прийди!

Як пішов же я у понеділок.
Нема Солохи – поле барвінок,
Нема, нема Солохи дома.

Як пішов же я та й у вівторок,
Нема Солохи вже неділь сорок,
Нема...

Як пішов же я та й у середу,
Нема Солохи – пасе череду
Нема...

Як пішов же я та й у четвер,
Нема Солохи, нема й тепер.
Нема...

Як пішов же я та й у п'ятницю,
Нема Солохи – поле ярицю.
Нема...

Як пішов же я та й у суботу,
Нема Солохи – десь на роботі,
Нема...

Ой, пішов же я та й у неділю,
Дала Солоха сорочку білу.
Дала, дала, пожаловала.

25. Казала мини Солоха....

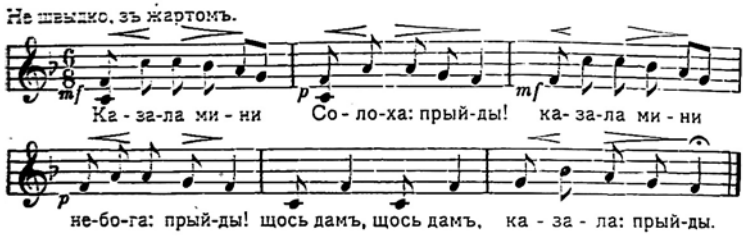

1. Казала мини Солоха: прыйды!
Казала мини небога: прыйды!
Щось дамъ, щось дамъ,
Казала: прыйды!

2. Якъ пишовъ же я у понедилокъ,
Нема Солохы — поле барвинокъ,
Нема, нема Солохы дома.

3. Якъ пишовъ же я тай у вивторокъ,
Нема Солохы вже недиль сорокъ
Нема....

4. Якъ пишовъ же я тай у середу,
Нема Солохы — пасе череду,
Нема....

5. Якъ пишовъ же я тай у четвергъ,
Нема Солохы, нема и теперъ,
Нема....

6. Якъ пишовъ же я тай у пъятныцю,
Нема Солохы — поле ярыцю,
Нема....

7. Якъ пишовъ же я тай у суботу,
Нема Солохы — десь на роботи,
Нема....

8. Ой, пишовъ же я тай у недилю,
Дала Солоха сорочку билу,
Дала, дала, пожаловала.

ПОПІД ЛІСОМ, ЛІСОМ

Попід лісом, лісом доріжка лежала,
Що по тій доріжці коляска біжала.
Що на тій колясці Машенька сиділа,
Машенька сиділа, речі говорила.
Речі говорила,Господа просила:
Ой, дай мені, Боже, законного мужа,
Законного мужа ще й чорную хмару,
Ще й чорную хмару, а щоб не побила,
А щоб не побила, кого я любила.
Ой десь узялася та чорная хмара,
Взяла та й побила, кого я любила.
Якби ж була знала, Бога б не просила,
Була б мого мужа туча не побила.

26. По-пидъ лисомъ-лисомъ....

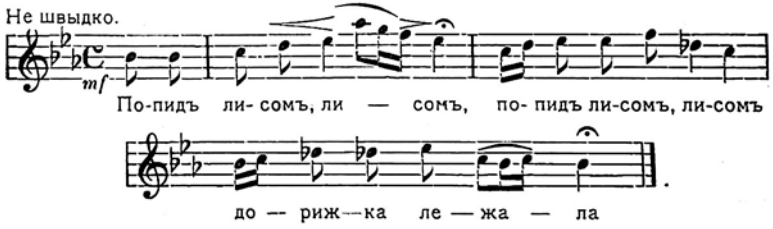

1. По-пидъ лисомъ-лисомъ дорижка лежала,
2. Що по тій дорижци коляска бижала,
3. Що на тій колясци Машенька сыдила,
4. Машенька сыдила, ричы говорыла,
5. Ричы говорыла, Господа просыла:
6. Ой, дай мини, Боже, законного мужа,
7. Законного мужа ще й чорную хмару,
8. Ще й чорную хмару, а щобъ не побыла
9. А щобъ не побыла, кого я любыла.
10. Ой десь узялася та чорная хмара,
11. Взяла тай побыла, кого я любыла,
12. Якъ бы жъ була знала, Бога бъ не просыла,
13. Була бъ мого мужа туча не побыла.

ОЙ, У ПОЛІ ВІТЕР ВІЄ

Ой, у полі вітер віє
Ой-ой-ой-ой-ой!

Гей, там козак жито сіє.
Гей, Боже мой!

Сіє козак, посіває,
На товариша гукає:

Товаришу, рідний брате,
Виклич мені дівку з хати.

Виклич мені дівку з хати,
Щось я маю розпитати.

Щось я маю розпитати:
Чи не била її мати.

27. Ой, у поли витеръ віе....

Повагомъ, журлыво.

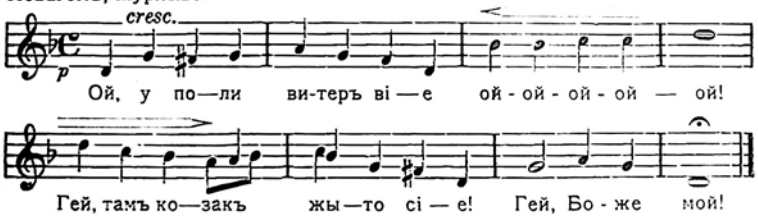

1. Ой, у поли витеръ віе
   Ой-ой-ой-ой-ой!
   Гей, тамъ козакъ, жыто сіе,
   Гей, Боже мой!
2. Сіе козакъ посивае,
   На товарыша гукае:
3. Товарышу, ридный брате,
   Выклычъ мини дивку зъ хаты.

4. Выклычъ мини дивку зъ хаты,
   Щось я маю розпытаты,
5. Щось я маю розпытаты:
   Чы не была іи маты.

ДЕ ЗГОДА В СІМЕЙСТВІ

Де згода в сімействі,
Де мир і тишина,
Щасливі там люди,
Блаженна сторона.
Їх Бог благословляє,
Добро їм посилає,
Із ними він живе.

Де згоди немає,
Де мир не царить,
Там Бог не витає,
Добром їх не дарить:
З хором їх всі пожитки,
Худоба і дітки,
Все марне біжить.

Пошли ж , Боже, радість
І мира покров
На вашу господу,
На вбогий цей кров.
І тихеє щастя,
І в мислях согласся,
І щиру любов.

28. Де згода въ семействи....

Не швыдко.

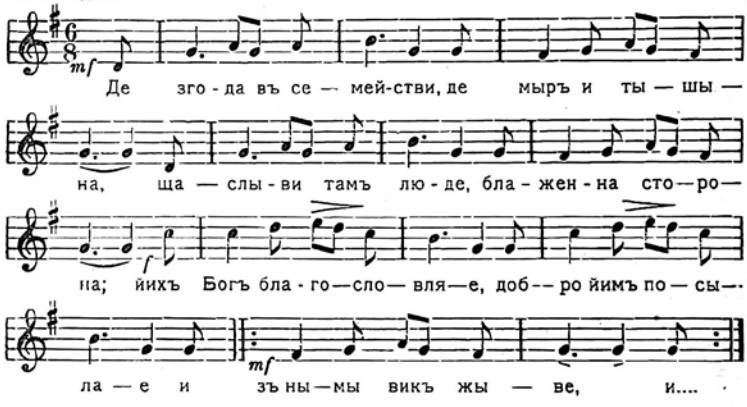

1. Де згода въ семействи,
Де мыръ и тышына,
Щаслыви тамъ люде,
Блаженна сторона.
Йихъ Богъ благословляе,
Добро йимъ посылае,
И зъ нымы викъ жыве.

2. Де згоды немае,
Де мыръ не царыть,
Тамъ Богъ не вытае,
Добромъ йихъ не дарыть:
Зъ хоромъ йихъ вси пожыткы,
Худоба и диткы,
Все марне бижыть.

3. Пошлы жъ, Боже, радисть
И мыра покровъ,
На нашу господу,
На вбогый сей кровъ,
И тыхее щастя
И въ мысляхъ согласья
И щырую любовъ.

ОЙ, ЛОПНУВ ОБРУЧ КОЛО БАРИЛА

Ой, лопнув обруч коло барила,
Дівчина козака та й одурила.
Приспівок.
Ой, думалося, передумалося,
Одур голову бере, що далеко він живе.

Ой, чия ж то хата незаметеная,
Ой, чия ж то дівка незаплетеная?
Приспівок.

Ой, чия ж це хата незарубленая,
Ой, чия ж це дівчина незарученая?
Приспівок.

Ой, лопнув обруч біля діжечки,
івчата моїсироїжечки.
Приспівок.

Ой, лопнув обруч біля мазниці,
Дівчина козака вдарила по пиці.
Приспівок.

29. Ой, лопнувъ обручъ коло барыла....

Весело.

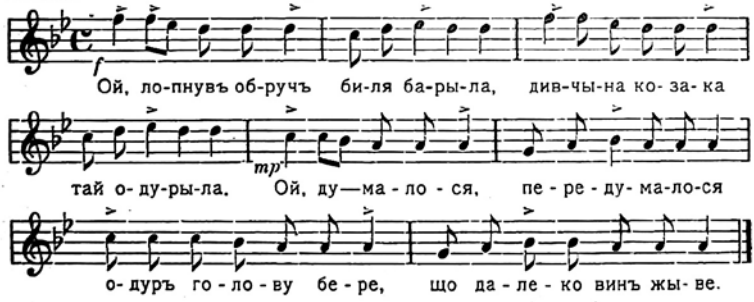

1. Ой, лопнувъ обручъ коло барыла,
Дивчына козака тай одурыла,
Ой, думалося, передумалося,
Одуръ голову бере, що далеко винъ жыве.

2. Ой, чыя жъ це хата незаметеная,
Ой, чыя жъ це дивчына незаплетеная?
(Прыспивокъ).

3. Ой, чыя жъ це хата незарубленая,
Ой, чыя жъ це дивчына незарученая?
(Прыспивокъ).

4. Ой, лопнувъ обручъ биля дижечкы,
Дивчата мои сыроижечкы.
(Прыспивокъ).

5. Ой лопнувъ обручъ биля мазныци,
Дивчына козака вдарыла по пыци
(Прыспивокъ).

НЕ ПЛАЧ, ДІВЧИНО

Не плач, дівчино,
По своїй долі,
Що не вийшла заміж,
Зате ж ти на волі.

Як пташка тая,
Що в саду літає,
В зеленім байраці
Сидить та співає.

Вона співає,
Якої знає,
Якої серденько
Співать бажає.

Вона співає –
На серці важко.
Без милого в світі
Жить дуже тяжко!

Дівчино мила,
Дівчино люба,
Цю пісню співає
Вівчар Загуба.

30. Не плачъ, дивчыно....

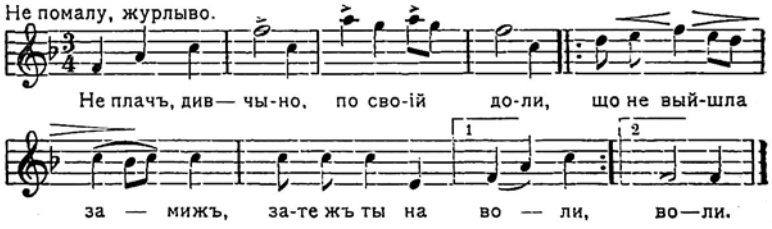

1. Не плачъ, дивчыно,
По своій доли,
Що не выйшла замижъ,
Зате жъ ты на воли.

2. Якъ пташка тая,
Що въ саду литае,
Въ зеленимъ байраци
Сыдыть та спивае.

3. Вона спивае,
Якои знае.
Якои серденько
Спивать бажае.

4. Вона спивае —
На серци важко,
Безъ мылого въ свити
Жыть дуже тяжко!

5. Дивчыно мыла,
Дивчыно люба,
Цю писню спивае
Вивчаръ Загуба.

ОЙ. ПІД ГОРОЮ, ПІД ПЕРЕВОЗОМ

Ой, під горою, під перевозом
Стояла дівчина з своїм обозом.

Дівчино моя, як себе маєш?
Дай мені бандуру, що сама граєш.

Прийди, козаче, пшениці жати,
Дам тобі бандуру на всю ніч грати.

В мене бандура з чистого злота,
Хто в неї грає, бере охота.

А в неї струни та й не порвуться,
Як не підтягуй, все піддаються.

31. Ой, пидъ горою, пидъ перевозомъ....

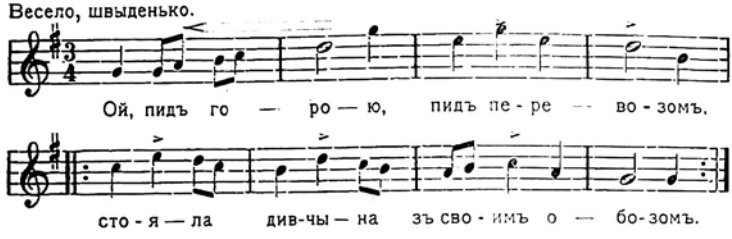

1. Ой, пидъ горою, пидъ перевозомъ,
   Стояла дивчына зъ своимъ обозомъ.
2. Дивчыно моя, якъ себе маешъ,
   Дай мини бандуру, що сама граешъ.
3. Прыйды, козаче, пшеныци жаты,
   Дамъ тоби бандуру на всю ничъ граты.
4. Въ мене бандура зъ чыстого злота,
   Хто въ неи грае, бере охота.
5. А въ неи струны тай не порвуться,
   Якъ не пидтягуй, все пиддаються.

ОЙ, ПІД ВИШНЕЮ, ПІД ЧЕРЕШНЕЮ

Ой, під вишенькою, під черешенькою
Стояв старий з молодою, як із ягідкою.

І просилася, і молилася:
Пусти мене, старий діду, на вулицю погулять.

Я і сам не піду, і тебе не пущу,
Хочеш мене старого покинути самого.

Ой, не кидай мене, моє серденятко,
Куплю тобі хатку іще й сіножатку,
І ставок, і млинок, і вишневенький садок.

Ой, не хочу я хатки, ані сіножатки,
Ні ставка, ні млинка, ні вишневого садка.

Що ставок ізбіжить, а млинок ізгорить,
А вишневенький садок та й не вродить ягідок.

А ти старий дідуга, ізігнувся, як дуга,
А я молоденька, гуляти раденька.

32. Ой, пидъ вышнею, пидъ черешнею....

Помалу, зъ смуткомъ.

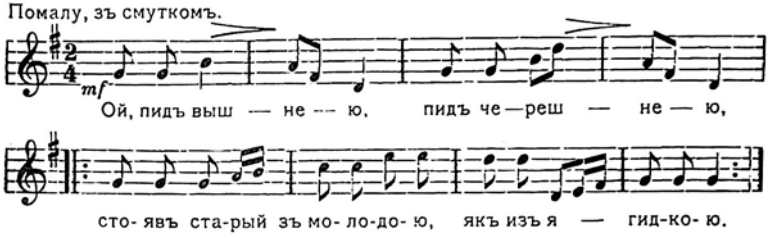

1. Ой, пидъ вышенькою, пидъ черешенькою,
   Стоявъ старый зъ молодою, якъ изъ ягидкою.
2. И просылася, и молылася:
   Пусты мене, старый диду, на вулыцю погулять.
3. Я и самъ не пиду, и тебе не пущу,
   Хочешъ мене старого покынуты самого.
4. Ой, не кыдай мене, мое серденятко,
   Куплю тоби хатку ище й синожатку,
   И ставокъ, и млынокъ, и вышневенькый садокъ.
5. Ой, не хочу я хаткы, а ни синожаткы,
   Ни ставка, ни млынка, ни вышневого садка.
6. Що ставокъ избижыть, а млынокъ изгорыть,
   А вышневенькый садокъ тай не вродыть ягидокъ.
7. А ты старый дидуга, изигнувся, якъ дуга,
   А я молоденька, гуляты раденька.

БУЛА СОБІ МАРУСЯ

Була собі Маруся,
Полюбила Петруся.

Приспівок.
Ой, лихо не Петрусь –
Біле личко, чорний ус!

Вітер віє горою,
Іде Петрусь за мною.
Приспівок.

Я з Петрусем стояла,
Прийти к собі прохала.
Приспівок.

Наварю я галушок
Та напечу пампушок.
Приспівок.

Наварила, напекла
Ні для кого, для Петра.
Приспівок.

Нема Петра, тільки Гриць,
Шкода моїх паляниць.
Приспівок.

Ой. за того Петруся
Била мене матуся.

33. Була соби Маруся....

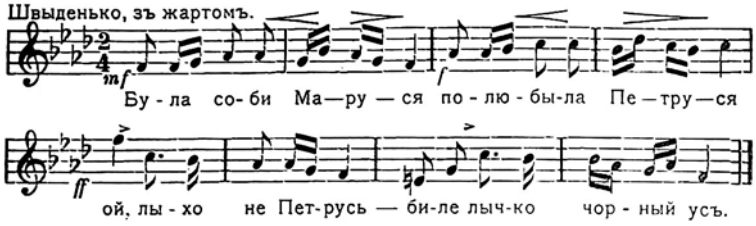

1. Була соби Маруся,
Полюбыла Петруся
Ой лыхо не Петрусь —
Биле лычко, чорный усъ!
2. Витеръ віе горою
Иде Петрусь зи мною
Ой, лыхо....
3. Я зъ Петрусемъ стояла,
Прыйты къ соби прохала.
Ой, лыхо....

Приспівок.

Ой, любила б Петруся,
Поговору боюся.
Приспівок.

А хоч буде поговір,
Таки буде Петрусь мій.
Приспівок.

ОЙ, КУМЕ, КУМЕ

Ой, куме, куме,
Добра горілка,
Вип'ємо, куме,
Для понеділка!

Складімось, куме,
Шагів по сорок.
Вип'ємо, куме,
Ще й у вівторок!

Наймимось, куме,
Пасти череду,
Вип'ємо, куме,
Ще й у середу!

Продаймо, куме,
Миски та ложки,
Вип'ємо, куме,
Ще й в четвер трошки!

Продаймо, куме,
Рябу телицю,
Вип'ємо, куме,
Ще й у п'ятницю!

Покиньмо, куме,
Всяку роботу,
Вип'ємо, куме,
Ще й у суботу!

34. Ой, куме, куме....

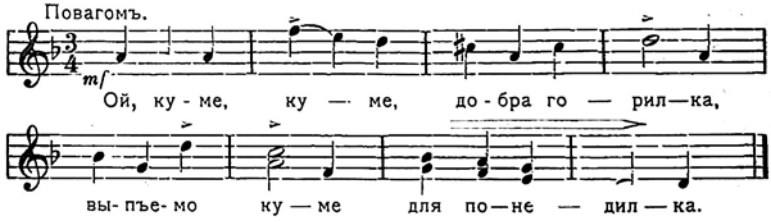

1. Ой, куме, куме,
Добра горилка,
Выпъемо, куме,
Для понедилка!

2. Складимось, куме,
Шагивъ по сорокъ,
Выпъемо, куме,
Щей у вивторокъ!

3. Наймимось, куме
Пасты череду,
Выпъемо, куме,
Ще й у пъятницю!

4. Продаймо, куме,
Мыскы та ложкы,
Выпъемо, куме,
Ще й въ четверъ трошкы!

5. Продаймо, куме,
Рябу телыцю,
Выпъемо, куме,
Ще й у недилю!

6. Покыньмо, куме,
Всяку роботу,
Выпъемо, куме,
Ще й у суботу!

7. Покыньмо, куме,
Всякее дило,
Выпъемо, куме,
Ще й у недилю!

8. Видъ понедилка,
До понедилка....
Выпъемо, куме,
Добра горилка!

Покиньмо, куме,
Всякеє діло,
Вип'ємо, куме,
Ще й у неділю!

Від понеділка,
До понеділка...
Вип'ємо, куме,
Добра горілка!

ВИЙШЛИ В ПОЛЕ КОСАРІ

Вийшли в поле косарі
Косить ранком на зорі.

Приспівок.
Гей, нуте, косарі, бо не рано почали.
Хоч не рано почали, так багато утяли!

До обіда покосили,
Гострі коси притупили,
Приспівок.

По обіді віддихали,
Потім коси поклепали.
Приспівок.

Ополудні гребли сіно
І в валочки клали щільно.
Приспівок.

А вечеря холодком,
Клали в копочки рядком.
Приспівок.

Завтра треба рано встати,
У стіжечки щоб покласти.
Приспівок.

Як стіжечки покінчаєм,
По-козацьки погуляєм.
Приспівок.

35. Выйшлы въ поле косари,

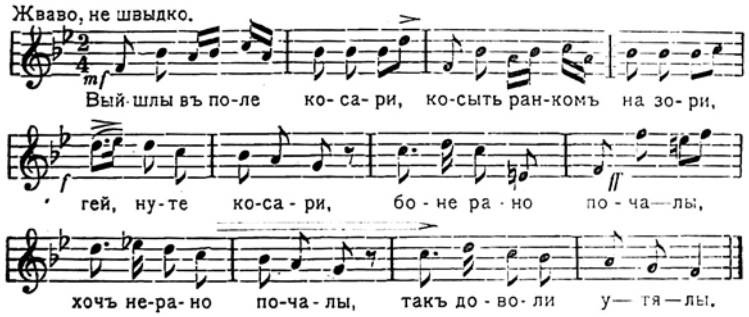

1. Выйшлы въ поле косари,
Косыть ранкомъ на зори,
Гей, нуте, косари, бо нерано почалы,
Хочъ не рано почалы, такъ багато утялы!
2. До обида покосылы,
Гостри косы прытупылы,
(Прыспивокъ).
3. По обиди виддыхалы,
Потимъ косы поклепалы,
(Прыспивокъ).

4. О полудни греблы сино,
И въ валочкы клалы щильно,
(Прыспивокъ).
5. А ввечери холодкомъ,
Клалы въ копочкы рядкомъ,
(Прыспивокъ).
6. Завтра треба рано встаты,
У стижечкы, щобъ покласты,
(Прыспивокъ).
7. Якъ стижечкы покинчаемъ,
По козацькы погуляемъ,
(Прыспивокъ).

ОЙ, СІЧ – МАТИ

Ой, Січ – мати, ой, Січ – мати.
А Великий Луг – батько!..
Гей, що в Лузі добре заробити,
Те у Січі пропити.

Та літає орел, та літає сизий
По високій високості.
Ой, плаче козак, плаче старесенький
Та по своїй молодості.

Ох, і молодосте, відрадосте.
На серденьку своя воля,
Що всі люде п'ють та гуляють,
Тільки моя бідна доляю

Літа мої молодії,
Де ви ся поділи?
Ой, чи в луги, чи в байраки
Геть від мене відлетіли.

Козацька здобиченька
Марно пропадає.
Тиждень козак заробляє,
За один день пропиває.

36. Ой, Сичъ — маты....

Помалу, зъ жалемъ.

Ой, Сичъ—ма—ты, ой, Сичъ ма — ты,

а Ве - лы — кый Лугъ бать — ко!... Гей, що въ Лу-зи

доб-ре за - ро - бы - ты, те у Си — чи про — пы — ты.

1. Ой, Сичъ—маты, ой, Сичъ—маты.
А Велыкый Лугъ—батько!...
Гей, що въ Лузи добре заробыты,
Те у Сичи пропыты.

2. Та литае орелъ, та литае сызый,
По высокій высокости.
Ой, плаче козакъ, плаче старесенькый
Та по своій молодости.

3. Охъ и молодосте, видрадосте,
На серденьку своя воля,
Що вси люде пъють та гуляють,
Тилькы моя бидна доля.

4. Лита мои молодыи,
Де вы ся подилы?
Ой, чы въ лугы, чы въ байракы
Геть видъ мене видлетилы.

5. Козацька здобыченька,
Марно пропадае,
Тыждень козакъ заробляе,
За одынъ день пропывае.

ТАМ, ДЕ ЯТРАНЬ КРУТО В'ЄТЬСЯ

Там, де Ятрань круто в'ється,
Де по каміню шумить.
Там дівчина, гей, як зветься:
Козак знає та й мовчить.

Ой, у полі криниченька.
В тій криниці б'є вода,
Там дівчина воду брала,
Чорнобрива, молода.

Даром, дівко, квітки сієш,
Вони тобі не зійдуть.
Даром батька, матір просиш,
Бо за мене не ддадуть.

Бо ти дівчина багата.
В тебе батько, мати є,
Двір великий, гарна хата.
Ще й у хаті всього є.

А я бідний сиротина.
Степ широкий – то ж мій сват,
Шабля й люлька – вся родина,
Сивий коник – то ж мій брат.

Нащо кому теє знати,
Де тесові ворота.
Нащо кому те питати,
З ким кохалась сирота.

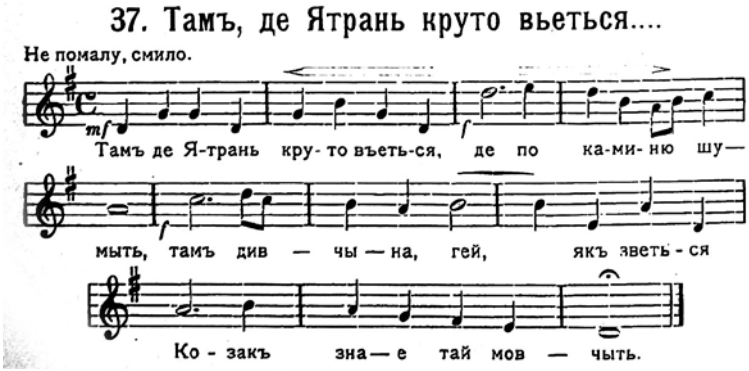

1. Тамъ, де Ятрань круто въеться,
Де по каминю шумыть,
Тамъ дивчына, гей, якъ зветься:
Козакъ знае тай мовчыть.

2. Ой, у поли крыныченька,
Въ тій крыныци бъе вода,
Тамъ дивчына воду брала
Чорнобрыва, молода.

Ой, ти, коню, коню чалий.
Де те времня, де той час,
Як ми всюди славу мали,
Як усюди знали нас?

А тепер понаїжджали
Усе польськії пани,
Із нас шкури поздирали
Та й пошили жупани.

ОЙ, У ПОЛІ ДВА ЯВОРИ

Ой, у полі два явори, третій зелененький,
Та занедужав у дорозі чумак молоденький.

Та занедужав у дорозі, прийшлось помирати.
Та просю ж, братці, всіх покірно, дайте неньці знати.

Та просю ж, братці, всіх покірно, дайте неньці знати,
Та нехай вийде на границю козака ховати.

Ой, як вийшла стара мати та й сина ховати,
Та повернула біле личко супроти сонечка.

Та оце ж тобі, мій синочку, тяжке-важке життя,
Що не шанував отця й неньку, таке ж тобі й пуття.

Та просю ж, мати, не гнівайте, хороше сховайте,
Та викопай, ненько моя, глибоку долину.

Та й нагорни, ненько моя, високу могилу,
Та посади, ненько моя, червону калину.

Та й почепи, ненько моя, червону хустину,
А щоб пішла славонька на всю Україну.

38. Ой, у поли два яворы....

Помалу, зъ смуткомъ.

Ой, у по — ли два я — во — ры

тре — тій зе — ле — нень — кый,

та за - не — ду — жавъ у до — ро — зи

чу - макъ мо — ло — ло — день — кый.

1. Ой, у поли два яворы, третій зелененькый,
Та занедужавъ у дорози чумакъ молоденькый.
2. Та занедужавъ у дорози, прыйшлось помираты,
Та просю жъ, братця, всихъ покирно, дайте неньци знаты.
3. Та просю жъ, братця, всихъ покирно, дайте неньци знаты,
Та нехай выйде на гряныцю козака ховаты.
4. Ой, якъ выйшла стара маты, тай сына ховаты,
Та повернула биле лычко, супроты сонечка.
5. Та оце жъ тоби, мій сыночку, тяжке-важке жыття,
Що не шановавъ отця й неньку, таке жъ тоби й пуття.
6. Та просю жъ, маты, не гнивайте, хороше сховайте,
Та выкопай, ненько моя, глыбоку долыну,
7. Тай нагорны, ненько моя, высоку могылу,
Та посады, ненько моя, червону калыну,
8. Тай почепы, ненько моя, червону хустыну,
А щобъ пишла славонька на всю Украину.

ОЙ, У САДУ ПІД КИСЛИЦЕЮ

Ой, у саду під кислицею
Сидів братик із сестрицею.

Що братічок а листи пише.
А сестриця та вишиває,

Сльоза сльозу та побиває.
Брат сестрицю та розпитує:

Чого, сестро, та гірко плачеш,
Десь ти своє горе бачиш.

Ой, як мені не плакати:
Одна мати породила,

Не ‘дним щастям наділила.
Тобі дала пару коней,

Пару коней та пару волів,
А мені дала дві голочки.

А мені дала дві голочки.
Дві голочки та дві ниточки.

Пусти, брате, у сусідочки.
Ой, не пущу у сусідочки,

В тебе, сестро, малі діточки.
Як буду я обідать сідати,

Будуть діти в миску заглядати.
Будеш, брате, обідать сідати,

39. Ой, у саду пидъ кислыцею....

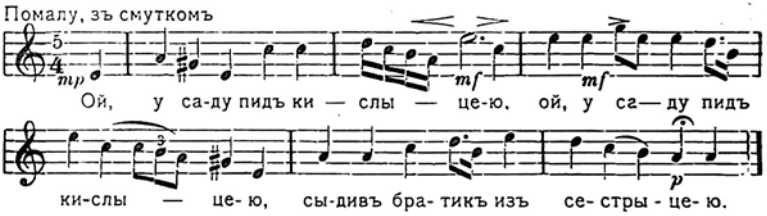

1. Ой, у саду пидъ кислыцею,
   Сыдивъ братикъ изъ сестрыцею.
2. Що братичокъ а лысты пыше,
   А сестрыця та вышывае,
   Сльоза сльозу та побывае.
3. Братъ сестрыцю та роспытуе:
   Чого, сестро, та гирко плачешъ,
   Десь ты свое горе бачышъ.

Буду дітей з хати виганяти.
Ох! Ідіть же ви, дітоньки. З хати,

Сідає дядько та обідати.
Пішли дітоньки блукаючи,

Свого батенька шукаючи.
Найшли в полі та копилоньку,

Батенькову та могилоньку.
Ой, батеньку наш ріднесенький,

Покинув ти нас малесеньких!
Що не вмієм ділонька робити,
Чужим людям ділом догодити.

СВІТИ, СВІТИ, МІСЯЦЮ

Світи, світи, місяцю, ще й ясна зоря,
Очищай доріженьку з села до села.

А на край села жила удова,
А в тієї вдівоньки дочка молода.

По світлоньці ходить, чеше волоса.
Голубою стьонжкою перев'язує.

Голубою стьонжкою перев'язує
І своїм подруженькам переказує.

Подружки-голубоньки, кайтесь по мені.
По синьому морю пливуть кораблі.

А у тих корабликах донські козаки.
А на тих козаченьках шапки пухові.

А в мого миленького похилилася.
А я молоденька зажурилася!

40. Свиты, свиты, мисяцю,

Помалу, журлыво.

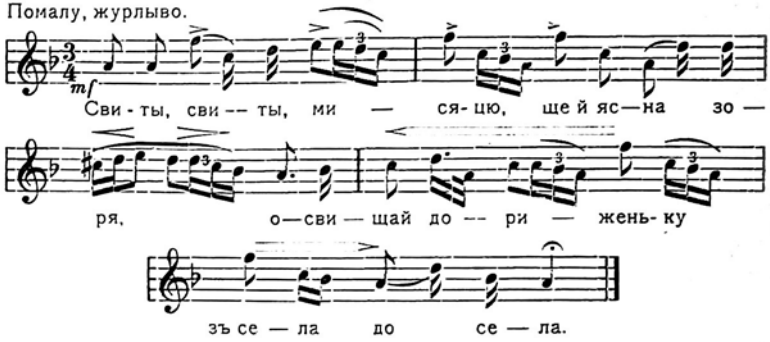

1. Свиты, свиты, мисяцю, ще й ясна зоря,
Освищай дориженьку зъ села до села.
2. А на край села жыла удова,
А въ тіеи вдивонькы дочка молода.
3. По свитлонци ходыть чеше волоса,
Голубою стьонжкою перевьязуе,
4. Голубою стьонжкою перевьязуе,
И своимъ подруженькамъ переказуе.
5. Подружкы голубонькы, кайтесь по мени,
По сыньому морю плывуть корабли.
6. А у тыхъ кораблыкахъ донськи козакы,
А на тыхъ козаченькахъ шапкы пухови.
7. А въ мого мыленького похылылася,
А я молоденька зажурылася!

ЗАЖУРИВСЯ ЧУМАЧИНА

Зажурився чумачина.
Що копієчки нема.
Сидить, лупає очима,
Як голодная сова.

У Адесі та в Черкесі
Много дєнєг заробив,
А в Полтаві зробив славу –
З один день прокутив.

Пив я водку, пив наливку,
Музикантов нанімав,
Та до того догулявся,
Що в поліцію попав.

41. Зажурывся чумачына....

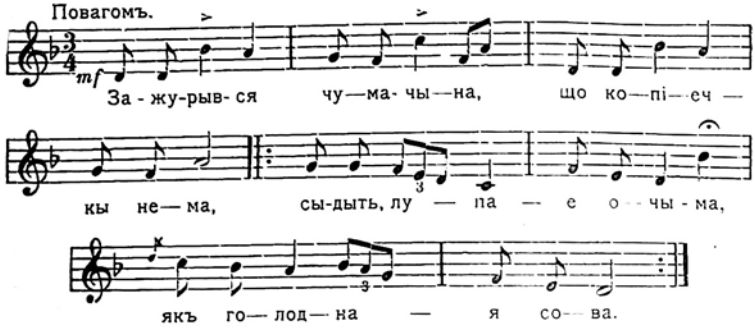

1. Зажурывся чумачына,
Що копіечкы нема,
Сыдыть, лупае очыма,
Якъ голодная сова.

2. У Адеси та въ Черкеси
Много денегъ заробывъ,
А въ Полтави зробывъ славу —
За одынъ день прокутывъ.

3. Пывъ я водку, пывъ налывку,
Музыканта нанимавъ,
Та до того догулявся,
Що въ полицыю попавъ.

ІЗ-ЗА ГОРИ СВІТ БІЛЕНЬКИЙ

Із-за гори світ біленький,
Десь поїхав мій миленький.
Десь поїхав та й немає,
Серце ж моє завмирає.

Очі чорні, як терночок,
Брови рівні, як шнурочок,
Личко біле, рум'янеє,
Серце ж моє коханеє.

Поки тебе не любила,
Спокійнище трохи жила,
А тепер я той день плачу,
Коли тебе не побачу.

Баламуте, бійся Бога,
Ти багатий, а я вбога.
Будеш мені докоряти,
Що я бідна,ти багатий.

Баламуте, бійся Бога,
Не вінчайся ти зі мною.
Не вінчайся ти зі мною,
Бо прокленеш свою долю.

Баламуте, вийди з хати,
Хочеш мене закохати,
Закохати та й забути.
Всі ви, хлопці, баламути.

Ой, ви хлопці баламути,
Баламути всього світа,
Баламути всього світа
Баламутять наші літа.

42. Изъ-за горы свитъ биленькый....

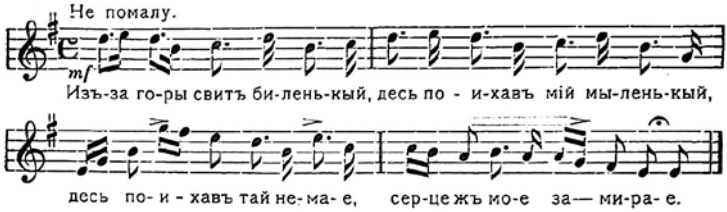

1. Изъ-за горы свитъ биленькый,
Десь поихавъ мій мыленькый,
Десь поихавъ тай немае,
Серце жъ мое замирае.

2. Очи чорни, якъ терночокъ,
Бровы ривни, якъ шнурочокъ,
Лычко биле, румъянее,
Серце жъ мое коханее.

3. Покы тебе не любыла,
Спокійнище трохы жыла,
А теперъ я той день плачу,
Колы тебе не побачу.

4. Баламуте, бійся Бога,
Ты багатый, а я вбога,
Будешъ мене докоряты,
Що я бидна, ты багатый.

5. Баламуте, бійся Бога,
Не винчайся ты зи мною,
Не винчайся ты зи мною,
Бо прокленешъ свою долю.

6. Баламуте, выйды зъ хаты,
Хочешъ мене закохаты,
Закохаты тай забуты,
Вси вы хлопци баламуты.

І СЬОГОДНІ ГОРОХ

І сьогодні горох, і учора горох.
Прийди, прийди, моє серденятко,
Поговоримо удвох.

І сьогодні куліш, і учора куліш,
Прийди, прийди, моє серденятко,
Мою душу потіш.

І сьогодні капуста, і учора капуста.
Прийди, прийди, моє серденятко,
Поцілую у вуста.

І сьогодні галушки, і учора галушки.
Прийди, прийди, моє серденятко,
На білі подушки.

43. И сьогодни горохъ....

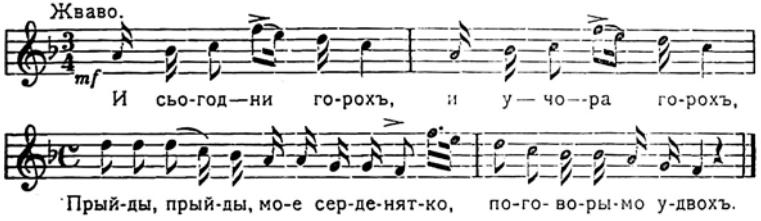

1. И сьогодни горохъ, и учора горохъ
Прыйды, прыйды, мое серденятко,
Поговорымо у двохъ.

2. И сьогодни кулишъ, и учора кулишъ,
Прыйды, прыйды, мое серденятко,
Мою душу потишъ.

3. И сьогодни капуста, и учора капуста,
Прыйды, прыйды, мое серденятко,
Поцилую у вуста.

4. И сьогодни галушкы, и учора галушкы,
Прыйды, прыйды, мое серденятко,
На били подушкы.

ПОЛЮБИЛА КОВАЛЯ

Полюбила коваля,
Та й недоля моя!
Я ж думала кучерявий,
Аж і чуба нема.

Полюбила панича
Петра Павловича,
Та й не знаю, що робить:
Чи покинуть, чи любить?

Та й не знаю, що робить:
Чи покинуть, чи любить?
Покинути жаль буде:
Судитимуть нас люди.

Ти не піп, ти не дяк,
Не цілуй мене так,
Нехай мене поцілує
Запорозький козак.

Не ховайте, попи.
Не ховайте, дяки,
Нехай мене поховають
Запорозькі козаки.

44. Полюбыла коваля....

Жваво и швыдко.

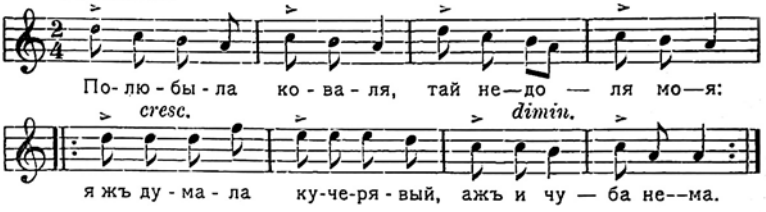

1. Полюбыла коваля,
Тай недоля моя!
Я жъ думала кучерявый,
Ажъ и чуба нема.

2. Полюбыла паныча,
Петра Павловыча,
Тай не знаю, що робыть:
Чы покынуть, чы любыть?

3. Тай не знаю, що робыть:
Чы покынуть, чы любыть?
Покынуты жаль буде:
Судытымуть насъ люде.

4. Ты не пипъ, ты не дякъ,
Не цилуй мене такъ,
Нехай мене поцилуе
Запорожськый козакъ.

НА ВУЛИЦІ НЕ БУЛА

На вулиці не була,
Конопельки терла,
Побачила джигуна,
Трохи я не вмерла.

Та вже була вмерла,
Стали хоронити,
Побачила джигуна,
Стали говорити.

Ой, джигуне, джигуне,
Який ти ледащо,
Ведуть тебе до пана,
Сам не знаєш за що.

Тоді будеш знати,
Як будуть каратиб
І на руки, і на ноги
Диби надівати.

Що на руки диби,
На ноги диб'ят,а
Оце ж тобі, джигуне,
Хороші дівчата.

Що на руки диби,
На ноги дибиці,
Оце ж тобі, джигуне,
Гарні молодиці.

45. На вулыци не була....

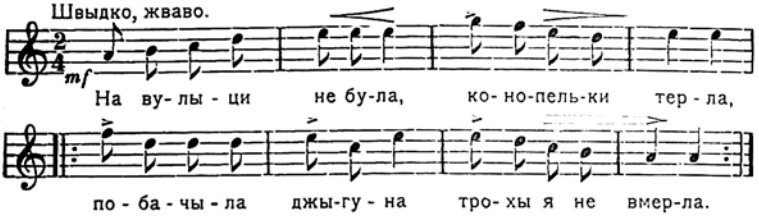

1. На вулыци не була,
Конопелькы терла,
Побачыла джыгуна
Трохы я не вмерла.

2. Та вже була вмерла,
Сталы хороныты,
Побачыла джыгуна,
Стала говорыты.

3. Ой, джыгуне, джыгуне,
Якый ты ледащо,
Ведуть тебе до пана,
Самъ не знаешъ за що.

4. Тоди будешъ знаты,
Якъ будуть караты:
И на рукы, и на ногы,
Дыбы надиваты.

5. Що на рукы дыбы,
На ногы дыбъята,
Оце жъ тоби, джыгуне,
Хороши дивчата.

6. Що на рукы дыбы,
На ногы дыбыци,
Оце жъ тоби, джыгуне,
Гарни молодыци.

ОЙ, ТИ, МІСЯЦЮ-ЗОРЕ

Ой, ти, місяцю-зоре, ти світи на все поле,
Там десь моя миленькая та пшениченьку поле.

Пшениченьку поле, кукіль вибирає,
Кукіль вибирає, на сонечко поглядає.

46. Ой, ты, мисяцю-зоре....

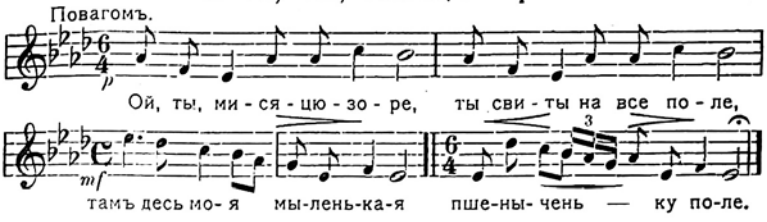

1. Ой, ты, мисяцю-зоре, ты свиты на все поле,
   Тамъ десь моя мыленькая та пшеныченьку поле.
2. Пшеныченьку поле, кукиль выбирае,
   Кукиль выбирае, на сонечко поглядае....

ТИХА ВОДА БЕРЕЖЕЧКИ ЗНОСИТЬ

Тиха вода, тиха вода
Бережечки зносить,
Молодий козак, молодий козак
Полковника просить:

Пусти мене, полковнику,
Із війська додому,
Бо вже скучила, бо вже змучилась
Дівчина за мною.

Ой. рад би я пустить тебе,
Так довго ти будеш.
Напийсь води холодної –
Дівчину забудеш.

Пив я воду, пив холодну,
Та й не забуваю,
Поки жив буду, не забуду,
Кого я кохаю.

Що Марушка, моя душка,
Хто не гляне – ахне,
Пішов би я її сватать,

Дак гарбузом пахне.
Що хороша, як та рожа,
Голос солов'їний,
Як же мені не любити,
Боже мій єдиний.

47. Тыха вода бережечкы зносыть....

Помалу, журлыво.

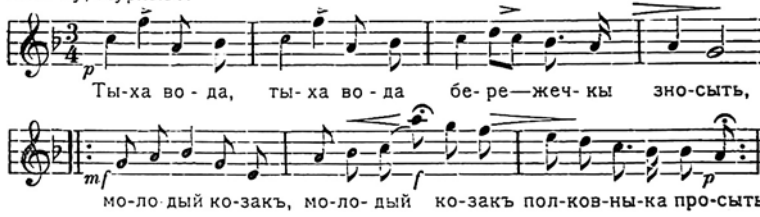

1. Тыха вода, тыха вода
Бережечкы зносыть,
Молодый козакъ, молодый козакъ,
Полковныка просыть:

2. Пусты мене, полковныку,
Изъ війська додому,
Бо вже скучыла, бо вже змучылась
Дивчына за мною.

ІЗ-ЗА ГОРИ СНІЖОК ЛЕТИТЬ

Із-за гори сніжок летить,
А в долині козак лежить.

Закрив очі китайкою,
А ніженьки нагайкою.

Що в головах ворон кряче,
А в ніженьках коник скаче.

Не скач, коню, надо мною,
Не бий землі під собою.

Бо ти землі не доб'єшся,
З моря води не нап'єшся.

Ой, їдь, коню, дорогою,
Дорогою широкою,

Щоб татари не здігнали,
Сіделечка не здійняли.

Бо сідельце не простееє,
Все срібнеє, золотеє.

Та прибіжиш під батьків двір,
Та вдариш об частокіл.

Вийде батько, розсідлає,
А матінка розпитає.

Ой, конику вороненький,
Ой, де ж мій син молоденький?

Не плач, мати, не журися,
Бо вже твій син оженився.

48. Изъ-за горы снижокъ летыть....

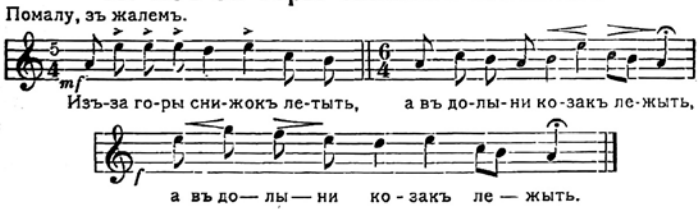

1. Изъ-за горы снижокъ летыть,
   А въ долыни козакъ лежыть.
2. Закрывъ очи кытайкою,
   А ниженькы нагайкою.
3. Що въ головахъ воронъ кряче,
   А въ ниженькахъ конькъ скаче.
4. Не скачъ, коню, нади мною,
   Не бый земли пидъ собою.
5. Бо ты земли не добъесся,
   Зъ моря воды не напъесся.
6. Ой, йидь, коню, дорогою,
   Дорогою шырокою.

Та взяв собі паняночку-
В чистім полі земляночку.

Візьми, мати, піску жменю
Та посієш на каменю.

Ой, коли той пісок зійде,
Тоді твій син з війська прийде.

Нема піску, нема сходу,
Нема сина із походу.

ЗА НІМАН ІДУ Я

За Німан іду я,
Ой, коню мій, коню,
Заграй підо мною!
Дівчино, прощай!

За Німан ідеш ти,
Мене покидаєш,
Чого ж ти там, милий,
Чого ти бажаєш?

Іду я туди,
Де роблять на диво
Червонеє пиво
З крові супостат.

Чи вже ж ти задумав
Тим пивом зажиться,
Чи зо мною, милий,
Навік розлучиться?

Візьми моє серце,
Випий мою кров,
Та тільки не кидай
За щиру любов!

49. За Нимань иду я....

Не швыдко, зъ жалемъ.

mp

За Ни-мань и — ду я, ой, ко—ню мій ко—

ню, за— грай пи-до- мно — ю! див-чы — но, про — щай!

mf

За Ни-мань и—дешъ ты ме—не по-кы — да- ешъ, чо-го жъ

ты тамъ, мы— лый, чо — го ты ба—

cresc.

жа-ешъ? хи—ба то—би кра - ща

чу- жа сто - ро — на рид — ни— ще, мы - ли —

ще сво — е — и не — ма.

p

1. За Нимань иду я,
Ой, коню мій, коню,
Заграй пидо мною!
Дивчыно, прощай!
За Нимань идешъ ты
Мене покыдаешъ,
Чого жъ ты тамъ мылый,
Чого ты бажаешъ?

Дівчино, не плач,
Не рви мого серця,
Як пир той минеться,
Повернусь назад.

Та вже ж тобі, милий,
Назад не вертаться,
Там тобі, серденько,
Навік ізостаться.
Дивись, під тобою
Кінь чогось поник.
В зеленому гаю
Заснеш ти навік.

Як ворон до тебе
В віконце закряче,
З-за моря прискаче
Козаченько твій.

Як явір зелений
Голівоньку схилить,
Закує зозуля,
Застогне діброва,
І кінь під тобою
Спіткнеться, впаде –
Тоді вже не буде
На світі мене.

Хиба тоби краща
Чужа сторона?...
Мылище, риднище
Своеи нема.

2. Иду я туды,
Де роблять на дыво
Червонее пыво
Зъ кровы супостатъ.
Чы вже жъ ты задумавъ
Тымъ пывомъ зажыться,
Чы зи мною, мылый,
На викъ розлучыться?
Визьмы мое серце,
Выпый мою кровъ,
Та тилькы не кыдай
За щыру любовъ!

3. Дивчыно, не плачъ,
Не рвы мого серця,
Якъ пыръ той мынеться,
Повернусь назадъ.
Та вже жъ тоби, мылый,
Назадъ не вертаться,
Тамъ тоби, серденько,
На викъ изостаться.
Дывысь, пидъ тобою
Кинь чого-сь понькъ,
Въ зеленому гаю
Заснешъ ты на викъ.

НА ТАРІЛЦІ ТРИ ЛИНИ

На тарілці три лини,
Прийди, серце, прилини.
Прийди, прилини,
До серденька пригорни.

Чумарочка рябесенька,
Пригортайся злегесенька.
Той мене пече, ріже,
Що не люблю – ввічі лізе.
Той мене порива,
Кого люблю та й нема.

Було в мене троє перснів,
Та всі розкотились,
Було в мене три женихи,
Та всі показились.

Один оженився,
Другий утопився,
А третього чорти взяли,
Щоб не волочився.

Ой, не ходи по льоду,
Бо завалишся,
Чи ти ж мене вірно любиш,
Чи ти чванишся?

Як я тебе не люблю,
Скарай мене, Боже,
Буду тебе цілувать,
Поки сон не зможе.

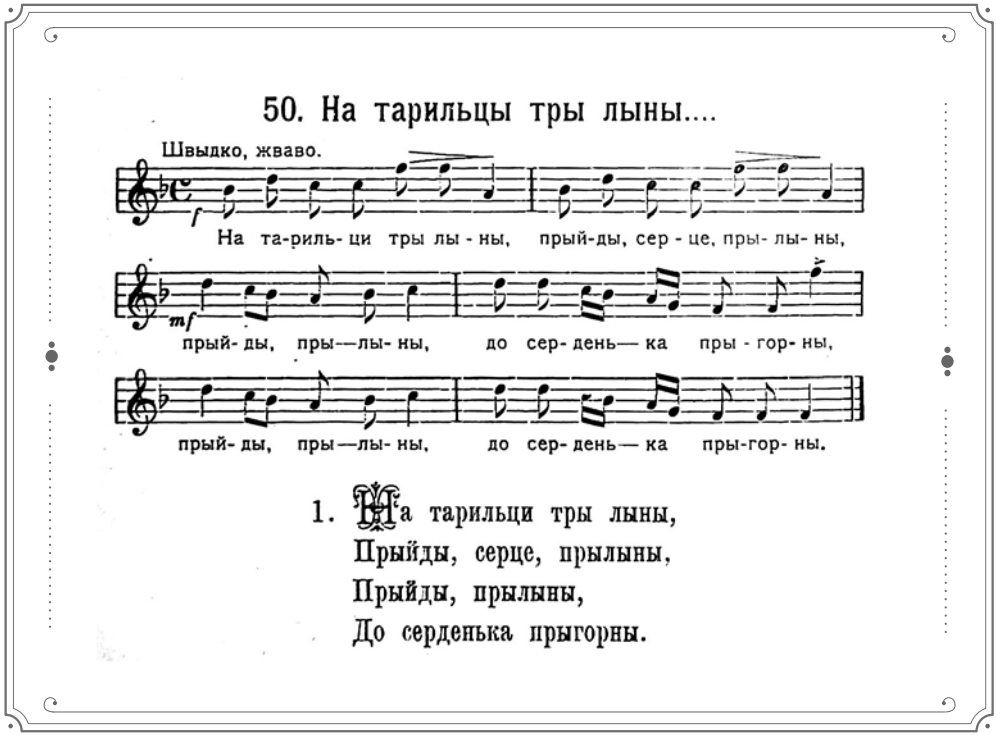

І націловався,
І намиловався,
Як у саду соловей
Та й нащебетався.

Соловейко щебетав,
Зозуля кувала.
Бодай же ти не діждав,
Щоб я ціловала.

ОЙ, ТИ МАТИ МОЯ

Ой, ти мати моя.
А я доня твоя.
Оддала ж ти мене
У чужу сторону,

На чужу сторону,
У велику сем'ю,
А велика сем'я
Усе п'є та гуля.

А велика сем'я,
Як обідать сіда,
А мене молоду
Посилають по воду.

По водицю ішла,
Як голубка, гула,
А з водицею ішла,
Умивалася.

А з водицею ішла,
Умивалася,
Шитим білим рукавом
Утиралася.

Шитим білим рукавом
Утиралася,
В передничне вікно
Видивлялася.

В передничне вікно
Видивлялася.
Що у хатігомонять,
Прислухалася.

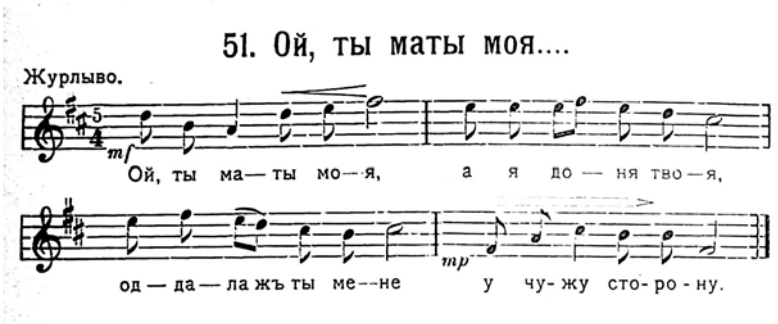

А у хаті гомонять,
То про мене оворять,
То про мене говорять,
Мого мужа бранять.

Мого мужа бранять,
Мене бити велять.
А мій муж говорить:
Нащо мою жону бить?

Нащо мою жону бить?
Вона вміє все робить,
Вона й шиє,пряде,
Ще й вас матір'ю зве.

Вона й топить, варить,
Ще й у церкву ходить.
Нащо було її брать,
Як тепера ображать?

Нащо було її брать,
Як тепера ображать,
Аби чужій дитині
Тільки світ зав'язать.

ОЙ, ЛИШКО Ж МЕНІ

Ой,лишко ж мені.
Цить, серденько, мовчи.
Полюбив я чорні очі,
А тепер хоч гвалт кричи.

Чорні очі, як дві свічки,
Не дивіться так на рік,
Через вас пойду на море,
То важкий вам буде гріх.

І не їв би, і не спав би.
Все на душі: ох та ох!
Зовсім би я дурний став би,
Так серденько тьох да тьох.

52. Ой, лышко жъ мини....

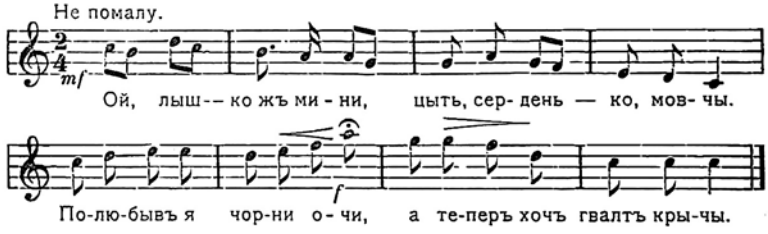

1. Ой, лышко жъ мини,
Цыть, серденько, мовчы,
Полюбывъ я чорни очи,
А теперъ хочъ гвалтъ крычы.
2. Чорни очи, якъ дви свичкы,
Не дывиться такъ на рикъ,
Черезъ васъ пойду на море,
То вамъ буде тяжкый грихъ.
3. И не йивъ бы, и не спавъ бы,
Все на думци: охъ та охъ!
Зовсимъ бы я дурный ставъ бы
Такъ серденько тьохъ да тьохъ.

ОЙ, ІЗІЙДУ, ЗІЙДУ

Ой, ізійду, зійду
На гору крутую.
Та стану я подивлюся
На долю людськую.

Риба-щука грає
Та й долю має,
А я бідний, безталанний
Без долі вродився.

Над річкою стою,
На неї дивлюся.
Тільки мене думки зносять:
Піду – утоплюся!

Не топися, козаче,
Бо душу загубиш,
З нею треба в світі жити,
Хоч її не любиш.

53. Ой, изійду зійду....

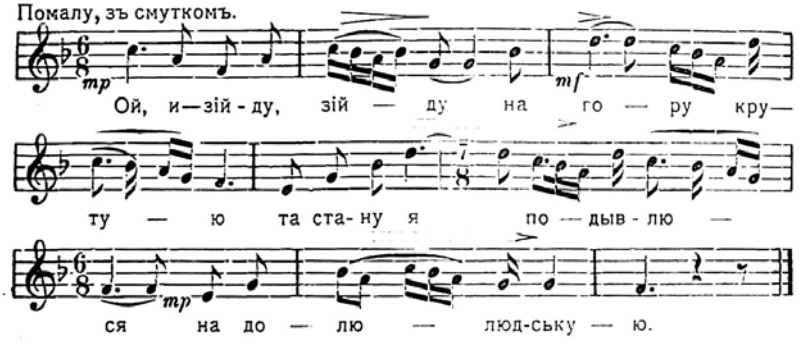

1. Ой, изійду, зійду
На гору крутую
Та стану я подывлюся.
На долю людськую,

2. Рыба-щука грае,
Тай та долю мае,
А я бидный, безталанный
Безъ доли вродывся.

3. Надъ ричкою стою
На неи дывлюся
Таки мене думкы зносять:
Пиду — утоплюся!

4. Не топысь, козаче,
Бо душу загубышъ,
Зъ нею треба въ свити жыты,
Хочъ іи не любышъ.

ОЙ, ДОКІЛЬ Я НЕЩАСЛИВИЙ

Ой, докіль я, нещасливий
Буду так нудиться?
Пора ж мені, молодому,
Давно ожениться!

Вже минуло аж три роки,
Як я закохався,
Якби ж був знав своє горе,
То лучче б не знався.

Як не бачу її тиждень,
То за год щитаю,
Як побачу, то й то горе,
Що сказать – не знаю.

Сказав би я: люблю тебе.
Ти скажеш: я знаю.
Назвав би я голубкою.
Так долі не маю.

Назвав би я голубкою,
Та ще і своєю,
Не буть тобі, моя мила,
Ніколи моєю.

Пливе човен без весельця,
К берегу завертає.
Ніхто човником не править,
Хвиля підганяє.

54. Ой, докиль я, нещаслывый....

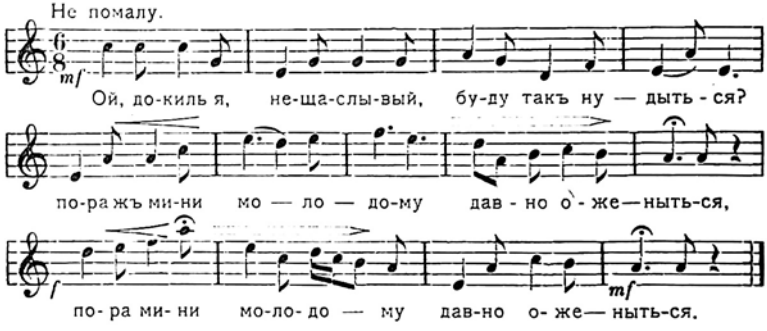

1. Ой, докиль я, нещаслывый,
Буду такъ нудыться?
Пора жъ мини, молодому,
Давно оженыться!

2. Вже мынуло ажъ тры рокы,
Якъ я закохався,
Якъ бы жъ бувъ знавъ свое горе,
То лучче бъ не знався.

3. Якъ не бачу ін тыждень,
То за годъ щытаю,
Якъ побачу, то й то горе,
Що сказать — не знаю.

4. Сказавъ бы я: „люблю тебе“,
Ты скажешъ: я знаю,
Назвавъ бы я голубкою,
Такъ доли не маю.

Тому човнику байдуже,
Чи хвиля, чи тихо,
Він дерево, він не знає,
Що в світі за лихо.

До бережка причалився,
Там зостановився,
Нікого там не знайшлося,
Кому би згодився.

А я бачу і все чую,
Та світом нуджуся,
Ой, піду я світ за очі,
Та вже не вернуся.

Не будуть мене ховати,
Де лежить мій батько,
Де лежить брат з сестрою.
Де лежить і дядько.

Не будуть по мені звонити
І ховать з попами,
Не буде йти за труною
Моя стара мати.

Не буде йти за труною
Моя стара мати,
Не знатиме, де син умер,
Не буде плакати.

5. Назвавъ бы я голубкою
Та ще и своею,
Не буть тоби, моя мыла,
Николы моею.

6. Плыве човенъ безъ весельця,
Къ берегу звертае,
Нихто човныкомъ не правыть,
Хвыля пидганяе.

7. Тому човныку байдуже:
Чы хвыля, чы тыхо,
Винъ дерево, винъ не знае,
Що въ свити за лыхо.

8. До берижка прычалывся,
Тамъ зостановывся,
Никого тамъ не знайшлося,
Кому бъ винъ згодывся.

9. А я бачу и все чую
Та свитомъ нужуся,
Ой, пиду я свитъ за очи,
Та вже не вернуся.

10. Не будуть мене ховаты
Де лежыть мій батько,
Де лежыть братъ изъ сестрою,
Де лежыть и дядько.

11. Не будуть по мени звоныты
И ховать зъ попамы,
Не буде йты за труною,
Моя стара маты.

12. Не буде йты за труною
Моя стара маты,
Не знатыме, де сынъ умеръ,
Не буде плакаты.

ОЙ, СІВ ПУГАЧ НА МОГИЛІ

Ой, сів пугач на могилі
Та й крикнув він «пугу!».
Чи не дасть Бог козаченькам
Хоч на час потуги.

Наші шаблі заржавіли,
Мушкети без курків,
А ще серце козацькеє
Не боїться турків.

Ой, колись ми панували,
А тепер не будем,
Того щастя, теї слави
Повік не забудем.

55. Ой, сивъ пугачъ на могыли....

Журлыво, повагомъ.

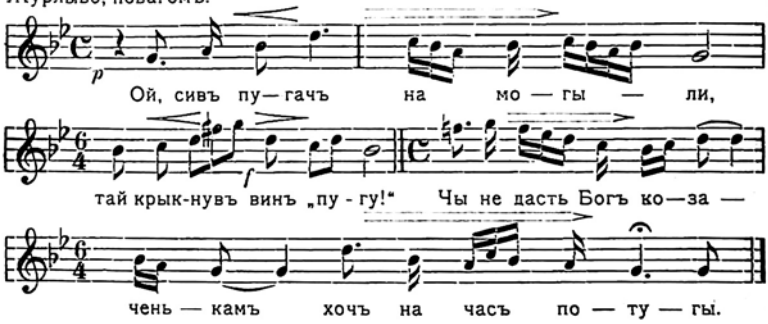

1. Ой, сивъ пугачъ на могыли,
Тай крыкнувъ винъ „пугу!“
Чы не дасть Богъ козаченькамъ,
Хочъ на часъ потугы.

2. Наши шабли заржавилы,
Мушкеты безъ куркивъ,
А ще серце козацькее
Не боиться туркивъ.

3. Ой, колысь мы панувалы,
А теперъ не будемъ
Того щастя, теи славы
По викъ не забудемъ.

ОЙ, ПОПЛИВ, ПОПЛИВ

Ой, поплив, поплив,
Серденько моє,
За тихою за водою,
Шапочки не зняв,
Рученьки не дав,
Не попрощався,
Серденько, зі мною.

Ой, коли б так там тобі,
Як тепер мені.
Сяя біда та й докучила.
Ти б коня добув,
До мене прибув,
Щоб же я
Не скучила.

56. Ой, поплывъ, поплывъ....

Зъ жалемъ.

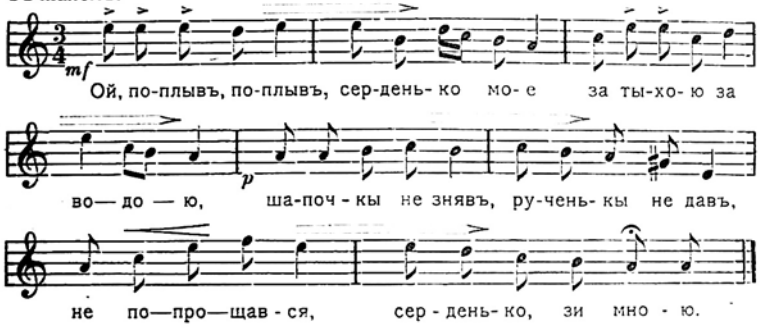

1. Ой, поплывъ, поплывъ
Серденько мое
За тыхою, за водою,
Шапочкы не знявъ,
Рученькы не давъ,
Не попрощався,
Серденько, зи мною.

2. Ой, колы бъ такъ тамъ тоби,
Якъ теперъ мини,
Сяя бида тай докучыла,
Ты бъ коня добувъ,
До мене прыбувъ,
Щобъ же я
Не скучыла.

ШУМИТЬ, ГУДЕ ДУБРІВОНЬКА

Шумить, гуде дубрівонька,
Плаче, тужить дівчинонька,
Плаче, тужить і ридає.
Долю свою проклинає.

Ой, ти, доле нещаслива.
Чом ти мене не втопила?
Лучче було б утопити,
Ніж із милим розлучити.

За річкою, за бистрою
Кохався я з дівчиною.
Що ж по тому, що кохаю,
Коли в неї не буваю?

Боже, з неба високого
Глянь на мене молодого.
Боже. З неба, тебе прошу,
Дай дівчиноньку хорошу.

Боже, з неба високого
Глянь на мене молодого
Знеси ж мене в хати тії,
Де дівчата молодії.

Чи я в полі уродився,
Чи у лісі охрестився,
Чи у лісі, чи у полі,
Що не дав Бог мені долі?

Ой, піду ж я утоплюся
Або об камінь розіб'юся.
Нехай люде теє знають,
Як з кохання помирають.

57. Шумыть, гуде дубривонька....

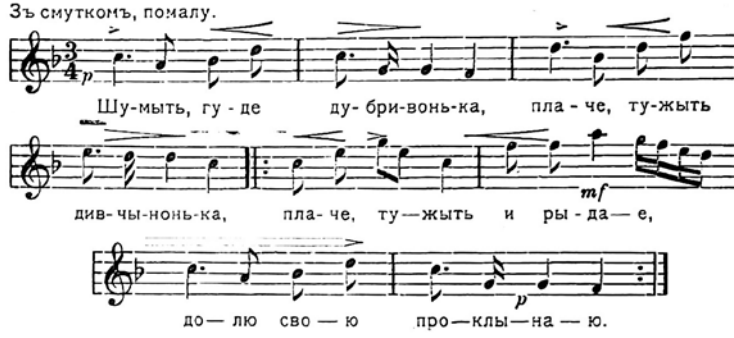

1. Шумыть, гуде дубривонька,
Плаче, тужыть дивчыноньки,
Плаче, тужыть и рыдае,
Долю свою проклынае.

2. Ой, ты, доле нещаслыва,
Чомъ ты мене не втопыла,
Лучче було бъ утопыты,
Нижъ изъ мылымъ розлучыты.

3. За ричкою, за быстрою,
Кохався я зъ дивчыною,
Що жъ по тому, що кохаю,
Колы въ неи не буваю.

4. Боже, зъ неба высокого,
Глянь на мене молодого,
Боже зъ неба, — тебе прошу, —
Дай дивчыноньку хорошу.

5. Боже, зъ неба высокого,
Глянь на мене молодого,
Знеесы жъ мене въ хаты тыи,
Де дивчата молодыи.

ОЙ, ТИ, ДІВЧИНО ЗАРУЧЕНАЯ

Ой, ти, дівчино, зарученая,
Чого ж ти ходиш засмученая?
Ой, хожу, хожу засмученая,
Що не за тебе зарученая.

Ой, ти, дівчино, словами блудиш.
Сама не знаєш, кого ти любиш.
Ой, знаю, знаю, кого кохаю,
Тільки не знаю, з ким жити маю.

Ой, знаю, знаю, із ким кохаюсь,
Тільки не знаю,з ким ізвінчаюсь.
Вийду на поле,гляну на море,
Сама я бачу, що мені горе.

Сама я бачу, чого я плачу:
Свого милого в вічі не бачу.
Буду стояти на тім камені,
Поки не прийде милий до мене.

Буду терпіти велику муку,
Поки не скаже: дай, серце, руку.
Вийду на поле, на ту мураву,
Де я з миленьким мала забаву.

З ріжного цвіту вінки сплітала,
Біленьким личком всіх чарувала.
Ти присягався передо мною
Буть моїм мужем, а я жоною.

58. Ой, ты, дивчыно зарученая....

Помалу, зъ смуткомъ.

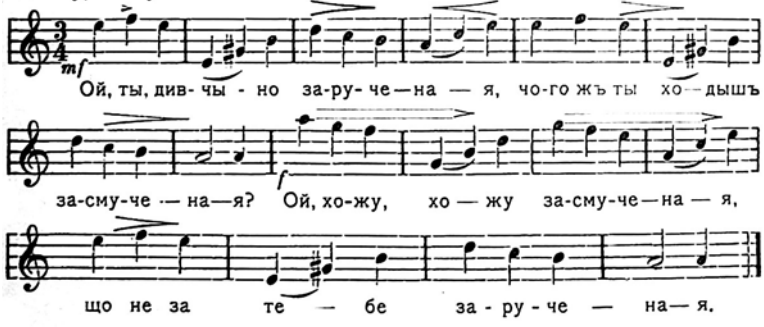

1. Ой, ты, дивчыно, зарученая,
Чого жъ ты ходышъ засмученая?
Ой, хожу, хожу засмученая —
Що не за тебе зарученая.

2. Ой, ты, дивчыно, словамы блудышъ,
Сама не знаешъ, кого ты любышъ.
Ой, знаю, знаю, кого кохаю,
Тилькы не знаю, зъ кымъ жыты маю.

3. Ой, знаю, знаю, изъ кымъ кохаюсь,
Тилькы не знаю, зъ кымъ извинчаюсь.
Выйду на поле, гляну на море,
Сама я бачу, що мини горе.

4. Сама я бачу, чого я плачу:
Свого мылого въ вичы не бачу.
Буду стояты на тимъ камени,
Покы не прыйде мылый до мене.

5. Буду терпиты велыку муку,
Покы не скаже: дай, серце, руку.
Выйду на поле на ту мураву,
Де я зъ мыленькымъ мала забаву.

Не щира була присяга твоя.
Тепер не мій ти, а я не твоя.
Буду казати світу цілому.
Щоб він не вірив ніде й нікому.

Бо я самая теє зазнала.
Коли невірного вірно кохала.
Кого любила, той за дверима,
Кого не знала, мужом назвала.

Ой, ти , дівчино, чарівниченько,
Причарувала моє серденько.
Причарувала тіло і душу.
Тепер тебе я любити мушу.

Якби ж ти так знав
З сіней до хати,
Як я умію всіх чаровати.

У мене чароньки – чорні брівоньки,
Моя принада – сама молода.
У мене чароньки завжди готові:
Білеє личко і чорні брови.

5. Буду терпиты велыку муку,
Покы не скаже: дай, серце, руку.
Выйду на поле на ту мураву,
Де я зъ мыленькымъ мала забаву.

6. Зъ рижного цвиту винкы зплитала,
Биленькымъ лыченькомъ всихъ чарувала.
Ты прысягався передо мною
Буть моимъ мужомъ, а я жоною.

7. Не щыра була прысяга твоя,
Теперъ не мій ты, а я не твоя.
Буду казаты свиту цилому,
Щобъ винъ не вирывъ нигде й никому.

8. Бо я самая тее зазнала,
Колы невирного вирно кохала.
Кого любыла, той за дверыма,
Кого не знала, мужомъ назвала.

9. Ой, ты, дивчыно чаривныченько,
Прычаровала мое серденько.
Прычаровала тило и душу,
Теперъ тебе я любыты мушу.

10. Якъ бы жъ ты такъ знавъ зъ синей до хаты,
Якъ я умію всихъ чароваты.

11. У мене чаронькы — чорни бривонькы,
Моя прынада — сама молода.
У мене чаронькы завжды готови:
Билее лыченько и чорныи бровы.

ОЙ, ДУБ-ДУБА-ДУБА-ДУБА

Ой, дуб-дуба-дуба-дуба,
Дівчино моя люба,
Набрехали на мене,
Що я ходив до тебе.
Хвикги, микги даровав.
А витрішки продавав...
Попід тином біля саду.
А за нею її мати
Біжить дівку переймати:
Вернись, каже, чи не чуєш,
Куди ж це ти чимчикуєш?
На вулицю, моя мати,
З парубками танцьовати...
Танцьовала, дріботіла,
Поки сама не схотіла.
Прокинулась та й по хаті
Давай знову танцьовати...
По базару ходила,
Черевички купила.
Сюди, хлопці, всі до мене,
Чорні брівки у мене.
Нехай тобі лихо з ними,
Нащо маниш нас ти ними?
Якби вас я не любила,
То й до вас би не ходила.

59. Ой, дубъ-дуба-дуба-дуба....

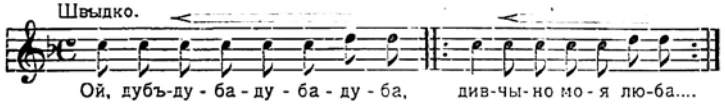

Ой, дубъ-дуба-дуба-дуба,
Дивчыно моя люба,
Набрехалы на мене,
Що я ходывъ до тебе,
Хвыкги, мыкги даровавъ,
А вытришкы продававъ....
По-пидъ тыномъ биля саду,
А за нею іи маты,
Бижыть дивку перейматы:
Вернысь, каже, чы не чуешъ,
Куды жъ це ты чымчыкуешъ?
На вулыцю, моя маты,
Танцьовала, дриботила,
Покы сама не схотила,
Прокынулась тай по хати
Давай знову танцьоваты....
По базару ходыла,
Черевычкы купыла,
Сюды, хлопци, вси до мене,
Чорни бривкы у мене,
Нехай тоби лыхо зъ нымы,
Нащо манышъ насъ ты нымы.
Якъ бы васъ я не любыла,
Той до васъ бы не ходыла.

ПРОПАЛА НАДІЯ, ЗАБИЛОСЯ СЕРЦЕ

Пропала надія, забилося серце,
Заплакали очі мої..
Любив я дівчину, та й та ізмінила.
Ой, горенько в світі мені.

Якби ж вона знала любов мою щиру.
Вона б не кидала мене.
Любила б, кохала, як мати дитину,
Ще й серце б віддала своє.

А то десь далеко з другим ти жартуєш,
За мене забула зовсім.
А я сиротина, сиджу та сумую,
Не сплю і нічого не їм.

Якби вона знала,що сонце без неї
Не світить мені, як другим,
Вона б спам'яталась, мене полюбила б,
Щасливі були б ми зовсім.

Якби вона знала, що в світі без неї
Нема чого жити мені,
Вона б не цуралась мене, бідолахи,
І кинула б жарти свої.

Тепер все пропало, Течуть з очей сльози.
І серце щемить та болить.
Піду утоплюся в глибокій криниці,
Не буду я більше вже жить.

Або як повішусь на тій гіллячині,
Що в неї в садочку росте,
Умру я, нещасний, за тебе, дівчино,
І гріх тобі буде за те.

60. Пропала надія, забылося серце....

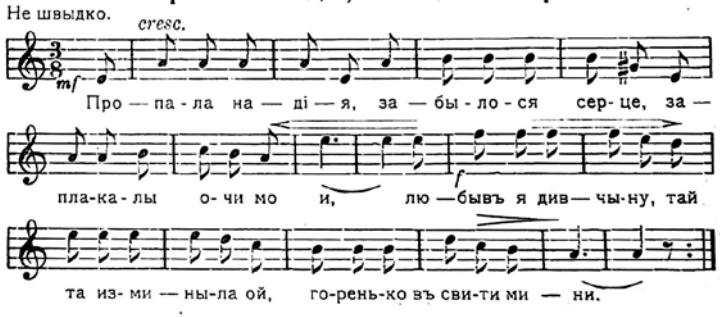

1. Пропала надія, забылося серце,
Заплакалы очи мои,
Любывъ я дивчыну, тай та изминыла.
Ой, горенько въ свити мини.

2. Якъ бы жъ вона знала любовъ мою щыру,
Вона бъ не кыдала мене,
Любыла бъ, кохала, якъ маты дытыну,
Ще й серце бъ виддала свое.

3. А то десь далеко зъ другымъ ты жартуешъ,
За мене забула зовсимъ,
А я сыротына сыжу та сумую,
Не сплю и ничого не имъ.

4. Якъ бы вона знала, що сонце безъ неи
Не свитыть мини, якъ другымъ,
Вона бъ спамъяталась, мене полюбыла бъ,
Щаслыви булы бъ мы зовсимъ.

5. Якъ бы вона знала, що въ свити безъ неи
Нема чого жыты мини,
Вона бъ не цуралась мене, бидолахы,
И кынула бъ жарты свои.

ПРОПАЛА НАДІЯ, РОЗБИЛАСЬ СУЛІЯ

Пропала надія, розбилась сулія,
З горілкою повна була.
А випить хотілось, та, знать, не судилось.
Ой, що ж тепер в світі робитиму я?

Якби я був знав ту лихую годину,
Не ставив би її на печі.
Прокляту котяку чорти десь приперли.
Ой, горенько в світі мені.

Тепер над череп'ям стою та й сумую,
Та й носом по хаті вожу.
Горілки немає, а випить так хочу.
Мабуть, тепер я пропаду.

Стулися, суліє,стулися голубко,
Улийся, горілко, туди.
Хай чарка наллється, у рот однесеться.
Стулися, мене не нуди.

Пропала надія (І в.)

Сп. Зеновія Байко
с. Яблониця

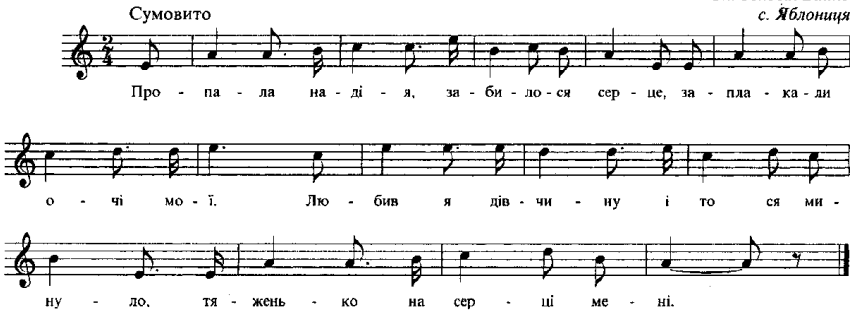

61. Пропала надія, розбылась сулія....

1. Пропала надія, розбылась сулія,
Зъ горилкою повна була,
А выпыть хотилось, та знать не судылось,
Ой, що жъ теперъ въ свити робытыму я?
2. Якъ бы я бувъ знавъ ту лыхую годыну
Не ставывъ бы іи на печи,
Прокляту котяку чорты десь прыперлы
Ой, горенько въ свити мини.
3. Теперъ надъ черепъямъ стою тай сумую
Тай носомъ по хати вожу,
Горилкы немае, а выпыть такъ хочу,
Мабуть теперъ я пропаду.
4. Стулыся, суліе, стулыся, голубко,
Улыйся, горилко, туды,
Хай чарка нальеться, у ротъ однесеться,
Стулыся, мене не нуды.

ІЗ-ЗА ГОР ГОРИ

Із-за гор гори
Їдуть мазурі.
Стук, гряк в віконечко,
Вийди, вийди на крилечко.
Дай коню води!

Не можу я встать,
Коню води дать:
Мені мати приказала,
Щоб я з вами не стояла,
Матусі боюсь.

Матусі не бійсь,
Сідай на наш віз,
Та поїдем у той край,
Де хороший обичай,
Мальовані вікна.

Що ж то за пани,
Що за мазурі,
Сім пар сивих коней,
Сам пан чорнобровий
На возі сидить.

Селом їхали,
Люде питали:
Що ж, що ж за дівчина,
Що ж, що ж за рибчина
Йде за панами?

62. Изъ-за горъ горы....

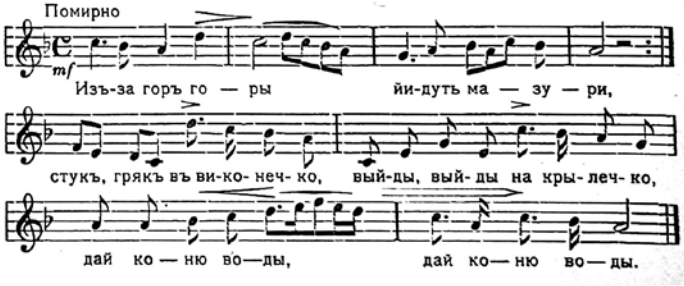

1. Изъ-за горъ горы
Йидуть мазури.
Стукъ, грякъ въ виконечко,
Выйды, выйды, на крылечко
Дай коню воды!

2. Не можу я встать,
Коню воды дать:
Мини маты прыказала,
Щобъ я зъ вамы не стояла,
Матуси боюсь.

3. Матуси не бійсь,
Сидай на нашъ визъ,
Та поидемъ у той край,
Де хорошый обычай
Мальовани викна.

4. Що жъ то за паны,
Що за мазури,
Симъ паръ сывыхъ коней,
Самъ панъ чорнобровый,
На вози сыдыть.

5. Селомъ йихалы,
Люде пыталы:
Що жъ, що жъ, за дивчына,
Що жъ, що жъ, за рыбчына,
Йиде зъ панамы?

ЯК ПРОДАЛА ДІВЧИНОНЬКА СЕРЦЕ

Як продала дівчинонька серце,
Та купила козаку сідельце.
Сідельце за серце купила,
Бо козака вірно любила.

Як продала дівчинонька курку,
Та купила козакові люльку,
Люльку за курку купила,
Бо козака вірно любила.

Як продала дівчинонька юпку,
Та купила козакові губку.
Губку за юпку купила,
Бо козака вірно любила.

Як продала дівчинонька гребінь,
Та купила козакові кремінь.
Кремінь за гребінь купила.
Бо козака вірно любила.

Як продала дівчинонька сало,
Та купила козаку кресало.
Кресало за сало купила,
Бо козака вірно любила.

Як продала дівчинонька душу,
Та купила тютюну папушу.
Папушу за душу купила,
Бо козака вірно любила.

63. Якъ продала дивчынонька серце....

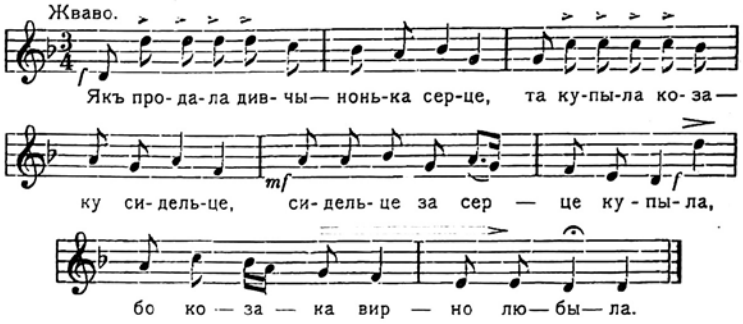

1. Якъ продала дивчынонька серце,
Та купыла козаку сидельце,
Сидельце за серце купыла,
Бо козака вирно любыла.

2. Якъ продала дивчынонька курку,
Та купыла козакови люльку,
Люльку за курку купыла,
Бо козака вирно любыла.

3. Якъ продала дивчынонька юпку,
Та купыла козакови губку,
Губку за юпку купыла,
Бо козака вирно любыла.

4. Якъ продала дивчынонька гребинь,
Та купыла козокови кремень
Кремень за гребинь купыла,
Бо козака вирно любыла.

ТА ВЖЕ Ж ТРЕТІЙ ВЕЧІР

Та вже ж третій вечір,
Як дівчину бачив.
Ходжу коло хати,
Її не видати.

Вийди, дівчино,
Вийди, рибчино,
Вийди, серденя,
Утіхо моя.

Та не вийду, козаче,
Не вийду, соколе.
Мене мати лає,
Гулять не пускає.

Брешеш, дівчино,
Брешеш, рибчино,
Брешеш, серденя,
Утіхо моя.

Та було ж не ходити
Біля моєї хати,
Було б не топтати
Кучерявої м'яти.

Правда, дівчино,
Правда, рибчино,
Правда, серденя,
Утіхо моя.

64. Та вже жъ третій вечиръ....

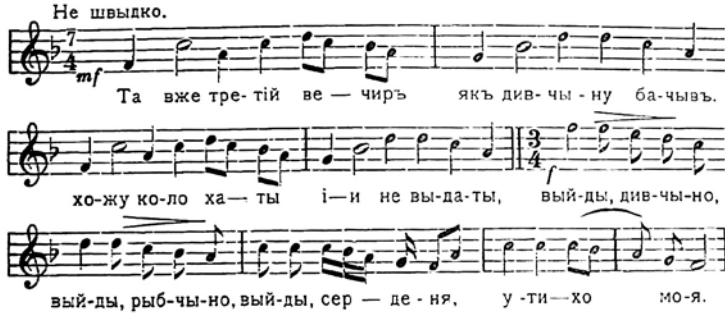

1. Та вже жъ третій вечиръ,
Якъ дивчыну бачывъ,
Хожу коло хаты,
Іи не выдаты.
Выйды, дивчыно,
Выйды, рыбчыно,
Выйды, серденя,
Утихо моя.

Биля моеи хаты,
Було бъ не топтаты
Кучерявои мъяты.
Правда, дивчыно,
Правда, рыбчыно,
Правда, серденя,
Утихо моя.

4. Та було жъ не рубаты
Зеленои вышни,
Та було жъ не свататы,
Колы не до мысли

Та було ж не рубати,
Зеленої вишні,
Та було ж не сватати,
Коли не до мислі.

Правда, дівчино...

Та було ж не копати
З-під гір'я калиння,
Та було не сватати,
Коли я не рівня.

Правда,дівчино...

Та було ж не рубати
Білої берези,
Бо ти мене сватав,
Не п'яний, тверезий.

Брешеш, дівчино,
Брешеш, рибчино,
Брешеш, серденя,
Утіхо моя!

Правда, дивчыно....

5. Та було жъ не рубаты
Колючои груши,
Та було не свататы,
Колы не по души
Правда, дивчыно....

6. Та було жъ не копаты
Зъ-пидъ гирья каминня,
Було жъ не свататы,
Колы я не ривня.
Правда, дивчыно....

7. Та було жъ не рубаты
Билои березы,
Бо ты мене сватавъ,
Не пъяный, тверезый.
Брешешъ, дивчыно,
Брешешъ, рыбчыно,
Брешешъ, серденя,
Утихо моя!

ОЙ, У ПОЛІ ЖИТО

Ой, у полі жито
Копитами збито.
Під білою березою
Козаченька вбито.

Ой, вбито, вбито,
Затягнено в жито,
Червоною китайкою
Личенько прикрито.

Ой, прийшла дівчина,
Котора любила,
Та й підняла китаєчку,
Та й заголосила.

Ой, прийшла другая,
Котора кохала,
Та й підняла китаєчку,
Та поцілувала.

Ой, прийшла третяя
З рубленої хати
Та й підняла китаєчку,
Та й стала казати:

Було ж тобі, вражий сину,
Нас трьох не кохати.
Нас трьох не кохати,

Нас трьох не любити.
Тепер будеш, вражий сину,
В сирій землі гнити.

65. Ой, у поли жыто....

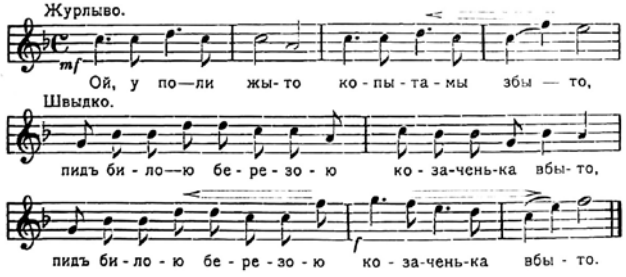

1. Ой, у поли жыто
Копытамы збыто,
Пидъ билою березою
Козаченька вбыто.

2. Ой, убыто, вбыто,
Затягнено въ жыто,
Червоною кытайкою
Лыченько прыкрыто.

3. Ой, прыйшла дивчына,
Котора любыла,
Тай пидняла кытаечку
Тай заголосыла.

4. Ой, прыйшла другая,
Котора кохала,
Тай пидняла кытаечку
Та поциловала.

5. Ой, прыйшла третяя
Зъ рубленои хаты
Тай пидняла кытаечку
Тай стала казаты:
Було жъ тоби, вражый сыну.
Насъ трьохъ не кохаты.

6. Насъ трьохъ не кохаты,
Насъ трьохъ не любыты,
Теперъ будешъ, вражый сыну,
Въ сырій земли гныты.

ДІВЧИНО, РИБЧИНО

Дівчино, рибчино,
Здорова була.
Чи вже ж ти, серденько,
Мене забула?

Ні, не забула,
А і не забуду.
Любила, кохала,
Любити вік буду.

Дівчино, рибчино,
Серденько моє.
Якби ж ми з тобою
Жили обоє.

Жили б ми з тобою,
Вік віковали,
Горенька й нуждоньки
В світі б не знали.

Ти б строїв хатинку,
Я б помагала,
Ти б носив солимку,
Я б загрібала.

Ти б шила та пряла,
Люба та мила,
Я б мотав пряженьку
На мотовила.

66. Дивчыно, рыбчыно....

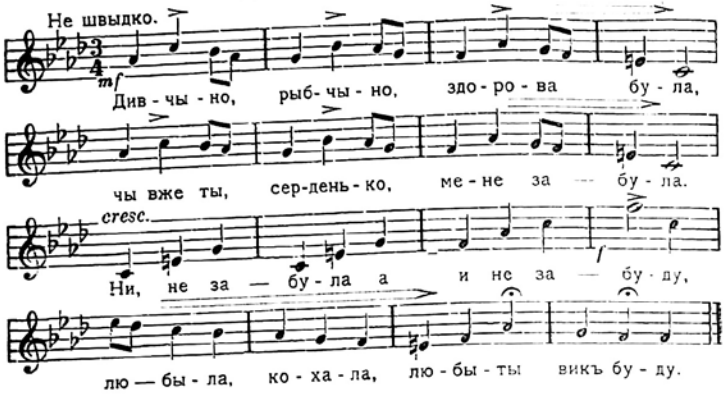

1. Дивчыно, рыбчыно,
Здорова була,
Чы вже жъ ты, серденько,
Мене забула.
Ни, не забула,
А и не забуду,
Любыла, кохала,
Любыты викъ буду,

2. Дивчыно, рыбчыно,
Серденько мое,
Якъ бы жъ мы съ тобою
Жылы обое.
Жылы бъ мы съ тобою,
Викъ виковалы,
Горенька й нуждоньки
Въ свити бъ не зналы.

ОЙ, ТИ, ДІВЧИНО

Ой, ти, дівчино,
Моя ж ти зоре,
Без тебе, серденько,
Жить на світі горе.

Ой,ти, козаче,
Моя ти доле,
З тобою, серденько,
Хоч в синє море.

Ой, ти, дівчино,
Моя ти зоре,
Попливем, серденько,
Через це море.

Ой, ти, козаче,
Ясний соболю,
Зіставайсь, серденько,
Тут ізо мною.

Хай море хлине,
Хай хвиля грає,
А наше щастячко
Буде без краю.

67. Ой, ты, дивчыно....

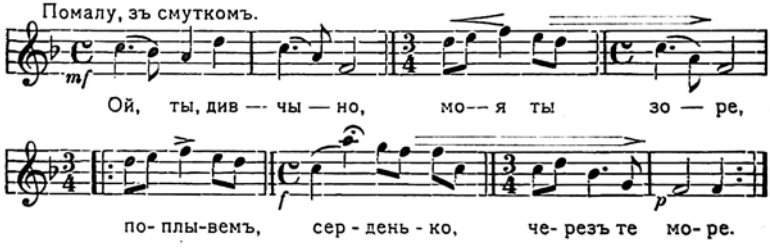

1. Ой, ты, дивчыно,
Моя жъ ты зоре,
Безъ тебе, серденько,
Жыть въ свитй горе;

2. Ой, ты, козаче,
Моя ты доле,
Зъ тобою, серденько,
Хочъ въ сыне море.

1. Ой, ты, дивчыно,
Моя ты зоре,
Поплывемъ, серденько,
Черезъ це море.

2. Ой, ты, козаче,
Ясный соболю,
Зиставайсь, серденько,
Тутъ изо мною.

3. Хай море хлыне,
Хай хвыля грае,
А наше щастячко
Буде безъ краю.

ОЙ, ВИПИЛА, ВИХИЛИЛА

Ой, випила, вихилила.
Сама себе похвалила,
Бо я панського роду
П'ю горілочку, як воду.

Ой, мій милий умер, умер,
А в коморі дуду запер,
А я пішла муку брати
Та й почала в дуду грати.

Ой, ти ж дуда моя, дуда,
Я, молода, сюда-туда,
Навприсядки та в долоні,
Пішла мука по коморі.

Не ти ж мене колихав,
Не ти ж мене няньчив,
Бодай же ти не діждав,
Щоб ти мене навчив.

Колихала мене мати
Та й казала люлі.
Як виростеш, моя доню,
Давай хлопцям дулі.

68. Ой, выпыла, выхылыла....

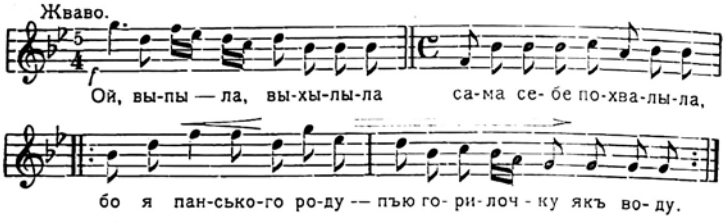

1. Ой, выпыла, выхылыла,
Сама себе похвалыла,
Бо я панського роду —
Пью горилочку якъ воду.

2. Ой, мій мылый умеръ, умеръ,
А въ комори дуду заперъ,
А я пишла мукы браты
Тай почала въ дуду граты.

3. Ой, ты жъ дуда моя дуда,
Я, молода, сюда-туда,
Навпрысядкы та въ долони,
Пишла мука по комори.

4. Не ты жъ мене колыхавъ,
Не ты жъ мене нянчывъ,

Бодай же ты не диждавъ,
Щобъ ты мене навчывъ.

5. Колыхала мене маты,
Тай казала люли,
Якъ выростешъ, моя доню,
Давай хлопцямъ дули!

ЖИТО, МАТИ, ЖИТО, МАТИ

Жито, мати, жито, мати,
Жито не полова,
Чом дівчини не любити,
Коли чорноброва.

Гей! сама я не знаю,
Що діяти маю,
Чи брести, чи плисти,
Сама не вгадаю.

Жито, мати, жито, мати,
Жито не пшениця,
Чом дівчини не любити,
Коли чепуриться.
Приспівок.

На тім боці, на толоці,
Два камені меле.
Пита козак дівчиноньки:
Чи підеш за мене.
Приспівок.

Тече річка, тече річка
З мосту та в озеро.
Чогось моя дівчинонька
Смутна, невесела.
Приспівок.

Чи це тая ж криниченька,
Що голуб купався,
Чи це тая ж дівчинонька,
Що я женихався.
Приспівок.

Чи це тая ж криниченька,
Що голубка пила,
Чи це ж тая дівчинонька,
Що вірно любила?

69. Жыто, маты, жыто, маты....

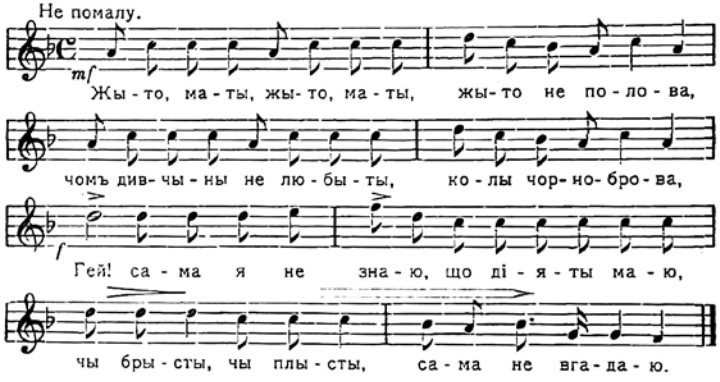

1. Жыто, маты, жыто, маты,
Жыто не полова,
Чомъ дивчыны не любыты,
Колы чорноброва.
Гей! сама я не знаю,
Що діяты маю,
Чы брысты, чы плысты,
Сама не вгадаю.

2. Жыто, маты, жыто, маты,
Жыто не пшеныця,
Чомъ дивчыны не любыты,
Колы чепурыться.
(Прыспивокъ).

3. На тимъ боци, на толоци,
Два камени меле,
Пыта козакъ дивчыноньки:
Чы пидешъ за мене?
(Прыспивокъ).

БУЛО ЛІТО, БУЛО ЛІТО

Було літо, було літо,
Та й стала зима.
Як не було пригодоньки,
Гей!гей! тай досі нема.

Була ж йому пригодонька
З Криму ідучи,
В чистім полі край дороги,
Гей! гей! воли пасучи.

Занедужав чумаченько,
Заслаб та й лежить.
Жалується отаману:
Гей! гей! голова болить.

Отамане, отамане,
Рідний батьку мій,
Бери воли, бери вози,
Гей! гей! та й додому їдь.

Скинув чумак сіру свиту,
Скинув ще й жупан.
Воли ж мої, круторогі,
Гей! гей! хто ж вам буде пан?

Скинув чумак сіру свиту,
Скинув ще й кожух,
А сам припав к сирій землі,
Гей! гей! віддав Богу дух.

Заревіли сірі воли,
Тіло везучи,
Заплакали чумаченьки
Гей! гей! позаду йдучи.

А в неділю вранці-рано
Ударили в дзвін.
Це ж по тому чумаченьку,
Гей! гей! що ходив по сіль.

70. Було лито, було лито....

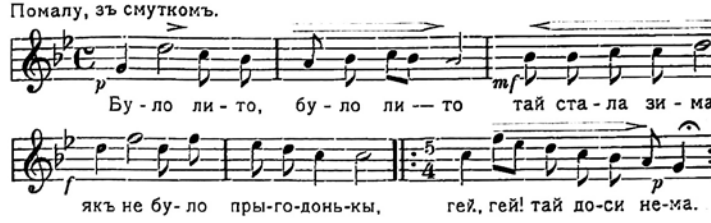

1. Було лито, було лито,
Тай стала зима,
Якъ не бало прыгодонькы,
Гей, гей! тай доси нема.

2. Була жъ йому прыгодонька
Зъ Крыму идучы,
Въ чыстимъ поли край дорогы,
Гей, гей! волы пасучы.

3. Занедужавъ чумаченько,
Заслабъ тай лежыть,
Жалуеться отаману:
Гей, гей! голова болыть.

4. Отамане, отамане,
Ридный батьку мій,
Беры волы, беры возы,
Гей, гей! тай до дому йидь.

5. Скынувъ чумакъ сиру свыту,
Скынувъ ще й жупанъ,
Волы жъ мои, круторогы,
Гей, гей! хто жъ вамъ буде панъ?

ОХ І ГОРЕ, ГОРЕ, ГЕЙ

Ох і горе, горе, гей! Нещаслива доле.
Ізорала Марусенька мислоньками поле.

Карими очима, гей! та й заволочила,
Дрібненькими слізоньками все поле змочила.

Гей, по горі-горі, гей! пшениченьки ярі,
По долині ходять козаченьки п'яні.

Гей, там вони ходять, гей! в руках коней водять,
Та до Марусеньки істиха говорять.

Марусенько, пані, чи є твій пан дома?
Як немає дома пана, зайди до нас сама!

Марусенька пишна в черевичках вийшла,
На порозі стала, гордо відказала:

Не єсть ви козаки, єсть ви гайдамаки,
Бо я свого пана Йвана коники впізнала.

Марусенько наша, неправдонька ваша,
Неправду ти кажеш, неправду говориш.

Бо ми в твого пана коні покупили,
На гнилій колоді гроші полічили.

На гнилій колоді гроші полічили.
З глибокої криниченьки могорич запили.

З глибокої криниченьки могорич запили,
І там твого Йвана спати положили.

До землі плечима, до неба очима,
Тобі його не видати карими очима.

Да стояли дуби та берези,
Ой, вбили ми твого пана не п'яні – тверезі.

А кінь підо мною, сідло під джурою,
Зоставайся, Марусенько, бідною вдовою.

71. Охъ и горе, горе, гей....

Помалу, зъ жалемъ.

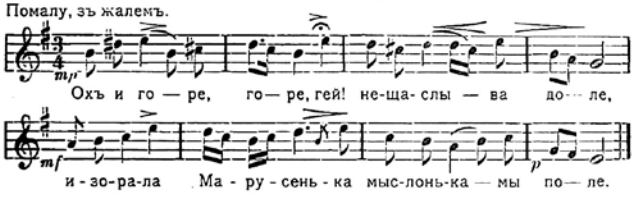

1. Охъ и горе, горе, гей! Нещаслыва доле,
Изорала Марусенька мыслонькамы поле.
2. Карымы очыма, гей! тай заволочыла,
Дрибненькымы слизонькамы все поле змочыла.
3. Гей, по гори-гори, гей! пшеныченькы яри,
По долыни ходять козаченькы пъяни.
4. Гей, тамъ воны ходять, гей! въ рукахъ коней водять,
Та до Марусенькы изтыха говорять.
5. Марусенько пани, чы е твій панъ дома?
Якъ немае дома пана, выйды до насъ сама!
6. Марусенька пышна въ черевычкахъ выйшла,
На порози стала, згорда видказала:
7. Не есть вы козакы, есть вы гайдамакы,
Бо я свого пана Йвана коныкы впизнала.
8. Марусенько наша, — неправдонька ваша,
Неправду ты кажешъ, неправду говорышъ.
9. Бо мы въ твого пана кони покупылы,
На гнылій колоди гроши поличылы,
10. На гнылій колоди гроши поличылы,
Зъ глыбокои крыныченькы могорычъ запылы.
11. Зъ глыбокои крыныченькы могорычъ запылы,
И тамъ твого пана Йвана спаты положылы.
12. До земли плечыма, до неба очыма,
Тоби його не выдаты карымы очыма.
13. Да стоялы дубы та березы,
Ой, вбылы мы твого пана не пъяни—тверези.
14. А кинь пидо мною, сидло пидъ джурою,
Зоставайся, Марусенько, бидною вдовою.

ОЙ, НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ, ТА Й НА ВЕЧОРНИЦІ

Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці,
Бо на вечорницях дівки чарівниці.
Одна дівчина чарів не знала,
Тая чарівниця справедливая.

У неділю рано зілля копала.
А у понеділок переполоскала,
А у вівторок зілля варила,
А в середу Гриця отруїла.

Прийшов четвер – Гриць умер,
Прийшла п'ятниця – поховали Гриця.
А у суботу мати дочку била:
Ой, нащо ж ти, доню. Гриця отруїла?

Ой, мати, мати, жаль ваги не має.
Нехай же Гриць нас двох не кохає.

72. Ой, не ходы, Грыцю....

Повагомъ, зъ жалемъ.

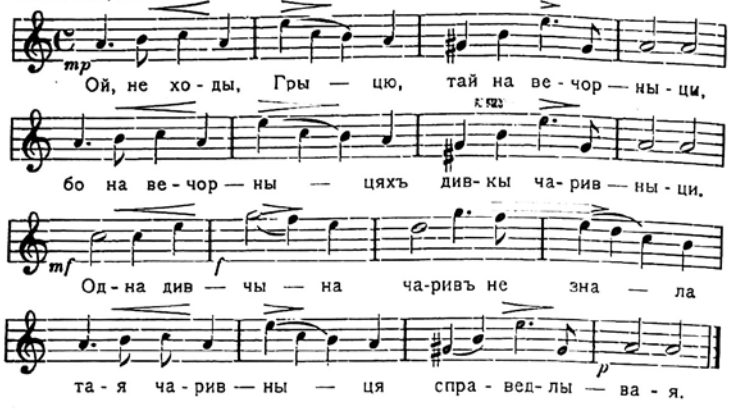

1. Ой, не ходы, Грыцю, тай на вечорныци,
Бо на вечорныцяхъ дивкы чаривныци.
Одна дивчына чаривъ не знала,
Тая чаривныця справедлывая.
2. У недилю рано зилля копала,
А у понедилокъ переполоскала,
А у вивторокъ зилля варыла,
А въ середу рано Грыця отруила.
3. Прыйшовъ четверъ — Грыць умеръ,
Прыйшла пъятныця — поховалы Грыця,
А у суботу маты дочку была:
Ой, нащо жъ ты, доню, Грыця отруила.
4. Ой, маты, маты, жаль вагы не мае,
Нехай же Грыць насъ двохъ не кохае.

ОЙ, ТАМ, ЗА ДУНАЄМ

Ой, там, за Дунаєм
Молодець гуляє.

Молодець гуляє,
На той бік гукає.

На той бік гукає,
Перевозу питає.

Подай перевозу,
Та хоч перевезуся.

На свою Вкраїну
Ще раз подивлюся.

Не так на Вкраїну,
Як на свою милу.

По світлоньці ходжу
Та й не находжуся,

Кого вірно люблю
Та й не надивлюся.

Кого ненавиджу,
З тим не розминуся.

73. Ой, тамъ за Дунаемъ....

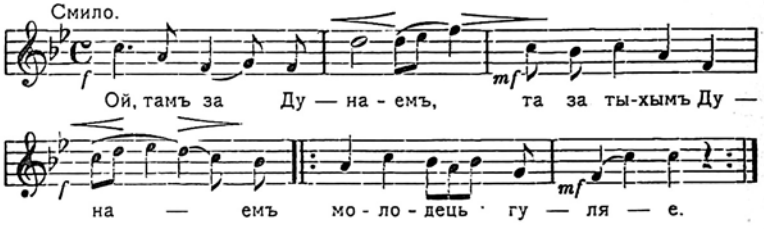

1. Ой, тамъ за Дунаемъ
Молодець гуляе.
2. Молодець гуляе
На той бикъ гукае.
3. На той бикъ гукае,
Перевозу пытае.
4. Подай перевозу,
Та хочъ перевезуся.
5. На свою Вкраину
Ще разъ подывлюся.
6. Не такъ на Вкраину,
Якъ на свою мылу.
7. По свитлонци хожу
Тай не нахожуся,
8. Кого вирно люблю
Тай не надывлюся.
9. Кого ненавыжу
Зъ тымъ не розмынуся.

ДЕ КРИМ ЗА ГОРАМИ

Де Крим за горами,
Де сонечко сяє,
Ой, там моя милая
Голубка витає.

Закрилась від мене
Небом і землькою,
А я сам зістався
Навік сиротою.

День цілий не їм я,
Ніч цілу не сплю,
Одурів зовсім я,
Горілки не п'ю.

А все через очі...
Що я їх не знав.
За ті карі очі
Всю б душу віддав.

Марусенько, серце,
Пожалій мене.
Візьми моє серце,
Мені дай своє.

Взяв би я бандуру
Та й заграв, що знав.
Через тії очі
Бандуристом став.

74. Де Крымъ за горамы....

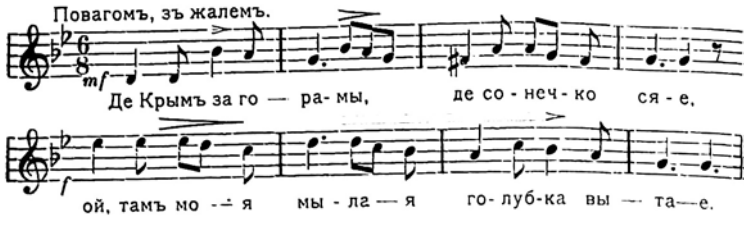

1. Де Крымъ за горамы,
Де сонечко сяе,
Ой, тамъ моя мылая
Голубка вытае.

2. Закрылась видъ мене
Небомъ и землёю,
А я самъ зиставсь
На викъ сыротою.

3. День цилый не йимъ я,
Ничъ цилу не сплю,
Одуривъ зовсимъ я,
Горилкы не пъю.

4. А все черезъ очи....
Щобъ я йихъ не знавъ,
За ти кари очи
Всю бъ душу виддавъ.

5. Марусенько, серце,
Пожалій мене,
Визьмы мое серце,
Мини дай свое.

6. Взявъ бы я бандуру
Тай загравъ, що знавъ,
Черезъ тыи очи
Бандурыстомъ ставъ.

ЇХАВ КОЗАК ЗА ДУНАЙ

Їхав козак за Дунай,
Сказав дівчині: прощай!
Ти, конику вороненький,
Скачи та гуляй!

Приспівок.
Лучче було б, лучче було б не ходить,
Лучче було б, луччебуло б не любить,
Лучче було б, лучче було б та й не знать,
Як тепер, як тепер пропадать.

Постій, постій, козаче,
Твоя дівчина плаче.
З ким ти мене покидаєш,
Тільки подумай.
Приспівок.

Покидаю тебе Богу,
А сам іду у дорогу.
Будь здорова і щаслива,
Голубко моя!
Приспівок.

Білих ручок не ламай,
Ясних очей не стирай.
Мене з війни зі славою
К собі дожидай!
Приспівок.

Свиснув козак на коня,
Осталася молода...
А я прийду, як не згину,
Через три года!
Приспівок.

75. Йихавъ козакъ за Дунай....

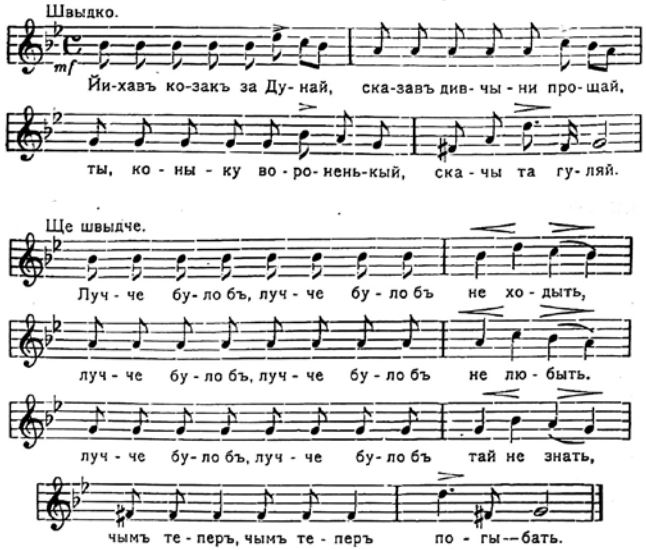

1. Йихавъ козакъ за Дунай,
Сказавъ дивчыни: прощай!
Ты, коныку вороненькый,
Скачы та гуляй!

Лучче було бъ, лучче було бъ не ходыть,
Лучче було бъ, лучче було бъ не любыть,
Лучче було бъ, лучче було бъ тай не знать,
Якъ теперъ, якъ теперъ пропадать.

2. Постій, постій, козаче,
Твоя дивчына плаче,
Зъ кымъ ты мене покыдаешъ
Тилькы подумай.

(Прыспивокъ).

3. Покыдаю тебе Богу
А самъ йиду у дорогу,
Будь здорова и щаслыва,
Голубко моя!

(Прыспивокъ).

ГРИЦЮ, ГРИЦЮ, ДО РОБОТИ

Грицю, Грицю,до роботи.
В Гриця порвані чоботи.
Грицю, Грицю, до телят,
В Гриця ніженьки болять.

Грицю, Грицю, молотити.
Гриць не здужає робити.
Грицю, Грицю, врубай дров!
Кахи, кахи! Нездоров!

Грицю, Грицю, роби хліб!
Кахи, кахи!Щось охрип!
Грицю, Грицю, до Марусі –
Зараз, зараз уберуся!

Грицю, Грицю, хоч жениться? –
Не можу одговориться.
Грицю, Грицю, кого взяти? –
Краще Галі не зиськати.

Галю, серденько моє,
Чи підеш ти за мене? –
Стидкий, бридкий, не люблю
І за тебе не піду.

76. Грыцю, Грыцю, до роботы....

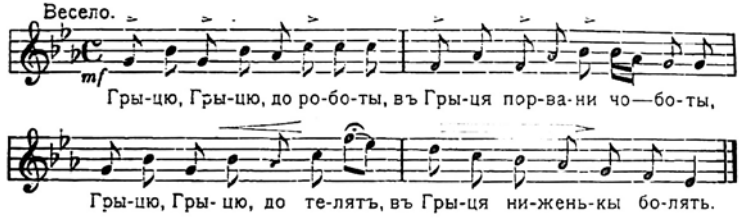

1. Грыцю, Грыцю, до роботы,
Въ Грыця порвани чоботы,
Грыцю, Грыцю, до телятъ,
Въ Грыця ниженькы болять.

2. Грыцю, Грыцю, молотыти,
Грыць нездужае робыты,
Грыцю, Грыцю, врубай дровъ!
Кахы, кахы! не здоровъ!

3. Грыцю, Грыцю, робы хлибъ,
Кахы, кахы! щось охрыпъ!
Грыцю, Грыцю до Маруси —
Заразъ, заразъ уберусь!

4. Грыцю, Грыцю, хочъ женыться? —
Не можу отговорыться.
Грыцю, Грыцю, кого взяты? —
Краще Гали не зыськаты.

5. Галю, серденько мое,
Чы пидешъ ты за мене? —
Стыдкый, брыдкый, не люблю,
И за тебе не пиду.

ОЙ, ВАЖУ Я, ВАЖУ

Ой, важу я, важу
На ту дівчину вражу.
Мене мати не пускає,
Я в віконечко лажу.

Не ходи через лід,
Бо завалишся.
Ой, люби, козаченьку,
Коли важишся.

Ой. люби, козаченьку,
Поможи тобі, Боже.
Ой, цілуй, моє серце,
Поки сон не зможе.

Через греблю стежечка,
Нема мого сердечка.
Кличу, кличу, не чує,
Нехай здоров ночує.

77. Ой, важу я, важу....

Швыденько, зъ жартомъ.

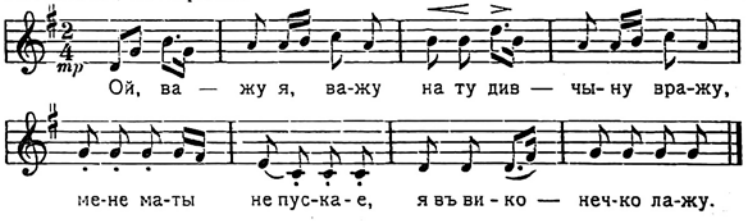

1. Ой, важу я, важу
На ту дивчыну вражу,
Мене маты не пускае,
Я въ виконечко лажу.

2. Не ходы черезъ лидъ,
Бо завалысся,

Ой, любы, козаченьку,
Колы важысся.

3. Ой, любы, козаченьку,
Поможы тоби, Боже,
Ой, цилуй, мое серце,
Покы сонъ тебе зможе.

4. Черезъ греблю стежечка,
Нема мого сердечка,
Клычу, клычу тай нейде,
Нехай же винъ пропаде.

5. Черезъ греблю стежечка,
Нема мого сердечка,
Клычу, клычу, не чуе,
Нехай здоровъ ночуе.

І ШУМИТЬ, І ГУДЕ

І шумить, і гуде, дрібен дощик іде.
Ой, хто ж мене, молодую, тай додому проведе?

Обізвався козак на солодкім меду:
Гуляй, гуляй, дівчинонько, я додому проведу.

Не проводь ти мене, я не знаю тебе,
Бо лихого мужа маю, буде бити мене.

Набік, хлопці, набік, хлопці, бо чорт мужа несе.
Як побачить мене з вами, його трясця затрясе.

І не бийте мене, і не лайте мене,
Коли я вам докучила, то віддайте мене.

Ой, віддайте мене за Волошина,
Щоб я була молодая та хорошая.

78. И шумыть, и гуде....

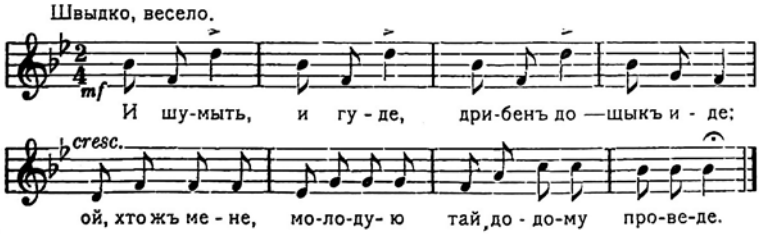

1. И шумыть, и гуде, дрибенъ дощыкъ иде,
Ой, хто жъ мене, молодую, тай додому проведе.
2. Обизвався козакъ на солодкимъ меду,
Гуляй, гуляй, дивчынонько, я додому проведу.

3. Не проводь ты мене, я не знаю тебе,
Бо лыхого мужа маю, буде быты мене.
4. На бикъ, хлопци, на бикъ, хлопци, бо чортъ мужа несе,
Якъ побачыть мене зъ вамы, його трястя затрясе.
5. І не быйте мене, и не лайте мене,
Колы я вамъ докучыла, то виддайте мене.
6. Ой, виддайте мене за Волошына,
Щобъ я була молодая та хорошая.

ТАМ, ДЕ ГОРІХ РОЗІСЛАВСЯ

Там, де горіх розіславcя.
Там я був щасливий,
Там край гарний, там край милий,
Там я перший раз кохався.
Там я дівчину побачив,
Навік волю стратив.

Покохав я дівчиноньку,
Красну ягідоньку.
В світі кращої не знаю,
Краща всіх цвіточків в гаю:
Біле личко, чорні брови,
Кісоньки шовкові.

Вороги нас розлучили.
Навік погубили.
Чим же сонечко ясненьке
Світить гарно та біліє.
Чим же серденько бідненьке
Любить та боліє.

Встало сонечко раненько,
Деньочок витає,
Вийшла дівчина, серденько,
Ломить руки, нарікає:
Матіночко моя рідна,
Чого я так бідна?

На часочок засміюся,
Знов гірко заплачу.
Цілий день на шлях дивлюся,
За сто миль, здається, бачу,
Що голубчик поробляє
І що він гадає.

79. Тамъ де горихъ розиславcя....

Не помалу, зъ смуткомъ.

mf *cresc.*

Тамъ, де го-рихъ ро-зи-слав — ся, тамъ я бувъ ща-слы-вый,

dim. *f*

тамъ край гар-ный, тамъ край мы-лый, тамъ я въ пер-шый

разъ ко-хав-ся, тамъ я див — чы — ну по-ба — чывъ,

на викъ во — лю стра-тывъ.

1. Тамъ де горихъ розиславcя,
Тамъ я бувъ щаслывый,
Тамъ край гарный, тамъ край мылый,
Тамъ я въ першый разъ кохався,
Тамъ я дивчыну побачывъ,
На викъ волю стратывъ.

2. Покохавъ я дивчыноньку,
Красну ягидоньку,
Въ свити кращои не знаю,
Краща всихъ цвиточкивъ въ гаю:
Биле лычко, чорни бровы,
Кисоньки шовкови.

3. Ворогы насъ розлучылы,
На викъ погубылы,
Чымъ же сонечко ясненьке
Свитыть гарно та биліе,
Чымъ же серденько бидненьке
Любыть та боліе.

ОЙ, ВИЙДУ Я ЗА ВОРОТА

Ой, вийду я за ворота,
Не бере мене охота.
Десь моєму миленькому
Та й нагальна робота.

Не яка ж вона нагальна,
А таки ж він не гуляє,
Край тихого Дунаєчку
Кониченька наповає.

Прив'язує кониченька
До червоної калини,
А сам іде до дівчини
Та на білі перини.

Та недовго полежали,
Та стали говорити.
Чи будеш ти, дівчинонько,
Та й за мной тужити?

Ой. не буду, козаченьку,
Та їй-Богу не буду.
Як виїдеш в чисте поле,
То я й зараз забуду.

Не виїхав козаченько
Ще й за нові ворота,
А не взяла дівчиноньку
Не гульня, не робота.

80. Ой, выйду я за ворота....

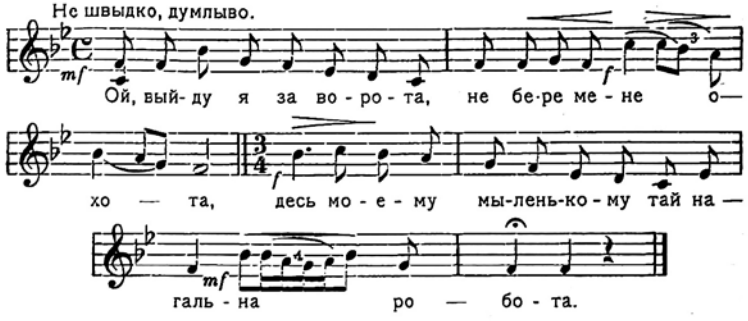

1. Ой, выйду я за ворота,
Не бере мене охота,
Десь моему мылонькому
Тай нагальна робота.

2. Не яка жъ вона нагальна,
А такы жъ винъ не гуляе,
Край тыхого Дунаечку
Коныченька наповае.

3. Прывъязуе коныченька
До червонои калыны,
А самъ иде до дивчыны
Та на били перыны.

4. Та не довго полежалы,
Та сталы говорыты,
Чы будешъ ты, дивчынонько,
Тай за мною тужыты?

Не виїхав козаченько
Ще й за жовті піски.
Оглянеться, подивиться:
Біжить братик пішки.

Ой, вернися, мій братику,
Вернись, батенько вмирає!
Не вернуся, забаруся,
Та нехай доконає.

Не виїхав козаченько
Ще й за густі лози,
Оглянеться, подивиться:
Біжить братик знову.

Ой, вернися, мій братику,
Вернись, матінка вмирає
Не вернуся, забаруся,
Та нехай доконає.

Не виїхав козаченько
За крутую гору,
Оглянеться, подивиться:
Біжить братик вдогону.

Ой, вернися, мій братику,
Вернись, дівчина вмирає.
Буду бігти, коня гнати,
Щоб дівчину застати.

5. Ой, не буду, козаченьку,
Та ій-Богу не буду.
Якъ выидешъ въ чысте поле,
То я й заразъ забуду.

6. Не выихавъ, козаченько,
Ще й за нови ворота,
А не взяла дивчыноньку
Не гульня, не робота.

7. Не выихавъ козаченько
Ще й за жовтыи писки,
Оглянеться, подывыться:
Бижыть братикъ пишкы.

8. Ой, верныся, мій братику,
Вернысь, батенько вмирае!
Не вернуся, забаруся
Та нехай доконае.

9. Не выихавъ козаченько
Ще й за густыи лозы,
Оглянеться, подывыться,
Бижыть братикъ знову.

10. Ой, верныся мій братику,
Вернысь, матинка вмирае.
Не вернуся, забаруся
Та нехай доконае.

11. Не выихавъ козаченько
За крутую гору,
Оглянеться, подывыться:
Бижыть братикъ въ догону.

БРАТЕ ЯКОВЕ

(Співається кононом)

Брате Якове,
Чи ти спиш,
Чутень дзвін на башті:
Динк, данк, донк!

81. Брате Якове.... (Спивається конономъ).

Смило, не помалу.

Бра — те Я — ко — ве (2 р.) чы ты спышъ (2)

чу-тенъ звинъ на баш-ти (2) динкъ, данкъ, донкъ, динкъ, данкъ, донкъ.

1. Брате Якове,
Чы ты спышъ,
Чутенъ дзвинъ на башти:
Динкъ, данкъ, донкъ!

ПО ДОРОЗІ ЖУК, ЖУК

По дорозі жук, жук.
По дорозі чорний.
Подивися, дівчинонько,
Який я моторний.

Який я моторний,
І у кого вдався,
Хіба ж даси купу грошей,
Щоб поженихався.

По дорозі галка,
По дорозі чорна.
Подивися, козаченьку,
Яка я моторна.

Яка я моторна.
Гнучка, чорнобрива.
Як побачиш, аж заплачеш,
Що я вередлива.

82. По дорози жукъ, жукъ....

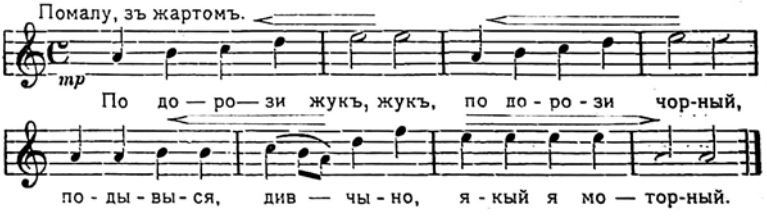

1. По дорози жукъ, жукъ,
По дорози чорный,
Подывыся, дивчыно,
Якый я моторный.

2. Якый я моторный,
И у кого вдався,
Хыба жъ дасы копу грошей,
Щобъ поженыхався.

3. По дорози галка,
По дорози чорна,
Подывыся, козаченьку,
Яка я моторна.

4. Яка я моторна,
Гнучка, чорнобрыва,
Якъ побачышъ, ажъ заплачешъ,
Що я вередлыва.

КАПШУЧЕ, ДРУЖЕ

Капшуче, друже,
Братику мій,
Капшуче, друже,
Мій дорогий.

Всі тебе люблять,
Всі тебе чтять,
Як тільки в тобі
Гроші брязчать.

Пан мене кличе
Грошей просить.
Він і не знає,
Де посадить.

Він мені зараз
Чаю дає,
А все за теє,
Що гроші є.

Лакуза в пана
В сінях стоїть.
Він біля мене
Так і вертить.

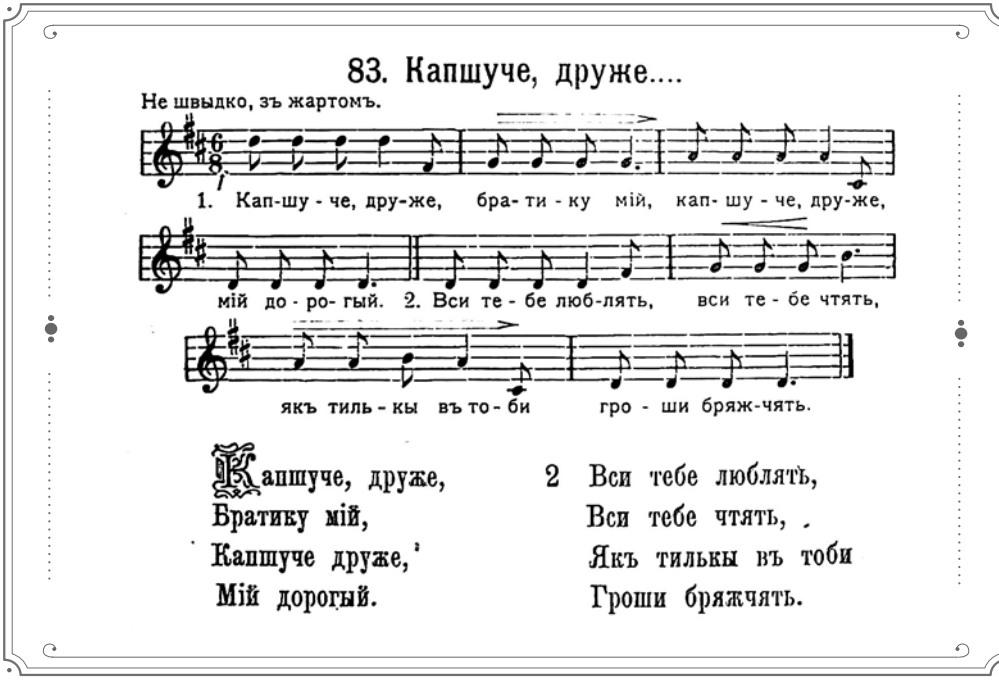

Як я сідаю,
Дзиглик дає,
А все за теє,
Що гроші є.

А про дівчат
Буду мовчать.
Вони за мною
Так і біжать.

Одна сміється,
Друга моргне.
А все за теє,
Що гроші є.

ЩО ТО В ЛІСІ ЗАШУМІЛО

Що то в лісі зашуміло?
Сосна з вітром говорила.

Ой, ти вітру, ти мій вітру,
Та не шуми наді мною.
Над сосною зеленою.

Ти не ламай мого гілля
Та не кидай на дорогу.

Кидай гілля підо мною,
Під сосною зеленою

Що то в хаті говорило?
Теща з зятем розмовляла.

Ой, ти зятю, ти мій зятю,
Ти не жур мого дитяти.

Ти не суши молодости,
Пускай її частіш в гості.

А я буду научати,
Як милого шановати.

84. Що то въ лиси зашумило....

Не швыдко, зъ смуткомъ.

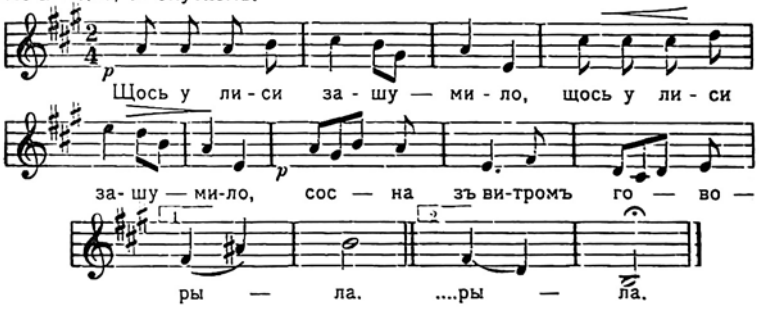

1. Що то въ лиси зашумило?
   Сосна зъ витромъ говорыла.
2. Ой, ты, витру, ты мій витру,
   Ты не шумы нади мною
   Надъ сосною зеленою,
3. Ты не ламай мого гылля,
   Та не кыдай на дорогу.
4. Кыдай гылля пидо мною,
   Пидъ сосною зеленою.
5. Що то въ хати говорыло?
   Теща зъ зятемъ розмовляла.
6. Ой, ты, зятю, ты мій зятю,
   Ты не журъ мого дытяты.
7. Ты не сушы молодосты,
   Пускай іи частишъ въ гости,
8. А я буду научаты,
   Якъ мылого шановаты.

ОЙ, НЕНЬКО, НЕНЬКО

Ой, ненько, ненько,
Зацвіло серденько.
Ніхто ж мене так не любить,
Як той Коваленко.

Коваленко грає,
Дівчина гуляє.
Ніхто ж мої дівчиноньки
Нехай не займає.

Бо хто її займе,
Біду собі знайде:
Руки, ноги переб'ю, бач,
Додому не дійде.

Наїхали ковалі
Та з чужої сторони,
Що старого коваля
Посадили на вола.

А старую ковалицю
Посадили на телицю,
А маленьких ковалят
Посадили на телят.

Кує коваль бричку,
Заглядає під пічку,
Чи єсть борщ, чи єсть каша,
Чи єсть в борщі штука мняса.

85. Ой, ненько, ненько....

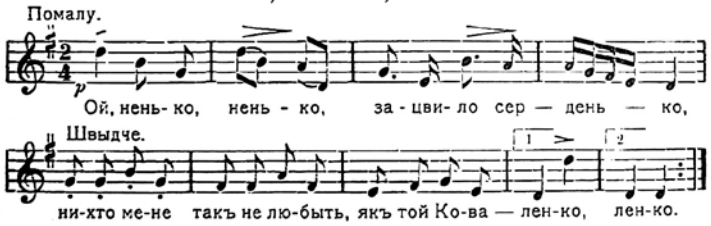

1. Ой, ненько, ненько,
Зацвило серденько,
Нихто жъ мене такъ не любыть,
Якъ той Коваленко.

2. Коваленко грае,
Дивчына гуляе
Нихто жъ моій дивчынонькы
Нехай не займае.

3. Бо хто іи займе,
Биду соби знайде:
Рукы, ногы перебъю, бачъ,
Додому не дійде.

4. Наихалы ковали,
Та зъ чужои стороны,
Що старого коваля
Посадылы на вола.

5. А старую ковалыцю
Посадылы на телыцю,
А маленькыхъ ковалятъ
Посадылы на телятъ.

6. Куе коваль брычку
Заглядае въ шичку,
Чы есть борщъ, чы есть каша,
Чы есть въ борщи штука мняса.

ОХ! ТА НЕ ЛЮБИ ДВОХ

Ох! Та не люби двох!
З рибкою борщ,
Їж, коли хоч.
А не хоч, вибачай,
І ложечки не вмочай, ох!

Ох! Та не люби двох!
Люби ж мене самую,
Як я тебе шаную,
Як собаку рудую,
Під припечком годую, ох!

Ох! Та не люби двох!
Люби мене,
Шануй мене,
Годуй мене, ох!

Ох!Та не люби двох!
Люби ж мене самую,
Хоч попову, хоч дякову,
Хоч хорошу мужикову, ох!

Ох! На камені мох!
З-під каменя тече вода.
Люби ж мене – я молода, ох!

Ох!Та не люби двох!
З-під каменя тече вода, ох!
Ох! Та не люби двох!

86. Охъ! та не любы двохъ....

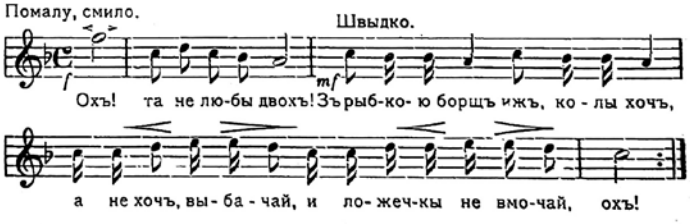

1. Охъ! та не любы двохъ!
Зъ рыбкою борщъ,
Йижъ, колы хочъ,
А не хочъ, выбачай,
И ложечкы не вмочай, охъ!

2. Охъ! та не любы двохъ!
Любы жъ мене самую,
Якъ я тебе шаную,
Якъ собаку рудую,
Пидъ прыпечкомъ годую, охъ!

3. Охъ! та не любы двохъ!
Любы мене.
Шануй мене,
Годуй мене, охъ!

4. Охъ! та не любы двохъ!
Любы жъ мене самую,
Хочъ попову, хочъ дякову,
Хочъ хорошу мужыкову, охъ!

5. Охъ! на камени мохъ!
Зъ пидъ каменя тече вода,
Любы жъ мене — я молода, охъ!

6. Охъ! та не любы двохъ!
Зъ пидъ каминя тече вода, охъ!
Охъ! та не любы двохъ!

ОЙ, ЧИЙ ЖЕ ЦЕ ДВІР

Ой, чий же це двір та новая хата?
Хорошая дівчина, тільки не багата!

Ой, чий же це двір? Приточив би свій!
Хорошая дівчина, оженився б на їй.

Коли б же ти, дівчино, трошки багатенька!
Взяв би тебе за рученьку, повів до батенька

Коли б же я, козаченьку, трошки багатенька,
Наплювала б я на тебе й на твого батенька!

87. Ой, чый же це двиръ....

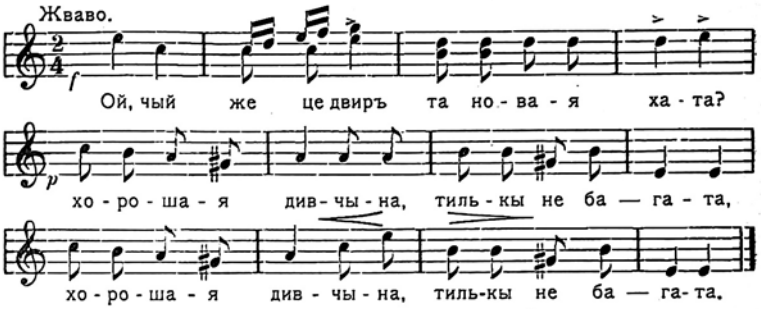

1. Ой, чый же це двиръ та новая хата?
   Хорошая дивчына, тилькы не багата!
2. Ой, чый же це двиръ? прыточывъ бы свій!
   Хорошая дивчына, оженывся бъ на ій!
3. Колы бъ же ты, дивчыно, трошкы багатенька,
   Взявъ бы тебе за рученьку, повивъ до батенька!
4. Колы бъ же я, козаченьку, трошкы багатенька,
   Наплювала бъ я на тебе й на твого батенька!

ГАРБУЗ БІЛИЙ КАЧАЄТЬСЯ

Гарбуз білий качається,
Чого старий чепляється?
Причепився гарма-дарма,
Задивився, що я гарна!

Відчепися, дармоїде,
Бо до мене кращий їде.
Ой, хоч їде, хоч не їде,
Відчепися, дармоїде!

Тим я тебе не злюбила,
Що матінка не звеліла.
Тай батькові не хочеться.
Бо вустілка волочеться!

Ой, мамцю моя,
Люблю Гриця-коваля,
Я до печі, він за плечі:
Чепурушко моя!

Ой, мамцю моя,
А я донька твоя,
Було мене вчити-бити,
Як маленькою була.

А тепер я вже велика,
Треба мені чоловіка,
Не старого, не малого,
Козаченька молодого!

88. Гарбузъ билый качаеться....

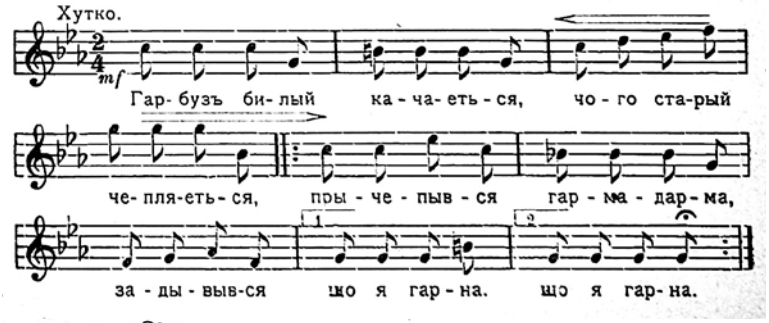

1. Гарбузъ билый качаеться,
Чого старый чепляеться?
Прычепывся гарма-дарма,
Задывывся, що я гарна!

2. Видчепыся, дармоиде,
Бо до мене кращый йиде,
Ой, хочъ йиде, хочъ не йиде,
Видчепыся, дармойиде!

3. Тымъ я тебе не злюбыла,
Що матинка не звелила,
Тай батькови не хочеться,
Бо вустилка волочеться!

4. Ой, мамцю моя,
Люблю Грыця коваля,
Я до печы, винъ за плечы:
„Чепурушко моя!“

5. Ой, мамцю моя,
А я донька твоя,
Було мене вчыты-быты,
Якъ маленькою була.

НАЩО БУЛО, НАЩО БУЛО

Нащо було, нащо було
Старому жениться,
Нащо було, нащо було
Молодую жінку брать?

Нащо було, нащо було
Молодую жінку брать,
Що не вміє, що не вміє
Білої постелі слать?

Я ж старому, я ж старому
Постіль білу постелю,
У три ряди, у три ряди
Камінначка наложу!

У три ряди, у три ряди
Камінначка наложу,
А в чотири, а в чотири
Та колючої шипшини.

Старий не спить, старий не спить,
Та все Богу молиться,
Що шипшина, що шипшина
В боки колеться!

Ой, дай, Боже, ой, дай, Боже,
Сю маненькую ніч.
Пішов би я, пішов би я
Д' молодої жінки пріч!

89. Нащо було, нащо було....

Швыдко, зъ жартомъ.

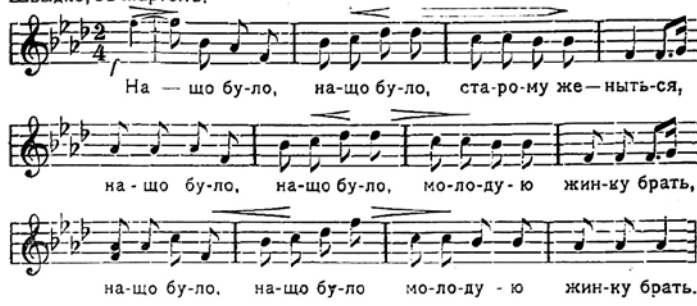

1. Нащо було, нащо було,
Старому женыться,
Нащо було, нащо було,
Молодую жинку брать!

2. Нащо було, нащо було,
Молодую жинку брать,
Що не вміе, що не вміе,
Билоп постели слать!

3. Я жъ старому, я жъ старому,
Постиль билу постелю,
У тры ряды, у тры ряды
Каминнлчка наложу!

4. У тры ряды, у тры ряды,
Каминнячка наложу,
А въ чотыри, а въ чотыри
Та колючоп шепшыны!

ІЗОЙДУ Я ТА НА ГОРОНЬКУ

Ізойду я та на гороньку,
Стану, гляну на погодоньку.

З погодоньки дрібен дощик іде,
Та вже ж мені надокучило.

Під горою низом ходючи,
Круті бережки ламаючи.

Круті бережки ламаючи,
Сина в військо виряжаючи.

Виряжала та й приказувала:
Не йди, сину, у Турещину!

Та не йди, сину, у турецький шинок,
Та не люби, сину, ти турецьких дівок.

Люби, сину, вдовину дочку,
Вдови дочка знать хазяєчка

Вдови дочка знать хазяєчка
І до діла прикидаєчка.

І до діла прикидаєчка,
І до хлопців пригортаєчка.

І до діла та прикидлива,
І до хлопців та завидлива.

90. Изойду я та на гороньку....

Повагомъ, зъ смуткомъ.

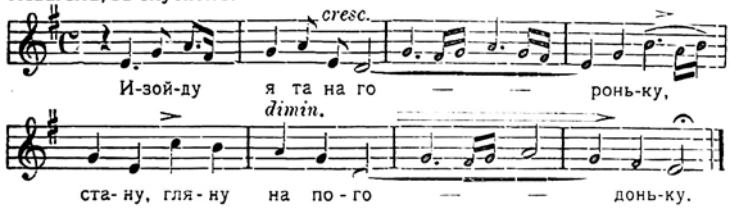

1. Изойду я та на гороньку,
   Стану, гляну на погодоньку.
2. Зъ погодонькы дрибенъ дощыкъ иде,
   Та вже жъ мини надокучыло.
3. Пидъ горою нызомъ ходючы,
   Крути берегы ламаючы.
4. Крути берегы ламаючы,
   Сына въ військо выряжаючы.
5. Выряжала тай прыказувала:
   „Не йды, сыну, у Турещыну!
6. Та не йды, сыну, у турецькый шынокъ,
   Та не любы, сыну, ты турецькыхъ дивокъ.
7. Любы, сыну, вдовыну дочку,
   Вдовы дочка знать хазяечка.
8. Вдовы дочка знать хазяечка.
   И до дила прыкыдаечка.
9. И до дила прыкыдаечка,
   И до хлопцивъ прыгортаечка.
10. И до дила та прыкыдлыва,
    И до хлопцивъ та завыдлыва“.

СХОТІВ ЖІНКУ ПРОВОЗИТИ

Схотів жінку провозити.
Я ізвощика нанняв.
Вона в дрожках як розсілась,
Тирнюр все місце занняв.
Я, як цуцик, примостився,
Ледве ногами стояв.
Звощик ньокнув, я звалився,
Руку в колесо попав!

Приспівок.
Все за жінок,
Все за любок,
Бо над нами верх взяли,
Жіночки,
Голубочки,
Здоровенькі були!

У театрі що єсть мочі
Всяк руками ляскотів,
Щоб не даром віддать грош.
Я те ж самеє робив.
Переді мною, як нарошно,
Важний пан якийсь сидів.
Я, їй-Богу,незнарошно
Його по пиці затопив!

Приспівок.
Щоб видніще йти додому,
Я півкварти пропустив.
Сам не знаю, як зробилось,
Що в холодній я сидів.
Дуже чуба там крутили,
Ще й в потилицю дали.
Ледве-ледве відпустили,
Бо чортмало в гамані!
Приспівок.

91. Схотивъ жинку провозыты....

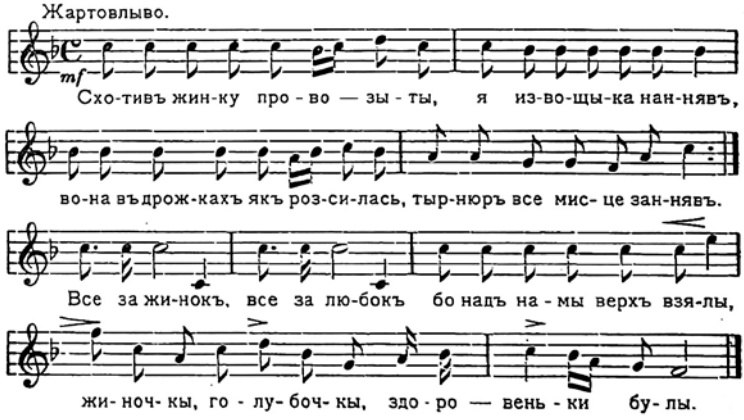

1. Схотивъ жинку провозыты,
Я извощыка наннявъ,
Вона въ дрожкахъ якъ розсилась,
Тырнюръ все мисце заннявъ,

Я якъ цуцыкъ прымостывся,
Ледве ногамы стоявъ,
Звощыкъ ньокнувъ, я звалывся,
Руку въ колесо попавъ!
Все за жынокъ,
Все за любокъ
Бо надъ намы верхъ взялы,
Жиночкы,
Голубочкы,
Здоровеньки булы!

НЕ ЩЕБЕЧИ,СОЛОВЕЙКУ

Не щебечи, соловейку,
На зорі раненько,
Не щебечи, малюсенький,
Під вікном близенько.

Як засвищеш ти, засвищеш.
Неначе заграєш,
Аж заб'ється в грудях серце,
Душу розважаєш.

Як засвищеш голосніше,
А далі тихенько,
Аж у душі похолоне,
І замре серденько.

А як трошки перестанеш,
Луна всюди піде.
Ти і в темну ніч веселий,
Як і сонце зійде.

Твоя пісня дуже гарна,
Ти гарно співаєш.
Ти щасливий, спарувався
І гніздечко маєш.

А я бідний, безталанний,
Без пари, без хати.
Не довелось мені в світі
Весело співати.

92. Не щебечы, соловейку....

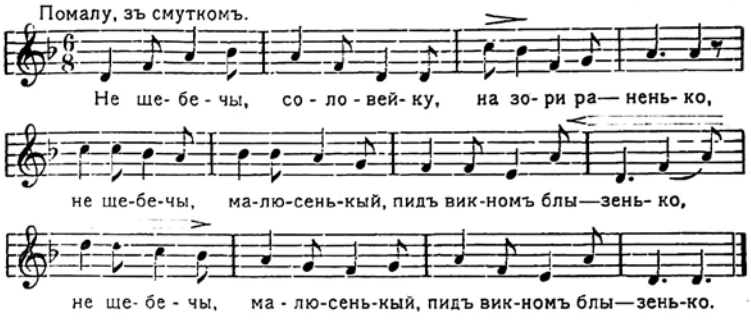

1. Не щебечы, соловейку,
На зори раненько,
Не щебечы, малюсенькый,
Пидъ викномъ блызенько.

2. Якъ засвыщешъ ты, засвыщешъ,
Неначе заграешъ,
Ажъ забъеться въ грудяхъ серце,
Душу розважаешъ.

3. Якъ засвыщешъ голоснище,
А дали тыхенько,
Ажъ у души похолоне,
И замре серденько.

4. А якъ трошкы перестанешъ,
Луна всюды пиде,
Ты и въ темну ничъ веселый,
Якъ и сонце зійде.

Давно чутки я не маю
Про свою дівчину.
Цілий вік свій усе плачу
На лиху годину.

Ой, як важко пугачеві
Проти води плити,
А ще тяжче мені в світі
Без милої жити.

Сонце сходить – я журюся,
А заходить – плачу.
Котру любив дівчиноньку,
Тієї не бачу.

Не щебечи, соловейку,
Як сонце пригріє,
Не щебечи,малюсенький,
Як і вечоріє.

Ти лети, співай тим людям,
Котрі веселяться.
Вони піснею твоєю
Будуть забавляться.

А мені такая пісня
Душу розриває.
Гірше б'ється в грудях серце,
І дух завмирає.

Мені пугач так годиться!
Стогне, не співає.
Нехай стогне коло мене
І смерть ізвіщає.

5. Твоя писня дуже гарна,
Ты гарно спиваешъ,
Ты, щаслывый, спарувався
И гниздечко маешъ.

6. А я бидный, безталанный,
Безъ пары, безъ хаты,
Не довелось мини въ свити
Весело спиваты.

7. Давно чуткы я не маю,
Про свою дивчыну,
Цилый викъ свій усе плачу
На лыху годыну.

8. Ой, якъ важко пугачеви
Проты воды плыты,
А ще тяжче мини въ свити
Безъ мылои жыты.

9. Сонце зходыть — я журюся,
А заходыть — плачу,
Котру люблю дивчыноньку,
Тіеи не бачу.

10. Не щебечы, соловейку,
Якъ сонце прыгріе,
Не щебечы, малюсенькый,
Якъ и вечоріе.

11. Ты леты, спивай тымъ людямъ,
Котри веселяться,
Воны писнею твоею,
Будуть забавляться.

12. А мини такая писня
Душу розрывае,
Гирше бъеться въ грудяхъ серце,
И духъ замирае.

13. Мини пугачъ такъ годыться!
Стогне, не спивае,
Нехай стогне коло мене
И смерть извищае.

В ЧАРАХ КОХАННЯ МОЄ ДІВОВАННЯ

В чарах кохання моє дівовання.
Хочу я вільно, як пташка, прожить.
Вільне обрання і вільне кохання,
Серденьку воля – як хоче любить.

Шкода й розмови – святої любові
Силою в серце не можна вложить.
Поки шовкові чорнітимуть брови,
Дайте-бо жить мені, дайте-бо жить!

Той мені шепче, той руки цілує,
Той тут навколішки смирно стає.
Той мені вірші любовні віршує,
Той же поклони, мов Богові, б'є.

З них же один мені бачиться всюди.
До одного моє серце лежить,
Поки горять мої полум'ям груди,
Дайте-бо жить мені, дайте-бо жить!

Нащо питати, якого кохати,
Серденько зразу вгадало само.
Нащо шукати, который багатий,
Там, де багатство, там певне ярмо.

Ненька зітхає, а батенько лає,
Слава недоьра про мене біжить.
Суд-пересуд, але все те минеться,
Дайте-бо жить мені, дайте-бо жить!

Що тут і батько, і рідная мати,
Що тут всі родичі, що увесь рід?
Все мені байдуже, годі казати,
Байдуже й людський мені поговір.

Серденько б'ється, і ниє, і рветься,
В грудях гарячих палає.дрижить.
Поки аж молодість красна минеться,
Дайте-бо жить мені, дайте-бо жить!

93. Въ чарахъ кохання мое дивовання....

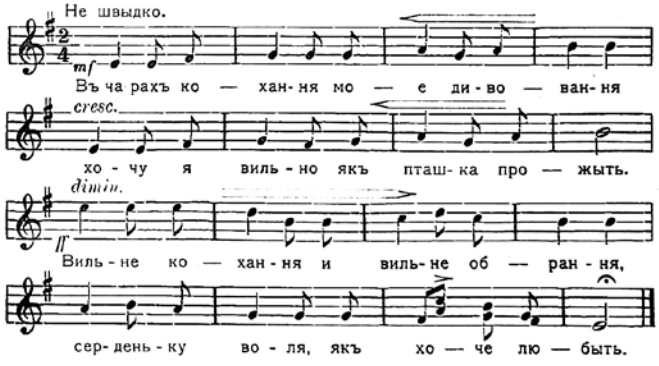

1. Въ чарахъ кохання мое дивовання
Хочу я вильно, якъ пташка прожыть,
Вильне обрання и вильне кохання,
Серденьку воля — якъ хоче любыть.

2. Шкода й розмовы — святои любовы
Сылою въ серце не можна вложыть,

Покы шовкови чорнитымуть бровы,
Дайте бо жыть мини, дайте бо жыть!

3. Той мини шепче, той рукы цилуе,
Той тутъ навколюшкы смырно стае,
Той мини вирши любовни, виршуе,
Той же поклоны, мовъ Богови, бъе.

4. Зъ ныхъ же одынъ мини бачыться всюды,
До одного мое серце лежыть,
Покы горять мои поломъямъ груды,
Дайте бо жыть мини, дайте бо жыть!

5. Нащо пытаты, якого кохаты,
Серденько зразу вгадало само,
Нащо шукаты, который багатый,
Тамъ, де багацтво, тамъ певне ярмо.

СТОЇТЬ ГОРА ВИСОКАЯ

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Зелений гай,густесенький,
Неначе справді рай!

Під гаєм в'ється річенька,
Як скло, вода блищить.
Долиною широкою
Кудись вона біжить.

Край берега у затінку
Прив'язані човни,
А три верби схилилися,
Мов журяться вони.

Що пройде любе літечко,
Повіють холода,
Осиплеться з них пистячко,
І понесе вода.

Журюся й я над річкою,
Біжить вона ,шумить,
А в мене бідне серденько
І мліє, і болить.

94. Стоить гора высокая....

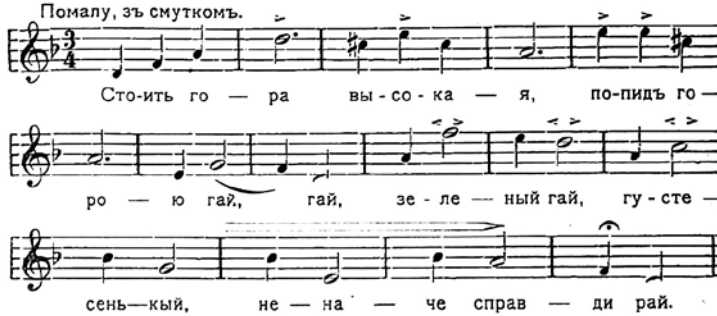

1. Стоить гора высокая,
По-пидъ горою гай,
Зеленый гай, густесенькый,
Неначе справди рай!

2. Пидъ гаемъ вьеться риченька,
Якъ скло вода бижыть,
Долыною зеленою
Кудысь вона бижыть.

3. Край берега у затышку
Прывъязани човны,
А тры вербы схылылыся,
Мовъ журяться воны,

4. Що пройде любе литечко,
Повіють холода,
Осыплеться ихъ лыстячко,
И понесе вода.

Ой, річечко, голубонько,
Як хвиленьки твої,
Пробігли дні щасливії
І радощі мої!

До тебе, люба річенько,
Ще вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона!..

Стоїть гора високая,
Зелений гай шумит,
Пташки співають голосно,
І річечка блищить

Як хороше, як весело
На білім світі жить!..
Чого ж моє так серденько
І мліє, і болить?

Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона!

5. Журюся й я надъ ричкою,
Бижыть вона, шумыть,
А въ мене бидне серденько
И мліе, и болыть.

6. Ой, ричечко, голубонько!
Якъ хвыленьки твои,
Пробиглы дни щаслывыи
И радощи мои!

7. До тебе, люба риченько,
Ще вернеться весна,
А молодисть.... не вернеться,
Не вернеться вона!...

8. Стоить гора высокая,
Зеленый гай шумыть,
Пташкы спивають голосно
И ричечка блыщыть.

9. Якъ хороше, якъ весело,
На билимъ свити жыть!...
Чого жъ мое такъ серденько
И мліе, и болыть?

10. Болыть воно та журыться,
Що вернеться весна,
А молодисть.... не вернеться,
Не вернеться вона!

НІ, МАМО, НЕ МОЖНА НЕЛЮБА ЛЮБИТЬ

Ні, мамо, не можна нелюба любить,
Нещасная доля за нелюбом жить.
Ох, тяжко,ох, важко з ним річ розмовлять!
Хай лучче я буду весь вік дівовать!

Хіба ж ти не бачиш, яка я стара?
Мені в домовину лягати пора.
Як очі заплющу, що буде з тобою?
Зостанесся, доню, навік сиротою!

А в світі якеє життя сироти?
І горе, і нужду терпітимеш ти!
Я, дочку пустивши, мовляв, на поталу,
Стогнать під землею, як горлиця стану!

Ой,мамо, голубко, не плач, не ридай!
Готуй рушнички і хустки вишивай!
Нехай за нелюбом я щастя утрачу:
Ти будеш весела,я гірко заплачу.

Ген там на могилі хрест Божий стоїть.
Під ним рано й вечір матуся квилить:
О Боже мій милий, що я наробила –
Дочку свою рідну із світа згубила!

95. Ни, мамо, не можна нелюба любыть....

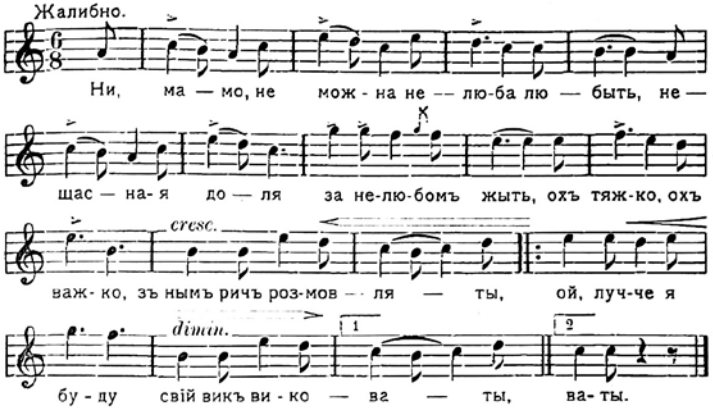

1. Ни, мамо, не можна нелюба любыть,
Нещасная доля за нелюбомъ жыть,
Охъ, тяжко, охъ важко зъ нымъ ричъ розмовляты!
Хай лучче я буду весь викъ дивоваты!
2. Хыба жъ ты не бачышъ, яка я стара?
Мени въ домовыну лягаты пора;
Якъ очи заплющу, що буде зъ тобою? —
Зистанесся, доню, на викъ сыротою!
3. А въ свити якее жыття сыроти?
И горе, и нужду терпитымешъ ты!
Я дочку пустывшы, мовлявъ, на поталу,
Стогнать пидъ землею, якъ горлыця, стану!
4. Ой, мамо, голубко, не плачъ, не рыдай,
Готуй рушнычкы и хусткы вышывай!

ЧИ ТИ МЕНЕ ВІРНО ЛЮБИШ

Чи ти мене вірно любиш,
Козаче чорнявий,
Чи жартуючи зі мною,
Тільки вводиш в славу?

Не жартую я з тобою,
Буду вік кохати.
Нехай тільки віддасть тебе
Та й за мене мати.

Зорі сяють серед гаю,
Дівчати співають,
А дівчину парубчина
Давно виглядає.

Не виглядай, бо не вийду,
Мати не пускає,
За сусіда багатого
Мене заручає.

Взнаки добре мені вдались
Тії вечорниці.
Як не віддасть та й за тебе,
Піду у черниці.

96. Чы ты мене вирно любышъ....

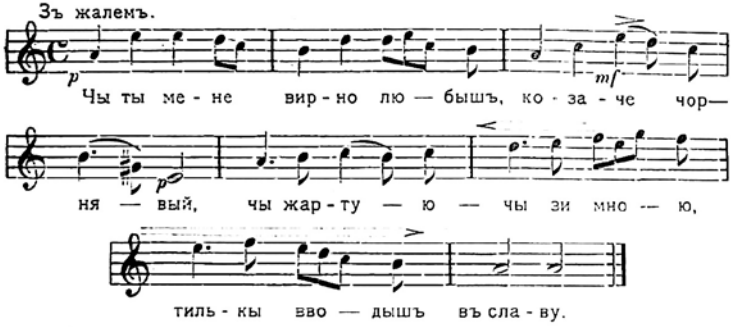

1. Чы ты мене вирно любышъ,
Козаче чорнявый,
Чы жартуючы зи мною,
Тилькы вводышъ въ славу?

2. Не жартую я зъ тобою,
Буду викъ кохаты,
Нехай тилькы виддасть тебе
Тай за мене маты.

3. Зори сяють середъ гаю,
Дивчата спивають,
А дивчыну парубчына
Давно выглядае.

4. Не выглядай, бо не выйду,
Маты не пускае,
За сусида багатого
Мене заручае.

Як не віддасть стара мати,
Личко замарніє.
У сусіда воріженьки
Кажуть, багатії.

Не діждуть же воріженьки,
Хай їх Бог карає,
Як згубила вона пари,
Тільки місяць знає.

Серед гаю біля шляху
В одну домовину
Засипали, заховали
Козака й дівчину.

З того часу, як дівчата
Веснянки співають,
Про нещасне те кохання
Сумно споминають.

З того часу над могилой
Стара мати плаче,
Над сивою головою
Тільки ворон кряче.

5. Въ знакы добре мини вдалысь
Тыи вечорныци,
Якъ не виддасть тай за тебе,
Пиду у черныци.

6. Якъ не виддасть стара маты,
Лычко замарніе,
У сусида вориженькы
Кажуть багатыи.

7. Не диждуть же вориженькы,
Хай ихъ Богъ карае,
Якъ згубыла вона пары,
Тилькы мисяцъ знае.

8. Середъ гаю биля шляху,
Въ одну домовыну
Засыпалы, заховалы
Козака й дивчыну.

9. Зъ того часу, якъ дивчата
Веснянкы спивають,
Про нещасне те кохание
Сумно спомынають.

ГНАВСЯ КІНЬМИ ЗАСІДАТЕЛЬ

Гнавя кіньми засідатель
На чиюсь біду.
Провалився серед ставу
На тонкім льоду.

Біжать соцьки з розсильними,
Біжать рибаки.
Несуть вони із собою
Шнури та гаки.

Десь узявся жид пархатий,
Пейсами потряс:
– Гирсти, гирсти, – став питати, –
Що такеє в вас?

Засідатель утопився,-
Господи, прости,-
Іди, жиду, хоч поможеш
Шнури завести.

Гирсти, нащо вам шукати
Чужую біду?
Покажіте карбованця
Сам пірне в воду.

Шатнулися по кишенях,
Найшли гривень три.
Ой, дивіться, люди добрі,
Виринув з води

Шатнулися по кишенях,
Найшли гривень п'ять.
Ой, дивіться, люди добрі,
Вже й баньки блищать.

Шатнулися по кишенях,
Найшли гривень сім.
Ой, дивіться, люди добрі,
Вискочив зовсім.

97. Гнався киньмы засидатель....

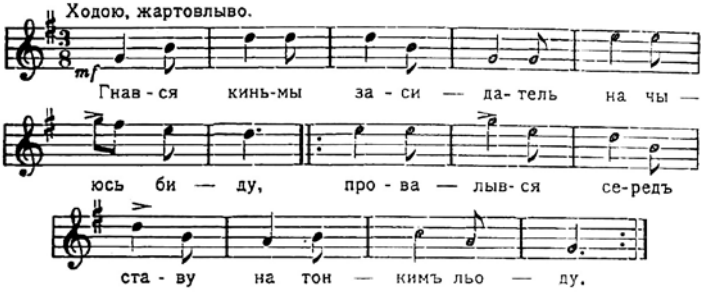

1. Гнався киньмы засидатель
На чыюсь биду,
Провалывся середъ ставу
На тонкимъ льоду.

2. Бижять соцьки зъ розсыльнымы,
Бижять рыбакы,
Несуть воны изъ собою
Шнуры та гакы.

3. Десь узявся жыдъ пархатый,
Пейсамы потрясъ:
Гырсты, гырсты, ставъ пытаты,
Що такее въ васъ.

4. Засидатель утопывся, —
Господы просты, —
Иды, жыду, хочъ поможешъ,
Шнуры завесты.

5. Гирсты, нащо вамъ шукаты,
Чужую биду,
Покажыте карбованця,
Самъ вырне зъ воду.

РЕВЕ ТА СТОГНЕ ДНІПР ШИРОКИЙ

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.

Ще й треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясень раз у раз скрипів.

Ішли дівчата в поле жати
Та й знай співають ідучи,
Як проводжала сина мати,
Як бивсь татарин уночі.

Ідуть, під дубом зелененьким
Кінь замордований стоїть,
А біля його молоденький
Козак та дівчина лежить.

Цікаві (нігде правди діти),
Підкралися, щоб ізлякать.
Коли подивляться, що вбиті,
І з переляку ну тікать!

98. Реве та стогне Днипръ шырокый....

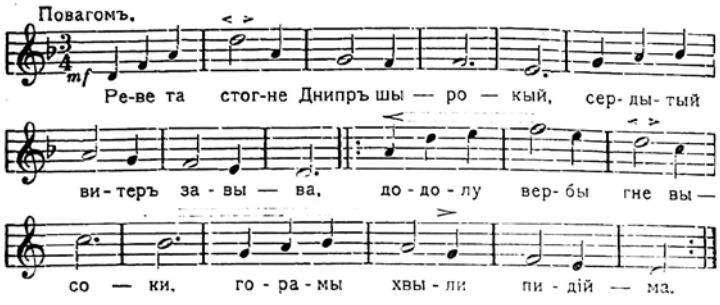

1. Реве та стогне Днипръ шырокый,
Сердытый витеръ завыва,
Додолу вербы гне высоки,
Горамы хвылю пидійма.

2. И блидный мисяць на ту пору
Зза хмары де-де выглядавъ,
Неначе човенъ въ сынимъ мори:
То вырынавъ, то потопавъ.

3. Ще й трети пивни не спивалы.
Нихто нигде не гомонивъ,
Сычи въ гаю переклыкалысь,
Та ясень разъ-у-разъ скрыпивъ.

4. Ишлы дивчата въ поле жаты
Тай знай спивають идучы,
Якъ провожала сына маты,
Якъ бывсь татарынъ у ночи.

5. Идуть, пидъ дубомъ зелененькымъ
Кинь замордованый стоить,

ДНЕСЬ ПОЮЩЕ, КУПНО ІГРАЄМ

Днесь поюще, купно іграєм,
Царя рожденного всігда восхваляєм!
Поюще і чтуще,
«Слава во вишніх!» глаголюще.

А Іосиф і Марія Діва,
Услихавши од ангела жива:
Пойми Отроча і Матір Його,
Біжи во Єгипет од проклятого.

Цар на осляті в Єгипет ступає,
Ирод військо своє розсилає.
Був би убієн Цар нарожден,
Од Марії Діви днесь воплощен.

Приступіте, братіє, до Того,
Послушайте разума златого,
Златії цвіти, з Которим взяти,
За благосвященство на небо святи.

99. Днесь поюще, купно играемъ....

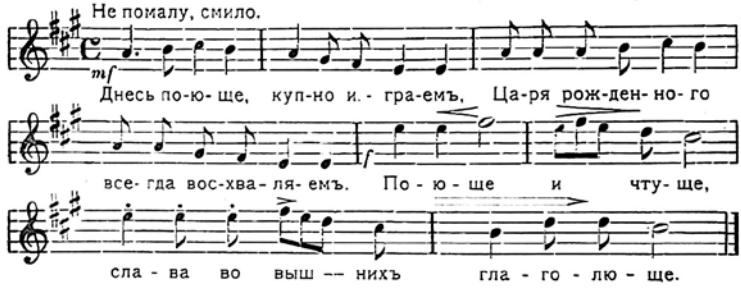

1. Днесь поюще, купно играемъ,
Царя рожденного всегда восхваляемъ!
Поюще и чтуще,
„Слава во вышнихъ!“ глаголюще.

2. А Іосифъ и Марія Дива,
Услыхавшы одъ ангела жыва:
Поймы Отроча и Матеръ Його,
Бижы во Егыпетъ одъ проклятого.

3. Царъ на осляти въ Егыпетъ ступае,
Ыродъ військо свое розсылае,
Бувъ бы убіенъ Царь нарожденъ,
Одъ Маріи Дивы днесь воплощенъ.

4. Прыступите, братіе, до Того,
Послушайте разума златого,
Златыи цвиты, зъ Которымъ взяты,
За благосвященство на небо святы.

НА ЙОРДАНІ ТИХА ВОДА СТОЯЛА

На Йордані тиха вода стояла,
Там Пречиста свого сина купала.

А скупавши, в шовкове сповила,
А сповивши, в яселечка вложила.

А сповивши, в яселечка вложила,
А вложивши, воздушечком прикрила.

Над яслами сіри воли стояли,
На дитятка Божим духом дихали.

Над тим дитям три зіроньки ізійшло,
Над тим дитям три янголи співало.

Приходили із востока три царі,
Приносили Христу Царю три дари.

Що перший цар святим миром мировав,
А другий цар Сусом Христом узивав.

А другий цар Сусом Христом нарікав,
А третій цар квіточкою даровав.

То ж не квітка, то святеє Рождество,
Всьому миру хрещеному радісно!
(Сього дому хазяїну радісно).

100. На Йордани тыха вода стояла....

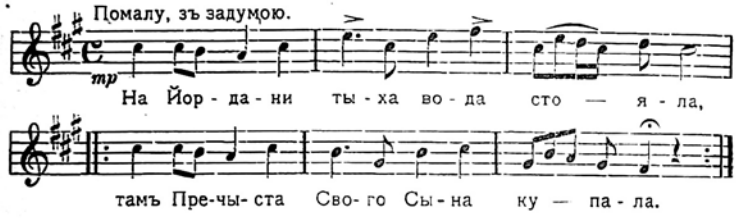

1. На Йордани тыха вода стояла,
Тамъ Пречыста свого сына купала.
2. А скупавшы въ шовковее сповыла,
А сповывшы въ яселечка вложыла,
3. А сповывшы въ яселечка вложыла,
А вложывшы, воздушечкомъ прыкрыла.
4. Надъ ясламы сиры волы стоялы,
На дытятка Божымъ духомъ дыхалы.
5. Надъ тымъ дытямъ тры зиронькы изійшло,
Надъ тымъ дытямъ тры янголы спивало.
6. Прыходылы изъ востока тры цари,
Прыносылы Хрысту Царю тры дары.
7. Що першый царъ святымъ мыромъ мыровавъ,
А другый царъ Сусомъ Хрыстомъ узывавъ.
8. А другый царъ Сусомъ Хрыстомъ нарикавъ,
А третій царъ квиточкою даровавъ.
9. То жъ не квитка, то Святее Рожество,
Всьому мыру хрещеному радисно!
(Сього дому хазяину радисно!)

ОЙ, СІВ ХРИСТОС ТА ВЕЧЕРЯТИ

Ой, сів Христос та вечеряти.
Щедрий вечір, добрий вечір!
Прийшла до Його та Божая Мати.
Щедрий вечір, добрий вечір!
Оддай, Сину, золотиї ключі,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Одімкнути рай і пекло,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Випустити всі грішниї душі.
Щедрий вечір, добрий вечір!
Тільки однієї та й не випускати:
Щедрий вечір, добрий вечір!
Вона налаяла батька й матір,
Щедрий вечір, добрий вечір!
Не налаяла, а тільки подумала,
Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на здоров'я!

101. Ой, сивъ Хрыстосъ та вечеряты....

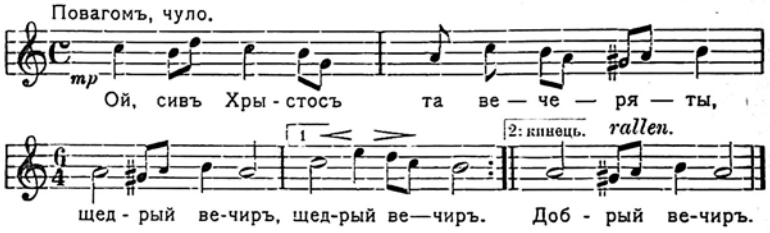

1. Ой, сивъ Хрыстосъ та вечеряты,
   Щедрый вечиръ, щедрый вечиръ!
2. Прыйшла до Його та Божая Маты,
3. Оддай, Сыну, золотыи ключи,
4. Одимкнуты рай и пекло,
5. Выпустыты вси грышныи душы,
6. Тилькы однiеи тай не выпускаты:
7. Вона налаяла батька й матиръ,
8. Не налаяла, а тилькы подумала,
   Щедрый вечиръ, добрый вечиръ,
   Добрымъ людямъ на здоровье!

ЗЕМЛЯ І НЕБО

Земля і небо
Нині торжествують.
Анголи людям
Весело сказують:

Приспівок.
Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царя вітають,
Поклон воздають,
Чудо, чудо повідають.

Во Віфлеємі
Весела новина:
Чиста Діва
Породила сина.
Приспівок.

З восток три царі
Тоді прийдоша,
Злато, ливан, смирну
В дари принесоша.
Приспівок.

Ангели служать
Свому Государю,
Богу у вертепі
Творять Його славу.
Приспівок.

«В небі рожденний»
І ми заспіваймо.
Вишньому Богу
Поклон воздаймо.
Приспівок.

Отчеє слово
Взяло наше тіло,
Темності землі
Сонце освітило.
Приспівок.

102. Земля и небо....

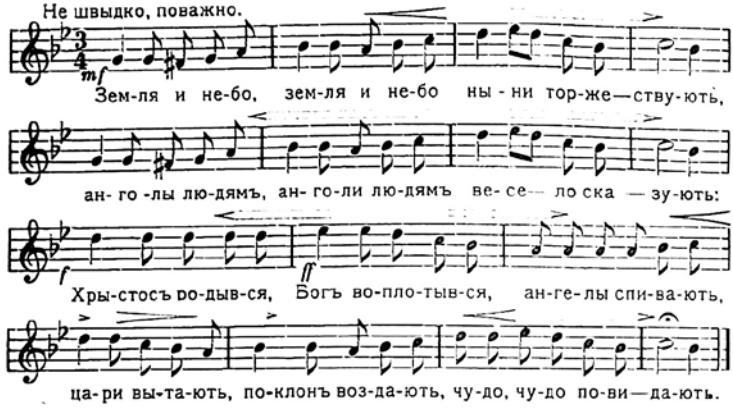

1. Земля и небо
Ныни торжествують,
Анголы людямъ
Весело сказують:
Хрыстосъ родывся,
Богъ воплотывся,
Ангелы спивають,
Цари вытають,
Поклонъ воздають,
Чудо, чудо повидають.

2. Во Виѳлееми,
Весела новына:
Чыста Дива
Породыла Сына.
(Прыспивокъ).

НОВА РАДА СТАЛА

Нова рада стала,
Як на небі хмара:
Над вертепом звізда ясна
Увесь світ осіяла.

Пастушки з ягнятком
Перед тим дитятком
На колінцях припадають,
Христа Бога вихваляють:

Ой, ти, Царю наш,Царю,
Ти Небесний Шафарю,
Даруй літа щасливії
Сього дому господарю.

Та не так господарю,
Як господині,
Даруй літа щасливії
У вусенькій годині.

103. Нова рада стала....

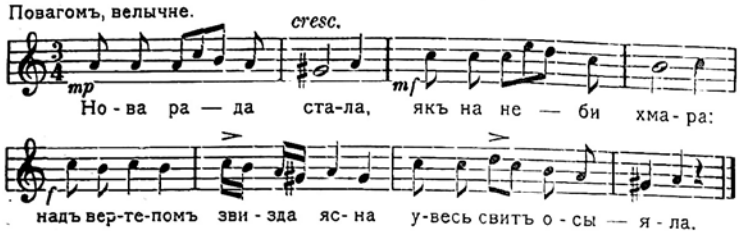

1. Нова рада стала,
Якъ на неби хмара:
Надъ вертепомъ звизда ясна
Увесь свитъ осыяла.

2. Пастушкы зъ ягняткомъ
Передъ тымъ дытяткомъ
На колинцяхъ прыпадають,
Хрыста Бога выхваляють:

3. Ой, ты, Царю нашъ, Царю,
Ты Небесный Шафарю,
Даруй лита щаслывыи
Сього дому господарю.

4. Та не такъ господарю,
Якъ господыни,
Даруй лита щаслывыи
У вусенькій годыни.

Про автора

Валентина Стрілько-Тютюн народилася в селі Вишеньки Бориспільського району Київської області в сім'ї медиків – Тютюна Василя Охрімовича та Тютюн (Чечуги) Марії Іванівни. Закінчила Київський державний університет імені Тараса Шевченка. Кандидат педагогічних наук, член Національної спілки краєзнавців України.

Працювала вчителем, заступником директора, директором Гнідинської середньої школи Бориспільського району Київської області, заступником голови Київської обласної державної адміністрації, радником Керівника Апарату Верховної Ради України, помічником Голови Верховної Ради України.

Вагомий внесок зроблений нею особисто по увічненню пам'яті Київського князя Ярослава Мудрого. За її ініціативи надано статус Національного заповідника Вишгородському історичному комплексу Київської області, де була резиденція князя Ярослава Мудрого, та прийнято рішення про спорудження пам'ятника Ярославу Мудрому в Києві. Одним із спонсорів його спорудження виступив Міжнародний благодійний фонд імені Ярослава Мудрого, який вона очолює. Валентина Стрілько у 80-х роках XX століття вела активну боротьбу за незалежність України. Була одним з ініціаторів створення на Бориспільщині «Народного руху України за перебудову» і першою головою цієї організації в 1990–1991 роках.

На початку 90-х років XX століття стояла у витоках створення Всеукраї нської громадської організації «Товариство української мови ім. Т. Шевченка».

Досвід Гнідинської школи, де вона довгий час працювала директором, згадується в новітній історії освіти України, зокрема, в монографіях і наукових працях. Концепція розвитку національної освіти, розроблена її педагогічним колективом та апробована в Гнідинській школі на Бориспільщині, була одною із складових при розробці нових шкільних навчальних планів в незалежній Україні.

Одна з авторів перших в Україні підручників з етики для початкових класів, ініціаторка видання перших підручників для початкових класів з новим змістом освіти, має близько ста публікацій про проблеми освіти в Україні.

Ініціатор створення Всеукраї нської асоціації директорів шкіл України, що успішно діє досьогодні. Нею започаткована в школах України нова форма позакласної роботи – Мала академія народних мистецтв, а також новий навчальний предмет – народознавство.

Громадська і освітня діяльність Стрілько-Тютюн відома не тільки в України, а й далеко за її межами: в Канаді, США, Австралії, Німеччині, Англії, Франції, Угорщині та інших країнах світу.

За її ініціативи та безпосередньої участі встановлено пам'ятники Павлу Чубинському та Володимиру Мономаху в Борисполі, Гетьману Івану Мазепі на його батьківщині в селі Мазепинці Білоцерківського району Київської області.

Працює на посаді президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого. Під її керівництвом міжнародна громадська організація стала однією з найвідоміших в Україні, визнана лауреатом Національного конкурсу «Благодійна Україна – 2012» та «Благодійна Україна – 2013», стала переможцем Національного рейтингу благодійників в номінації «Лідер у сфері освіти та науки» в 2014 та 2015 роках та зайняла І місце в Національному конкурсі «Благодійна Україна – 2016».

За багаторічну сподвижницьку роботу в ім'я України та активну благодійну і громадську діяльність удостоєна премій Ліги українських меценатів імені Євгена Чикаленка, імені Дмитра Нитченка, а також відзначена Міжнародною премією «Тріумф», нагороджена орденом Христа Спасителя, відзнакою Бориспільської районної ради «За особливі заслуги перед громадою».

КНИЖКИ ВАЛЕНТИНИ СТРІЛЬКО-ТЮТЮН ПО ІСТОРІЇ XX СТОЛІТТЯ БОРИСПІЛЬЩИНИ

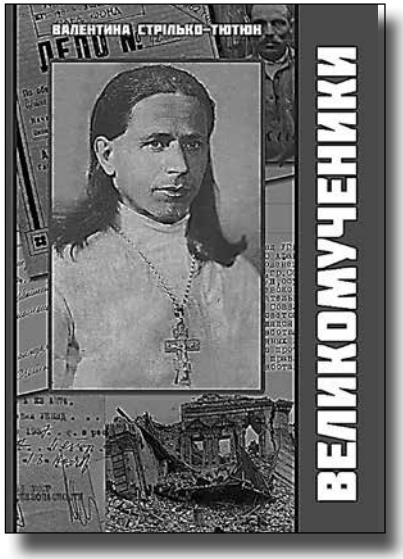

Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Село Вишеньки.
Нариси з історії, культури та побуту.
Том I

Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Нариси з історії, культури та побуту села Вишеньок
Том II

Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Село Вишеньки.
Нариси з історії, культури та побуту.
Том III

Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Село Вишеньки.
Нариси з історії, культури та побуту.
Том IV

Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Село Вишеньки
Реабілітовані історією
Том V

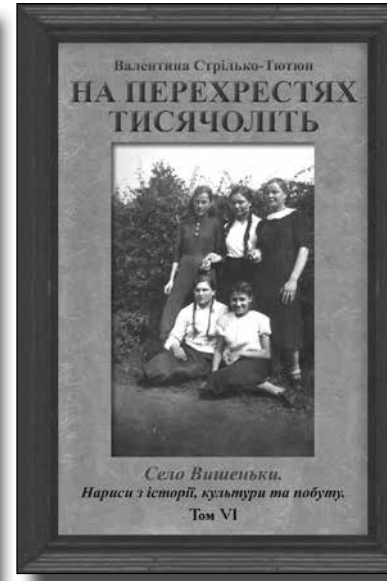
Валентина Стрілько-Тютюн
НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ТИСЯЧОЛІТЬ
Село Вишеньки.
Нариси з історії, культури та побуту.
Том VI

Валентина Стрілько-Тютюн
Світло
Нариси з історії освіти Бориспільщини
У двох томах
Том 1

Валентина Стрілько-Тютюн
Світло
Нариси з історії освіти Бориспільщини
У двох томах
Том 2

Валентина Стрілько-Тютюн
ЧЕРВОНИЙ ТЕРОР

Валентина Стрілько-Тютюн
ТРИ КОЛА ПЕКЛА

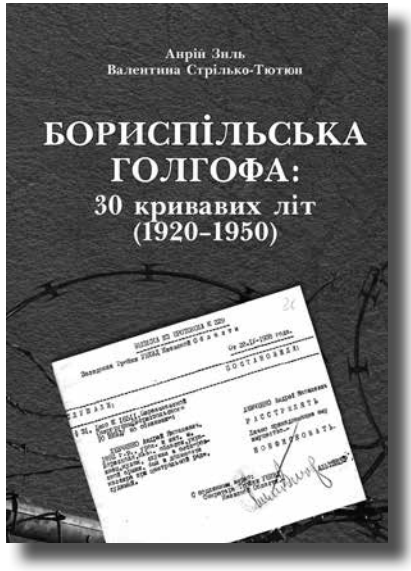
Анрій Зиль
Валентина Стрілько-Тютюн
БОРИСПІЛЬСЬКА ГОЛГОФА:
30 кривавих літ
(1920–1950)

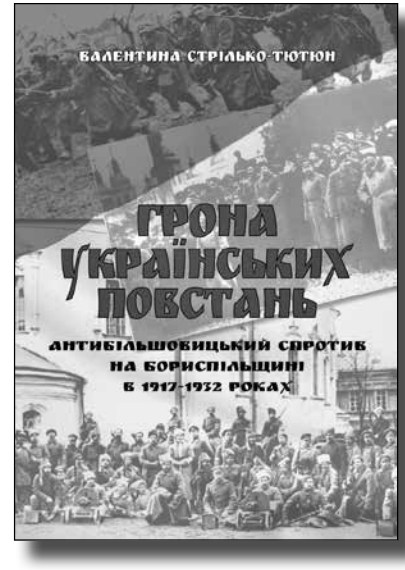
ВАЛЕНТИНА СТРІЛЬКО-ТЮТЮН
ГРОНА УКРАЇНСЬКИХ ПОВСТАНЬ
АНТИБІЛЬШОВИЦЬКИЙ СПРОТИВ НА БОРИСПІЛЬЩИНІ В 1917-1932 РОКАХ

Валентина Стрілько-Тютюн
Щоденник
для XXI століття

ВАЛЕНТИНА
СТРІЛЬКО-ТЮТЮН
Храм Українства
Бориспільська Українська гімназія
імені Павла Чубинського

Весілля
на Бориспільщині
XIX–XX
століття
Укладачка Валентина Стрілько-Тютюн

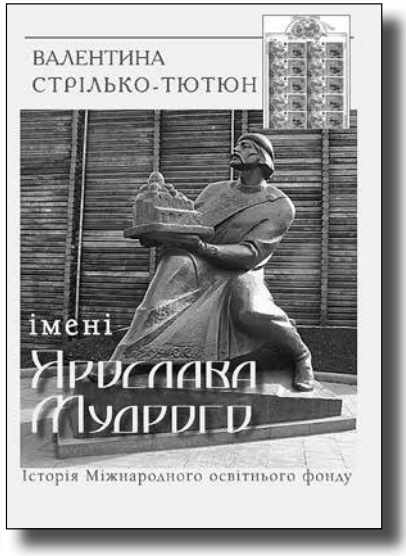
ВАЛЕНТИНА
СТРІЛЬКО-ТЮТЮН
імені
Ярослава
Мудрого
Історія Міжнародного освітнього фонду

Валентина
Стрілько-Тютюн
ВИРЯДЖАЛА
МАТИ СИНА
ПРОВОДИ В АРМІЮ
НА БОРИСПІЛЬЩИНІ
В XX СТОЛІТТІ

Валентина
Стрілько-Тютюн
Українці
від Бога
РУХ
ЗА ВСТАНОВЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
АВТОКЕФАЛЬНОЇ
ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
НА БОРИСПІЛЬЩИНІ
В 1920—1930-х роках

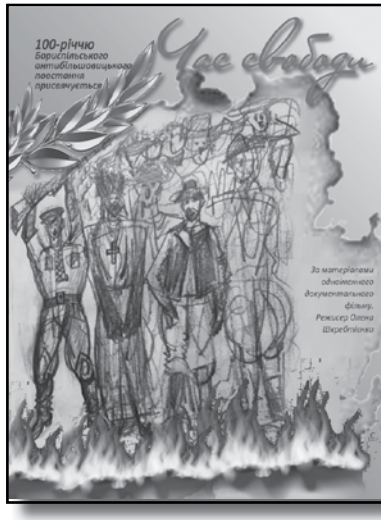
100-річчю
Бориспільського
антибільшовицького
повстання
присвячується
Час свободи
За матеріалами
однойменного
документального
фільму.
Режисер Олена
Шкребтієнко

Валентина
Стрілько-Тютюн
Не страшно
вмерти за Україну!

Публіцистично-історичне видання
Валентина Стрілько-Тютюн

Арсен
Бакалінський

Дизайн, літературне редагування та коректура
Валентина Стрілько-Тютюн

Набір текстів
Олена Булавін

Макет та верстка
Тарас Моісієнко

Відповідальний за випуск
Оксана Гудзенко

Підписано до друку 14.01.2022 р.
Формат 60х84 1/16. Ум. друк. арк. 20,46.
Гарнітура Garamond.
Папір офсетний.
Наклад 500 прим.
Замовлення № 9.

Віддруковано ТОВ «Друкарня «Рута»
м. Кам'янець-Подільський, вул. Руслана Коношенка, 1
Свідоцтво ДК №4060 від 29.04.2011 р.
тел. (03849) 4-22-50; drukruta@ukr.net

Остогидли мені всі нуднії пісні
І хотілось би так заспівати,
Щоб знеможений дух у борбі життєвій,
Хоч на хвилю єдину підняти.

Обняли нас московські брати
І так міцно в обіймах здавили,
Що в лабетах тих вільно дихнути
Ми не маєм ні змоги, ні сили!

Арсен Бакалінський,
«Чудні пісні», 1901 рік.